

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
กรณีศึกษา: หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี
The Participations to Community Development,
Case Study: Moo 6, Tambon Bowin Si Racha, CHON BURI

สารนิพนธ์
ของ
คมกฤษ สันคนาภรณ์
44023706

เสนอต่อมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชน
มีนาคม 2548

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีของ รองศาสตราจารย์ บุญเดิม พันรอบ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รวมทั้งการให้คำแนะนำประกอบกับแนวทางแก้ไข สำหรับการทำสารนิพนธ์ต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลปอวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามของผู้วิจัย และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในการทำการสำรวจข้อมูล และขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีราชาที่ได้ให้ความรู้ประกอบกับแนวทางและวิธีการแก้ไขต่าง ๆ และสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับผู้วิจัยอีกด้วย ซึ่งทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้โดยไม่ยากนัก และขอบคุณผู้ที่มีส่วนให้กำลังใจผู้วิจัยในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลงด้วยอาศัยกำลังใจจากพวกท่าน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยกัน การทักทายกัน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ชั่วคราวของสำนักงานปฏิรูปที่ดินอีกด้วย

คมกฤษ สันคนาภรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
กรณีศึกษา: หมู่ 6 ตำบลบ่อวิน อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น
4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในด้านการเมือง, การมีส่วนร่วมในด้านศิลปวัฒนธรรม,
การมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมในด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 120 คน ใช้แบบสอบถามที่วัดโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการศึกษาคือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{x} = 2.7$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านในด้านการเมืองอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{x} = 2.6$) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านในด้านศิลปวัฒนธรรม
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.9$) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านในด้านเศรษฐกิจ
อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.4$) และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านในด้าน
สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.1$) ซึ่งโดยรวมแล้วชาวบ้านมีการมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

Abstract

The purposes of this research are to study THE PARTICIPATIONS TO COMMUNITY DEVELOPMENT, Case Study: Moo 6, Tambon Bowin Si Racha, CHON BURI, to study 4 aspects ; the participations about politic, art, economic and environment. The data are 120 samples with 5 rating scale. The instrument is questionnaire. The statistics are percentage and mean.

The research results reveal the participations to community development are medium level ($\bar{X} = 2.7$). The participation about politic is medium level ($\bar{X} = 2.6$). The participation about art is medium level ($\bar{X} = 2.9$). The participation about economic is little level ($\bar{X} = 2.4$) and the participation about environment is medium level ($\bar{X} = 3.1$).

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
แนวคิดและทฤษฎี.....	3
1. การมีส่วนร่วม.....	3
1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	10
1.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม.....	14
1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	15
1.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม.....	18
1.5 ปรัชญา แนวคิด และธรรมชาติของการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	19
1.6 การเข้าถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	22
1.7 ยุทธศาสตร์ในการระดมการมีส่วนร่วมตามแนวทางการเข้าถึง.....	32
1.8 ระดับและจุดเข้าสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน.....	37
1.9 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	41
1.10 ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	41
1.11 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	43
1.12 กระบวนการของการมีส่วนร่วม.....	45
1.13 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	46
2. การพัฒนาชุมชน.....	50
2.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน.....	50
2.2 แนวความคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน.....	51
เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
ภูมิหลัง.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2 ระเบียบวิธีวิจัย.....	60
1. ขอบเขตของการศึกษา.....	60
2. วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย.....	60
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	60
4. ข้อมูล.....	60
4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
4.2 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
6. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	63
3 ลักษณะข้อมูล.....	65
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
ผลการศึกษา.....	69
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	180
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	204
อภิปรายผล.....	204
ข้อเสนอแนะ.....	205
1. เจริญนโยบาย.....	205
2. เจริญปฏิบัติการ.....	205
บรรณานุกรม.....	206
ภาคผนวก.....	210

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ.....	65
1.2 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ.....	66
1.3 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ	66
1.4 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด.....	67
1.5 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ.....	68
1.6 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน	68
2.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ.....	69
2.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี ทั้งเพศชายและเพศหญิง.....	70
2.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี (เพศชาย) จำแนกตามการมีส่วนร่วม	75
2.4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี (เพศหญิง) จำแนกตามการมีส่วนร่วม	80
2.5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุทั้งเพศชายและเพศหญิง.....	85
2.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (น้อยกว่า 20 ปี)	90
2.7 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 20 – 60 ปี)	95
2.8 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป)	100

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
2.9 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ ทั้งชายและหญิง.....	105
2.10 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส (โสด)	110
2.11 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส (หม้าย, หย่า)	115
2.12 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ทั้งชายและหญิง.....	120
2.13 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา)	125
2.14 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา)	130
2.15 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี)	135
2.16 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี)	140
2.17 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (อื่น ๆ)	145
2.18 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ ทั้งชายและหญิง.....	150
2.19 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ (เกษตรกรรม)	155
2.20 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ (อุตสาหกรรม)	160
2.21 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน ทั้งชายและหญิง.....	165

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
2.22การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (ต่ำกว่า 5 ปี)	170
2.23การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (สูงกว่า 5 ปีขึ้นไป)	175

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แผนภูมิแสดงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.....	21
2 แผนภูมิแสดงชนิดและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	42
3 แผนภูมิแสดงการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท.....	44
4 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	62

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

บทที่ 1

บทนำ

การมีส่วนร่วมถือเป็นกระบวนการทางการพัฒนาที่สำคัญอย่างยิ่ง (โกวิทซ์ พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ, ม.ป.ป., หน้า 1) ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) หรือการมีส่วนร่วมของประชาชน (People participation) เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหาร หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมือง จากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง (นวลน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่นๆ, 2546, หน้า 2-3, 2-4)

โดยการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเช่นประเทศไทยเรานั้น ถือได้ว่าเป็นระบอบการปกครองที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดเมื่อเทียบกับระบอบการปกครองแบบอื่นๆ เช่น ระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยม ระบอบการปกครองแบบเผด็จการ ระบอบการปกครองแบบสาธารณรัฐ เป็นต้น แต่ถึงแม้ว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะเป็นการปกครองที่นานาประเทศทั่วโลกนำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังมีระดับความแตกต่างของการใช้ในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมากมาย ซึ่งระบอบการปกครองที่ประเทศไทยเราใช้อยู่ นั้น เรียกได้ว่าเป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบทางอ้อม หรือเป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Indirect or representative democracy) แต่ก็มักจะมีคำถามขึ้นกับระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบตัวแทนว่า ได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ที่ถามกันเช่นนี้ ก็เพราะว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนนี้ หลังจากที่ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกผู้แทนของตนแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะยุติลงเพียงแค่นั้น การกำหนดนโยบายของประเทศก็จะเป็นเรื่องของฝ่ายบริหารและนักการเมืองเท่านั้น ซึ่งบ่อยครั้งที่นโยบายต่างๆ ที่ออกมาจากรัฐบาล ไม่ได้ตรงกับความต้องการของประชาชน ไม่ได้อยู่ภายใต้ความคิดเห็นของประชาชน ไม่ได้อยู่ภายใต้ความสอดคล้องกับความคิดเห็นของประชาชน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในการพัฒนาขึ้น ซึ่งภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนนี้ ประชาชนจะต้องรอจนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อที่จะได้มีโอกาสแสดงความต้องการของตน

ก่อนนโยบายที่ต้องการซึ่งนำเสนอโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ

ดังนั้น จึงได้เกิดการนิยามคำศัพท์ขึ้นมาใหม่คือ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เพื่อให้บรรลุถึงอุดมการณ์การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองของประชาชน เป็นการปกครองโดยประชาชน และเป็นการปกครองที่มีขึ้นเพื่อประชาชน ให้เป็นแนวคิดที่จะมาแทนที่แนวคิดระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งแนวคิดในเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) นั้น เป็นความพยายามที่จะสอดแทรกแนวคิดของการมีส่วนร่วมเข้าไปในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น (Public participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมถึงลดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน (นวลน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่น ๆ, 2546, หน้า 2-3) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่เป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะแสดงความต้องการของตนต่อกิจกรรมส่วนรวม

อันจะเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนของรัฐบาลได้จากการที่มีความพยายามผลักดันที่จะให้มีการปฏิรูปโครงสร้าง จากการรวมศูนย์อำนาจไปสู่การกระจายอำนาจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยแนวคิดในเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนี้ มีการนำมาใช้กันอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ในการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นการเรียกร้องให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะที่ผ่านมาั้น ระบบการเมืองและการบริหารราชการของประเทศไทยเราได้ประสบปัญหาต่าง ๆ ค่อนข้างมาก เช่น ปัญหาการคอร์รัปชัน การซื้อเสียง ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้งของชุมชนในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วของทรัพยากรธรรมชาติ การมีการกระจายรายได้และโอกาสที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางเพิ่มมากขึ้น และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นจำนวน 6,745 แห่งได้ถูกจัดตั้งขึ้น ขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2540 ก็ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังเพิ่มมากขึ้น โดยกำหนดให้งบประมาณของการบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณรวมของประเทศในปีงบประมาณ

พ.ศ. 2544 และจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 มีผลทำให้รัฐบาลต้องเร่งรีบดำเนินการในเรื่องการกระจายอำนาจในเรื่องของเงิน งาน และคน อย่างเร่งด่วน ต้องมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจและการออกกฎหมายใหม่ตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดเอาไว้ โดยหัวใจของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ประชาชนนั้นจะต้องมีความสมัครใจหรือเต็มใจที่จะดำเนินการเพื่อที่จะก่อให้เกิดผลต่อการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ขึ้น เพื่อที่จะทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งทางด้านการเมือง ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ต่อไปคือชาวบ้านในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

แนวคิดและทฤษฎี

1. การมีส่วนร่วม

จากการประชุมวิชาการของสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 2-4 มีนาคม พ.ศ. 2544 ณ โรงแรมแอมบาสเตอร์ ซิตี้ จอมเทียน ที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองเอาไว้ว่าเป็นการปฏิบัติการโดยสมัครใจ ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์การหรือไม่ก็ตาม จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และใช้วิธีที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงานนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่ได้กล่าวถึงนั้น ต้องเป็นการกระทำโดยใจสมัคร (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ถวิลวดี บุรีกุล, ไมเคิล เอช เนลสัน, เซษฐา ทวีศรี และศรันยู หมั่นทรัพย์, 2544) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น แตกต่างกันไปแล้วแต่ปัจจัยในการมีส่วนร่วมนั้น ๆ เช่น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ปัจจัยทางด้านความแตกต่างทางสังคมและการแข่งขันในแต่ละท้องถิ่น แต่โดยสรุปแล้วคือมุ่งที่จะให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลนั่นเอง เพื่อที่จะก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา

หนังสือเรื่องการเมืองการปกครองของไทย (ลิขิต ธีรเวคิน, 2545) ได้เสนอให้มีการปกครองตนเองอย่างสมบูรณ์ของสภาตำบล ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้อธิบายอีกว่า พรรคการเมืองเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น โดยผลของการมีส่วนร่วมนั้นจะมีผลทั้งทางด้าน

เศรษฐกิจ การเมือง สังคม จิตวิทยา นโยบายระดับชาติ และในด้านวิทยาการต่าง ๆ

จากการอภิปรายใน “เวทีพรรคการเมืองพบประชาชน” ณ ศาลาอ่างแก้ว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2543 (อัจฉรา รัถยุดิธรรม, 2544) ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 อดุลย์ ยกคำจู่ แนวร่วมกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองเอาไว้ สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นต้องเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่มีส่วนร่วมเฉพาะวันที่มาหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น

รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2543) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองเอาไว้ว่ามีได้หลายรูปแบบ เช่น การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางด้านการเมือง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ การเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง การตรวจสอบการเลือกตั้งโดยองค์การเอกชน การแจ้งเหตุในการเลือกตั้ง การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การติดตามตรวจสอบการทำงานและการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น และยังได้อธิบายอีกว่าสิ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นแตกต่างกัน คือระบอบการปกครองและรูปแบบของรัฐบาล โดยถ้าเป็นในระบอบเผด็จการการมีส่วนร่วมจะถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ ต่างกับระบอบเสรีประชาธิปไตยที่มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ มากกว่าระบอบเผด็จการในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ซึ่งรูปแบบรัฐบาลแบบรัฐสภาอาจจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่ารูปแบบรัฐบาลแบบประธานาธิบดี ส่วนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ได้สรุปไว้ว่าประกอบไปด้วยแรงจูงใจ โอกาส และทรัพยากร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ตัวอย่างของแรงจูงใจนั้น เช่น ความศรัทธาและความไว้วางใจในกระบวนการทางการเมือง ความสำนึกในหน้าที่ของพลเมือง โอกาส เช่น การที่บ้านพักอาศัยของตนอยู่ใกล้หน่วยเลือกตั้ง การที่ยังคงมีซึ่งสิทธิตามกฎหมายและสุดท้ายในด้านทรัพยากรประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะ และการเงิน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกันในเชิงบวก โดยที่ปรากฏไว้ในรัฐธรรมนูญถึงตัวอย่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นต้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ เป็นต้น

ในเรื่องของประเภทของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ได้มีการกล่าวถึงในหนังสือประชาชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพรรคชาติพัฒนา สรุปได้ว่าผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (สามชาย ศรีสันต์, 2545) คือ ประชาชนที่ยังไม่เป็นสมาชิกพรรค

สมาชิกพรรค และผู้ปฏิบัติงานพรรค

ส่วนอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นได้มีการกล่าวถึงไว้ใน บทสรุป การประเมินผลการรณรงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง (การเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543) โดยศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์ จากสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ปกครอง สุนทรสุทธิ และคนอื่น ๆ, 2545) ใช้การประเมินด้วย CIPP MODEL (Context – Input – Process – Product) ได้กล่าวถึงอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา) เอาไว้สรุปได้ว่าอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์และความสัมพันธ์แบบพึ่งพิงโดยผ่านผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ ประชาชน เป็นต้นว่าผู้นำในชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงนักการเมืองระดับชาติ ประกอบกับการที่ทัศนคติของประชาชนนั้น ยังยึดติดอยู่กับเงินในการมีส่วนร่วมในโครงการ ของรัฐโดยถือว่าเป็นแรงจูงใจหรือผลตอบแทนที่สำคัญ รวมทั้งการไม่ชอบอ่านและเขียนหนังสือ ของชาวบ้าน โดยในเรื่องของการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมควรมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ มีความเหมาะสม อย่างเช่นชาวเมืองใช้หนังสือหรือแผ่นพับในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพราะมี ข้อจำกัดทางด้านเวลาแต่สามารถอ่านออกเขียนได้ ชาวชนบทใช้การพูดคุย การทดลองให้มีการเลือกตั้ง เป็นต้น เพราะมีข้อจำกัดในด้านการอ่านเขียนหนังสือ และการที่มีผู้ที่มีความสนใจ ทางการเมืองจำกัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายเสียมากกว่าที่เป็นผู้ที่มีความสนใจทางการเมือง การที่ องค์กรเอกชนปกติแล้วไม่ได้อยู่ใต้การกำกับดูแลของรัฐ ทำให้ขาดความร่วมมือเป็นอย่างดีกับรัฐ และสุดท้ายคือการทำชาวบ้านยังขาดซึ่งจิตสาธารณะ (Public mind) คือถือว่าการกระทำผิด ที่พบเห็นไม่จำเป็นจะต้องเข้าไปจัดการหรือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเพื่อให้มีการแก้ไขการกระทำนั้น แต่อย่างไร

คำว่า “วัฒนธรรม” นั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันเป็นจำนวนมาก โดยสามารถ สรุปได้ว่าวัฒนธรรมนั้นจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจ การเมือง อุตสาหกรรม ศิลปะ สังคม การศึกษา ภาษา ศาสนา การดำรงชีวิต สุนทรียศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ตัวอย่างของวัฒนธรรมนั้นยกตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย การใส่ผ้าไทย การทอผ้า การบวชนาค การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น โดยลักษณะสำคัญ มีอยู่ 5 ประการ คือเกิดจากการเรียนรู้ คนในสังคมเดียวกันปฏิบัติเหมือนกัน สามารถถ่ายทอด กันได้โดยการใช้สัญลักษณ์ เป็นผลจากการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม และสุดท้ายคือวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนหรือบูรณภาพคือวัฒนธรรมเป็นระบบที่ประกอบด้วยส่วนประกอบย่อย เป็นจำนวนมาก (ประสาท หลักศิลา, 2528)

การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมได้ถูกกล่าวถึงไว้ในหนังสือวัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2537) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในเค้าโครงการเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งใช้รูปแบบของสหกรณ์สังคมนิยม แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม รวมไปถึงวัฒนธรรมที่มีมาเป็นเวลานานแล้ว ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่สมาชิกภายในชุมชนรวมตัวกันเป็นสหกรณ์เพื่อทำการผลิตและจำหน่ายสินค้าโดยอาศัยวัฒนธรรมไทยแต่ดั้งเดิมเป็นพื้นฐาน คือความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังที่ปรากฏให้เห็นในการลงแขกเกี่ยวข้าวของชาวนา และการประกอบพิธีกรรม ประเพณีต่าง ๆ ที่สังคมไทยมีอยู่แต่เดิม ทำให้มีความไวเนื้อเชื่อใจกัน และร่วมมือกันในการทำงาน ประกอบกับการที่มารวมตัวกันทำสหกรณ์นั้นจะทำให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมากยิ่งขึ้น จะรู้จักกันดียิ่งขึ้น และสามารถรวมตัวกับกลุ่มต่าง ๆ มีอิทธิพลในการต่อรองขายสินค้า และรวมตัวกันวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ รวมถึงการลงมือกระทำโครงการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกมากกว่าไม่มีการรวมตัวกันเลย ทำให้เกิดอำนาจต่อรองกับรัฐ เพราะเมื่อชาวบ้านมารวมตัวกันทำงานก็จะเกิดการเรียนรู้ถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันทำให้ไม่หลงเชื่อใครง่าย ๆ แม้จะมีวัฒนธรรมที่มีความสะดวกสบายกว่าของตนเข้ามาก็ตาม ชาวบ้านก็จะมีการพิจารณาร่วมกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติความคิดเห็นต่อกันทำให้ยากต่อการที่จะเข้ามาของวัฒนธรรมแบบทุนนิยมในปัจจุบันที่กำลังแผ่ขยายออกไปอย่างรวดเร็วจนวัฒนธรรมบางอย่างได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสูญหายไป ซึ่งการใช้รูปแบบสหกรณ์นี้เกิดจากการจัดตั้งริเริ่มของชาวบ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ประกอบกับใช้วัฒนธรรมชุมชนที่มีอยู่แต่เดิมของไทย เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การช่วยเหลือกันในการปลูกสร้างที่พักอาศัย อาศัยลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยคือ การรักความเป็นอิสระและความมีน้ำใจ ไม่ชอบการบังคับกดขี่ ชอบทำอะไรตามใจ ไม่ชอบรัฐ ไม่ชอบการใช้อำนาจเป็นการเสนอเค้าโครงการที่หวังจะให้เป็นการป้องกันปัญหาความยากจน แร้นแค้น อดอยาก และปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังเช่นที่พบเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า สามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาประเทศได้ และวัฒนธรรมชุมชนนั้นจะช่วยรักษาชุมชนให้คงอยู่ได้จากผลกระทบของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในปัจจุบัน วัฒนธรรมชุมชนมีแกนกลางคือการให้ความสำคัญแก่ความเป็นคนและความผสมกลมกลืน (Harmony) ทางวัฒนธรรมกับชุมชน อาศัยการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการดำรงรักษาวัฒนธรรม โดยชาวบ้านจะต้องสามารถเข้าควบคุมรัฐได้ เพื่อส่งเสริมสถาบันชุมชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีการรวมตัวกันเป็นขบวนการ สหกรณ์ สมาพันธ์ หรือกลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ และแม้จะมีวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามา วัฒนธรรมชุมชนก็จะยังคงอยู่เพราะชุมชนนั้นมีกลไกการผลิตซ้ำ (Reproduction) ทางวัฒนธรรมนั่นเอง ซึ่งแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนนี้เกิดขึ้น

จากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ปัจจัยภายในประเทศ เช่น การตื่นตัวของผู้ที่ได้รับการศึกษา ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยภายนอกประเทศ เช่น การช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนา เอกชน (Non – Government Organization; NGO)

การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมเมื่อนั้น มีสาเหตุมาจากการขยายตัวของ ระบบราชการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจแบบใหม่ (คิเรก ปัทมศิริวัฒน์ และ พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2545) ทำให้เกิดเกณฑ์ในการวัดสถานภาพของประชาชนที่เน้นความสามารถ ศักยภาพ ความทันสมัย ความสำเร็จในการทำงาน ส่งผลให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ แสดงออกซึ่ง การมีส่วนร่วมของตนเองด้วยความคิดว่าตนมีความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอ จึงทำให้เกิดการ มีส่วนร่วมในทางวัฒนธรรมขึ้น เช่น การช่วยเหลือในการสมทบทุนสร้างโบสถ์ วิหาร ถนนหนทาง เป็นต้น

รัชนิกร เศรษฐโช ได้กล่าวถึงประเพณีที่สำคัญในวัฒนธรรมไทยที่ช่วยให้ประชาชนเกิด การมีส่วนร่วม โดยแบ่งชนิดของประเพณีออกเป็น 3 ชนิด (รัชนิกร เศรษฐโช, 2536) คือ จารีตประเพณี เป็นประเพณีที่สังคมถือว่าถ้าผู้ใดฝ่าฝืนงดเว้นไม่กระทำถือว่าเป็นความผิดและชั่ว เช่น การเลี้ยงดูพ่อแม่ในยามชราภาพ ขนบประเพณีหรือระเบียบประเพณี เป็นประเพณีที่ตั้งขึ้นไว้ อย่างเป็นระเบียบแบบแผน มีขั้นตอน เช่น ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย และสุดท้ายคือ ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันในชีวิตประจำวัน ไม่มีการบังคับว่าผิดหรือถูก เช่น การพูดจา การแต่งกาย ในประเพณีทั้ง 3 ชนิดนั้น ล้วนมีความสำคัญเป็นต้นว่า มีส่วนทำให้ ประชาชนมีโอกาสพบปะพูดคุยกัน ได้เล่นกีฬาด้วยกัน ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา แสดงซึ่ง เอกลักษณะของคนไทยและแสดงออกซึ่งความสามัคคีของคนไทย เป็นต้น

จากหนังสือคดลองธรรมประชาติไทย (พรเพ็ญ อันตระกูล, 2544) ได้กล่าวถึงเรื่องของ การมีส่วนร่วมเอาไว้ในรูปของกรรมสิทธิ์ร่วม สรุปได้ว่าพื้นฐานของหมู่บ้านไทยนั้น คือ ชุมชนแห่งความเป็นญาติซึ่งมีหลักการของการแบ่งปันร่วมกันในกรรมสิทธิ์ของสังคมหรือเรียกว่า ชุมชนกรรมสิทธิ์ร่วม เช่น การมีกรรมสิทธิ์ร่วมในไร่นาหรือที่ดินของหมู่บ้าน ดังนั้น ระบบหมู่บ้านจึงสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยหลักการแบ่งปัน หลักความเป็นญาติกัน และหลักความ สมานฉันท์ของชุมชนที่จะนำไปสู่การปรองดอง ร่วมแรงร่วมใจ และก่อให้เกิดสันติสุขร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยสมัยก่อนมีหลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐาน ของหมู่บ้านนั่นเอง

ในบทสนทนาของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ณ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน วิทยาเขตชอย วัดคูมอญ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ในเรื่องของ “กระบวนการ ความเป็นท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์” ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบ

สิทธิชุมชนว่า มีกระบวนการต่อสู้อยู่มากมายในขณะนั้น รวมทั้งยังได้มีรัฐธรรมนูญมารองรับสิทธิในเรื่องของฐานทรัพยากรและเรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะในมาตราที่ 4 และมาตราที่ 56 ดังนี้ (ชัชวาล บุญปิ่น และสมเกียรติ ตั้งนโม, 2544, หน้า 117)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 46 ระบุว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 56 ระบุว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ในการประชุมสัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเมื่อวันที่ 22-24 มีนาคม พ.ศ. 2532 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2533) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของไทยทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และเพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในระยะ 10 ปีข้างหน้า เกี่ยวกับแผนงาน โครงการและกิจกรรมในแผนการจัดทำ แผนแม่บทด้านวัฒนธรรมที่จะใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐบาลและเอกชนนำไปใช้ได้กล่าวถึงการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมเอาไว้ว่าควรเริ่มให้การอบรม ฝึกฝน

ในด้านวัฒนธรรมแก่บุคคลโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กแรกเกิดถึงอายุ 14 ปี ควรสอนถึงวัฒนธรรมที่มีอยู่ว่า มีอะไรบ้าง เพื่อเป็นการสะสมความรู้ทางด้านวัฒนธรรมไปในตัว กลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 25 ปี ควรกระตุ้นเรื่องเศรษฐกิจ ให้เกิดการขีตมัน เชื้อมัน ศรัทธา ในอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของชาวชนบท เพื่อให้เกิดการยอมรับและสานอาชีพของบิดามารดา และสุดท้ายคือกลุ่มผู้ใหญ่ ควรทำให้ผู้ใหญ่ในสังคมเป็นคนที่ขีตมันในวัฒนธรรมที่มีอยู่ เพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตแก่คนรุ่นหลังต่อไป

สิ่งที่ช่วยให้ชาวบ้านมองว่าการจัดการและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์เป็นเรื่องของผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน ทั้งในด้านการผลิต การเก็บหาอาหาร อีกทั้งยังเป็นแหล่งรายได้จากการท่องเที่ยว คือความเป็นชุมชนนั่นเอง (ยศ สันตสมบัติ และคณะผู้วิจัย, 2544) โดยหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการจัดการทรัพยากร มักมีสำนึกในความเป็นชุมชนสูง มีความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่บนความเป็นเครือญาติหรือความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือเกื้อกูลและแลกเปลี่ยนแรงงานซึ่งกันและกัน

ในงานวิจัยเรื่อง การพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญา: กรณีศึกษา ตำบลหมี่ - จิต จังหวัดอุดรธานี (เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง, ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ในการเลือกสรรและดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มที่ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงว่า เป็นองค์ประกอบที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นได้ และแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแนวทางหนึ่ง คือการให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนและดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับระบบสหกรณ์ (สมรภูมิ ขวัญคุ้ม, 2542) คือ สหกรณ์เป็นระบบการเมืองแบบสังคมประชาธิปไตย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ที่การพัฒนาสังคมและชุมชนโดยยึดหลักการตามวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งสามารถแบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมทางตรงหรือการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การก่อตั้งพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และการมีส่วนร่วมทางอ้อมหรือการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสนับสนุนการทำกิจกรรมทางการเมือง การทำการปฏิวัติรัฐประหาร เป็นต้น

สหกรณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ (สุริยะ เข็มประจานรกร, ม.ป.ป.) โดยการมีส่วนร่วมในรูปแบบของสหกรณ์นั้นถือว่า ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคเท่าเทียมกัน และอาศัยหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักการประชาธิปไตย หลักการช่วยเหลือตนเอง หลักความสมัครใจ และหลักการอื่น ๆ ซึ่งวิธีการในรูปแบบสหกรณ์อ้อมทรัพย์นี้ มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมหรือเก็บออมเงินของสมาชิกไว้ในทิศทางที่ปลอดภัย และฝึกสมาชิกให้รู้จัก

การออม เพื่อไว้ใช้จ่ายยามจำเป็น

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2542) คือสามารถใช้เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต ในกรณีที่ไม่มีเงินสะสม แต่ต้องถูกปลดออกจางาน หรือประสบปัญหาทางการเงิน ช่วยสร้างวินัยในการออมเงิน และสามารถนำไปปล่อยให้ผู้ยืมเงินแก่สมาชิกสำหรับซื้อที่อยู่อาศัย ประกอบอาชีพเสริม ฯลฯ

โดยสหกรณ์ได้มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา, 2530) เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกัน จากความสมัครใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการที่จะลดความขัดแย้งต่าง ๆ นอกจากนี้สหกรณ์ยังยึดหลักการดำเนินงานแบบประชาธิปไตย มีส่วนในการเสริมสร้างเศรษฐกิจที่มั่นคงให้กับสมาชิก ส่งผลให้เกิดความมั่นคงในด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น มีการจัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา ที่อยู่อาศัย การปล่อยเงินกู้ ทำให้สังคมเกิดการพัฒนารวมทั้งยังได้มีการปลูกฝังให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสหกรณ์ต่างท้องถิ่น เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลในรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของสมาชิก

สหกรณ์ยังได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ (สมัย รื่นสุข, 2526) เพราะสหกรณ์สอนให้รู้จักการประหยัดคอดออม เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา ฯลฯ แก่ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งมนุษย์จัดเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและอาจสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทุกกิจกรรม นอกจากนี้ยังได้มีการส่งเสริมให้มีการศึกษาอบรมด้านการเพาะปลูก การประกอบอาชีพ ศีลธรรม จรรยาต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ตัวบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น สามารถแสดงความคิดเห็นของตนในที่สาธารณะได้ เป็นต้น

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนที่ทำให้การพัฒนาชุมชนนั้นตรงกับความต้องการของคนในชุมชนมากขึ้น โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ต่างกันดังนี้

องค์การสหประชาชาติ (ซูเกียริติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 21 – 22) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. ในกระบวนการตัดสินใจซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร

2. ในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรมและโครงการ

เออร์วิน (Erwin) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมคือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ให้ความสำคัญสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหาหารือกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 21 – 22)

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 21 – 22) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ การนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 21 – 22) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยการกระทำการงานดังกล่าวในช่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม (ประสานงาน) กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ชัดว่า เชื่อถือไว้ใจได้ (ความรับผิดชอบ)

ไพรัตน์ เชนะรินทร์ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 21 – 22) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าหมายถึง กระบวนการรัฐ การทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนใน ชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ไบรอันท์ และ ไวท์ (Bryant and White) แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเภทคือ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 21 – 24)

1. การมีส่วนร่วมในแนวระดับ (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิมที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง กิจกรรมกลุ่มผลประโยชน์ การแนะนำ

ชักชวน การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายในช่วงทศวรรษ 1950 — 1960

2. การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical forms of participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในแนวตั้งเป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน (Mutually beneficial) เช่น โครงการของนาย — บ่าว และกลไกทางการเมืองต่าง ๆ ซึ่งมีมากในช่วงทศวรรษ 1970

การมีส่วนร่วมทั้ง 2 แบบข้างต้น ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจกับการมีอิทธิพลต่อรัฐบาล แต่จะสนใจที่จะสร้างความสัมพันธ์เป็นการเฉพาะ และการได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ากรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องของกระบวนการทางการเมือง

3. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งในแนวนอน และแนวตั้ง อาจจะเป็นแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหาร หรือการแลกเปลี่ยนระหว่างนาย — บ่าวอย่างใดอย่างหนึ่งแต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้น เช่น การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีใหม่ การวางแผนทำกิจกรรมมุ่งหลังคาบ้านร่วมกัน การวางแผนตลาด และการเข้าร่วมการฝึกอบรม เป็นต้น

ไบรอันท์ และ ไวท์ (Bryant and White) วิเคราะห์ว่าในช่วงทศวรรษ 1950 — 1960 การมีส่วนร่วมในแนวตั้งได้รับการจัดขวางจากกองทัพ และไม่สามารถมีอิทธิพลถึงระดับชาติได้ มีความเกรงกลัวว่าการมีส่วนร่วมในการเมืองจะเป็นที่มาของความวุ่นวาย และมีการปฏิบัติต่าง ๆ รัฐบาลหลายประเทศจึงจำกัดขอบเขตการมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้จะเป็นเรื่องของการพัฒนาชนบทก็ตาม ส่วนการพัฒนาก็จะเน้นการลงทุนและความเจริญเติบโต และโครงสร้างทางการเมืองการบริหารจากบนลงล่าง (Top — down) ในช่วงนี้จะมีความเชื่อว่าความเจริญเติบโตจะกระจายไปยังประชาชน (Trickle down) และจะกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกระบวนการทางการเมือง การมีพรรคการเมืองจึงเป็นวิธีการจะให้ประชาชนมีส่วนร่วม (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 21 — 24)

ในช่วงทศวรรษ 1970 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารมากขึ้น เพราะเชื่อว่าถ้าคนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากขึ้นก็จะมีคนสนใจการปฏิบัติน้อยลง ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการทางการเมืองไม่ได้รับการพัฒนา และไม่มีผลกระทบต่อประชาชนเท่าที่ควร ในขณะที่กระบวนการดำเนินการมีโอกาสให้ประชาชน หรือกลุ่มต่าง ๆ แสดงข้อขัดแย้งหรือแย้งชิงทรัพยากรที่มีจำกัดได้ และเป็นจุดเชื่อมระหว่างรัฐกับประชาชนได้ด้วย ต่อมาพบว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นผลบวกต่อโครงการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งทำให้ประชาชน

ในชนบทมีความสามารถในการพึ่งตนเอง (Self - reliance) ซึ่งจะเป็นตัวเร่งในการพัฒนาโครงการใดถ้ามีประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมด้วยย่อมคาดหมายได้ว่าจะประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมจะช่วยปรับปรุงโครงการ ความหมายของการมีส่วนร่วมจึงเป็น การเข้าร่วม (Involvement) ของชาวบ้านในการออกแบบโครงการ และดำเนินโครงการ ตลอดจนการประสานงานหรือเงิน

คายุพันธ์ (Caayupan) นิยามว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน (Popular participation) คือ กระบวนการที่ผู้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนามีโอกาส และใช้โอกาสมีส่วนในการแสดงความรู้สึก บ่งบอกความต้องการ และประสานสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด เพื่อวางแผนดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ตามสถานที่และวิธีที่ผู้ได้รับประโยชน์คิดไว้ โดยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานพัฒนาน้อยที่สุด (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 21 - 24)

แฟรงคลิน ลิสต์ (Franklyn Lisk) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในมุมมองที่กว้างกว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริหาร และการประเมินผลของแผนงาน และโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 21 - 24)

แฟรงคลิน ลิสต์ (Franklyn Lisk) เพิ่มเติมความหมายของการมีส่วนร่วม 3 ประการคือ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 21 - 24)

1. อิทธิพลของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิต
2. เกี่ยวข้องกับความจำเป็นที่การเข้าร่วมของประชาชนในการวางแผนและดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ จะสร้างโอกาสด้านสังคม - เศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้และการจ้างแรงงานและเพิ่มการกินคืออยู่ดี
3. การมีส่วนร่วมที่สนองต่อสิ่งที่จะเข้าถึงซึ่งการปรับปรุงให้คนจนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิตหลัก ๆ การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย ฉะนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองนำมาซึ่งการกระจายอำนาจทางการบริหาร และทรัพยากรไปสู่ระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อยืนยันว่า การตัดสินใจของประชาชนจะมีได้และได้รับการปฏิบัติตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

วิฑูรย์ ปัญญากุล (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 21 – 24) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนผู้ที่ได้รับประโยชน์และ / หรือ ผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนามีสิทธิในการกำหนดทิศทางการพัฒนาได้

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 21 – 24) ได้ให้ความแตกต่างระหว่างการร่วมมือและการมีส่วนร่วมโดยระบุว่า การมีส่วนร่วมจะต้องคู่กับความรู้สึกเป็นเจ้าของคนอื่นที่เข้าร่วมนั้น ถือว่าเป็นการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาชนบท อันได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเลือกวิถีและวางแผนในการแก้ปัญหา การดำเนินงานตามแผน และขั้นสุดท้ายคือการติดตามและประเมินผล ในความหมายที่กว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมของโครงการดำเนินงานพัฒนาชนบททุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล

จากความหมายต่าง ๆ ข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนเข้ามาดำเนินการ ดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่นในทุก ๆ ขั้นตอน หรือกระบวนการทำงาน ด้วยความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ คือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ

1.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม (ชุกีเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 22 – 24)

การมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่หลายชนิดตามแนวคิดของโคเฮน และ อัพโฮฟ (Cohen & Uphoff) ได้แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งขั้นตอนในการมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่ 5 ขั้นตอนตามแนวความคิดของฉออัน วุฒิธรรมรักษา ซึ่งประกอบด้วยขั้นกำหนดความต้องการ ขั้นวางแผนการดำเนินการ ขั้นตัดสินใจ ขั้นดำเนินการ และสุดท้ายคือขั้นติดตามผลงาน โดยในขั้นตอนที่ควรจะไปมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่ 4 ขั้นตอนตามการอธิบายของเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง จะแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยในลักษณะของการมีส่วนร่วมตามแนวความคิดของอ๊กบายานี (Agbayani) นั้น ประกอบไปด้วยการร่วมประชุม การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การตีปัญหาให้กระจ่าง การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา การออกเสียงเลือกตั้ง การบริจาคเงิน การบริจาควัตถุ การช่วยเหลือด้านแรงงาน การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้

ถูกต้อง และการช่วยเหลือในการรักษาโครงการ ซึ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น สามารถแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมตามแนวความคิดของไพร์ตัน เตชะรินทร์ได้ 8 ประการ คือ การร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงลดความต้องการของชุมชน การร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน การร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน การร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน การร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และการร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่หลายลักษณะ และหลายรูปแบบ หลายขั้นตอน หลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยการออกเสียงเลือกตั้ง บริจาคเงิน บริจาควัสดุ การช่วยเหลือด้านแรงงาน การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ เป็นต้น ซึ่งพอจะแบ่งได้เป็นการมีส่วนร่วมในแนวระดับ การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง และการมีส่วนร่วมในการบริหาร

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

อำนาจ อนันตชัย ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วม 4 ทฤษฎี ซึ่งสรุปความได้ดังต่อไปนี้คือ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 24—27)

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass persuasion) การเกลี้ยกล่อม หมายถึงการใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือ และการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้งให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้ถูกเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการของตนตามหลักทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ที่เรียกว่า ลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of needs) คือความต้องการของตนเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปหามาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้ คือ

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and security needs) ได้แก่ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจตนเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self actualization needs) เป็นความต้องการในระดับสูง ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคล (Self actualization needs) ที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

จากแนวทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ โดยเฉพาะถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการพื้นฐานที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์แล้ว ก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

2. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วม คือการสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกรักเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเองพอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

3. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจให้คนไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวนำทำงานอยู่เสมอ (Dynamic leader) และผู้นำทางไม่มีกิจไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลงานของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

4. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative and method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย้ายเพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

รีดเดอร์ส (Reeders) ได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้ (ซูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 24-27)

1. การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือบุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริมปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตน
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน
6. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรกระทำเช่นนั้น
7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ
8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ
9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเอื้ออำนวยเข้ามามีส่วนร่วมกันในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา
10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมกัน

ในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอให้กระทำการเช่นนั้น

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 24-27)

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง การให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วม ทั้ง ๆ ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยแรง

3. อำนาจบังคับ ที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีทฤษฎีสนับสนุนไว้อยู่หลายทฤษฎีด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีเกลี้ยกล่อมมวลชน ทฤษฎีการสร้างผู้นำ ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกร่วมกัน ซึ่งการมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอยู่หลายประการเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการเคารพนับถือ การสนับสนุน ความสามารถ โอกาส เป็นต้น

1.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 24-25)

ในประเทศกำลังพัฒนา การกระจายอำนาจมักไม่ได้การยอมรับจากผู้กุมอำนาจในส่วนกลาง และมักมีคนพูดว่า การรวมอำนาจนำมาซึ่งภาวะสมบูรณาธิปไตย (Autarchy) และจะทำลายการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการพัฒนา อย่างไรก็ตามมีผู้กล่าวว่า การกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์ ก็จะนำมาซึ่งภาวะอนาธิปไตย (Anarchy) โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา ที่ต้องการความเป็นปึกแผ่น (Consolidation) ของชาติจะกระจายอำนาจได้ยาก การกระจายอำนาจจะต้องเกิดจากประชาชนที่มีความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อรัฐบาลมอบให้ประชาชน การมอบความรับผิดชอบให้แก่ประชาชนปกครองตนเองจึงเป็นวิธิต่างที่แน่นอนที่สุดที่จะทำให้ประชาชนเกิดความรับผิดชอบได้ ประชาชนจะได้มีข้อผูกมัดในสิ่งที่พวกเขาทำและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ฉะนั้นในแต่ละประเทศจึงต้องแสวงหาจุดสมดุลเชิงพลวัต (Dynamic balance) ระหว่างการกระจายอำนาจและการรวมอำนาจ และมีข้อสรุปสุดท้ายว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุก ๆ ด้าน ทั้งจาก

ด้านบน ด้านล่างและด้านข้าง จึงต้องให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

1.5 ปรัชญา แนวคิด และธรรมชาติของการมีส่วนร่วมของประชาชน (Philosophy Concept and Nature of People Participation) (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 25—28)

ประชาชนตระหนักว่าผลสำเร็จของการพัฒนาชนบทขึ้นกับการสนับสนุนของประชาชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแข็งขัน การผูกมัดและความจริงจังที่มาจากประชาชนเป็นเงื่อนไขจำเป็น (Sine qua non) ของการพัฒนาชนบท ซึ่งสิ่งนี้ไม่มีใครได้แย้งแต่อย่างไร

ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาจะต้องเชื่อ หรือพัฒนาความเชื่อว่า ประชาชนในชนบทรู้ว่า พวกเขาต้องการอะไรเพื่อการพัฒนาของตนเอง ประชาชนในชนบทที่มีศักยภาพที่จะมีส่วนร่วมในการปรับปรุงชีวิตพวกเขา ผู้จัดทำนโยบาย (Policy maker) ข้าราชการและผู้สัมผัสกับประชาชน (Front — liners / agent) ต้องเชื่อว่า ผู้อาศัยในชนบทแม้ว่าจะเป็นคนดั้งเดิมมีชีวิตง่าย ๆ และไม่ได้รับการศึกษา แต่พวกเขามีความสามารถที่ซ่อนเร้น (Latent talent) ที่จะค้นหาทางเลือกของท้องถิ่น (Local alternatives) และความเป็นไปได้ต่าง ๆ จากภายนอก (Outside possibilities) เพื่อจะแก้ไขปัญหาของพวกเขาเอง และวางแผนเพื่อการพัฒนาของตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิ (Right) และเป็นเอกสิทธิ์ (Privilege) ในฐานะสิทธิจะต้องได้รับการเคารพและให้เกียรติ ในฐานะเอกสิทธิ์จะต้องไม่ถูกบังคับ (Enforce) และครอบงำ (Manipulate) ทั้งสองประการนี้ต้องเกิดจากบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด ไม่มีใครจะเป็นหุ่นเชิดในกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม

เป็นผลรวมของข้อผูกมัดจากคนแต่ละคน บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า โครงการเป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา และโดยพวกเขา ที่แสดงออกมาในรูปพฤติกรรมร่วม เป็นการแสดงพฤติกรรมของผลประโยชน์ร่วม ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ ถูกสอนและถูกแนะนำ แต่ก็ไม่ได้ทำเพื่อผลประโยชน์ของคนอื่น

3. การมีส่วนร่วมคือส่วนสำคัญของกระบวนการบริหารการพัฒนาชนบท

การมีส่วนร่วมจะถูกดำเนินการใน 2 บริบท คือ นักบริหารการพัฒนาจะต้องรู้ในสิ่งที่ประชาชนมุ่งหวัง (Aspiration) และต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น (Articulation) ประการที่สอง โครงการพัฒนาต้องให้ประชาชนรับรู้ ประชาชนต้องเข้าใจในโครงการ รู้ถึงทรัพยากรที่จำเป็น และประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

4. การมีส่วนร่วมคือเครื่องชี้วัดการพัฒนาชนบท

การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นฐานในการพัฒนาชนบทยิ่งมาก และเข้มข้นเท่าใดแสดงว่าผลประโยชน์ของการพัฒนาจะตกแก่ประชาชนมากขึ้นเท่านั้น

การมีส่วนร่วมจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการพัฒนาชนบท ซึ่งจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมจริง ๆ ไม่ใช่เพียงอย่างหยาบ ๆ หรืออย่างตื้น ๆ เป็นเรื่องของการอาสาสมัคร เป็นผลของการเลือกที่ประชาชนจะทำการต่าง ๆ เพื่อตัวพวกเขาเอง

คายุพันธุ์ ได้ย้าว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมในทุกระยะของกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่กำหนดปัญหาและทรัพยากร จนกระทั่งการใช้ประโยชน์จากโครงการ รวมถึงการประเมินผลโครงการ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่เชื่อว่ากลไกนี้จะทำให้การพัฒนาชนบทที่แท้จริงจะเกิดขึ้น ในหมู่บ้านต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญดังแผนภูมิที่ 1

รามอส และ เฟล็ตเซอร์ (Ramos and Fletcher) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. เป็นเครื่องชี้ว่า การตัดสินใจของรัฐบาลมาจากความต้องการของประชาชน
2. เพิ่มความรับผิดชอบ และเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบได้ของรัฐที่มีต่อประชาชน
3. ช่วยในการสร้างแผนต่าง ๆ ที่ดีกว่าเดิม
4. เพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
5. สร้างการสนับสนุนให้แก่หน่วยวางแผน

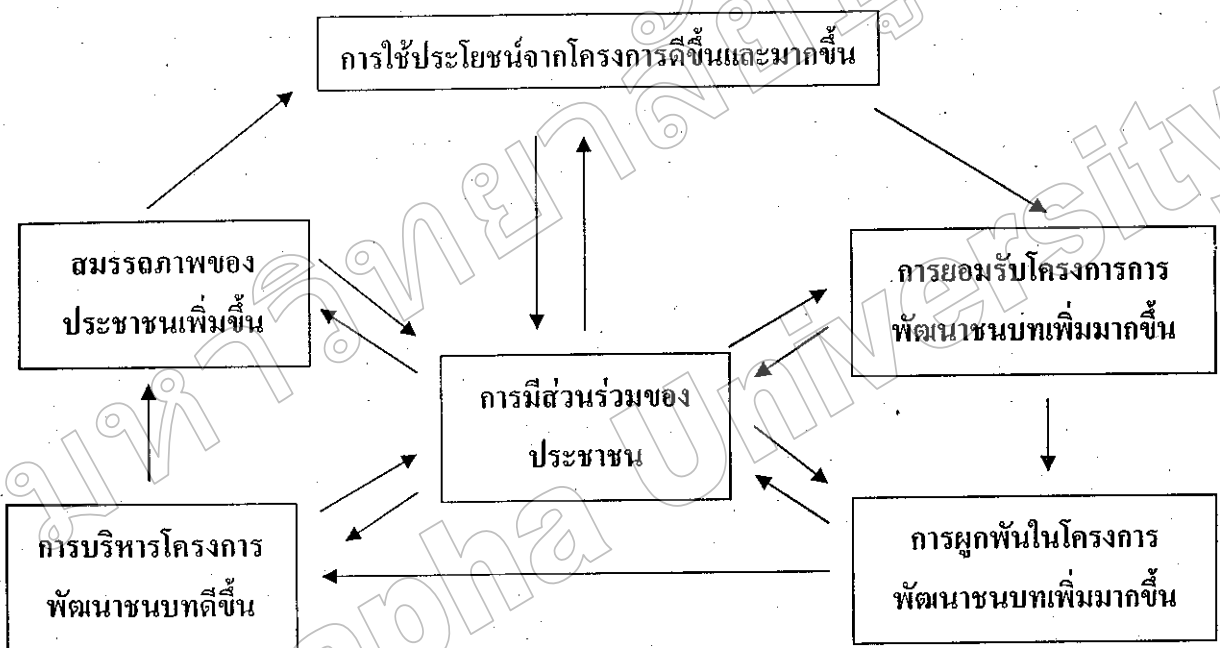
การพัฒนาชนบทเป็นกระบวนการที่มุ่งปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท โดยมุ่งพัฒนาคน และสร้างวัฒนธรรมในสังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเป็นทั้งวิธีการและจุดหมายของการพัฒนาเพื่อทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการตอบสนองอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทจะต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และบุคคลภายนอก เพื่อให้ประชาชนได้แก้ไขปัญหาวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการใช้ประโยชน์ และประเมินผลโครงการต่าง ๆ ด้วยตัวของประชาชนเอง จะทำให้ประชาชนมีการยอมรับโครงการ ผูกพันกับโครงการ ใช้ประโยชน์จากโครงการ ตลอดจนมีสมรรถภาพการบริหารโครงการเพิ่มขึ้น และเป็นเครื่องชี้ว่าการตัดสินใจในโครงการพัฒนาชนบทมาจากความต้องการของประชาชนด้วย

รามอส (Romos) และ เฟล็ตเซอร์ (Fletcher) แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 2 ด้าน คือ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 36)

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ซึ่งรวมถึง การลงคะแนน การเข้าเป็นสมาชิกพรรค มักมีแรงจูงใจด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ (คือต้องการ ปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิต) และผลพวงด้านเศรษฐกิจของกลุ่มซึ่งจะได้มากหรือน้อย ขึ้นกับความสามารถของกลุ่มที่จะมีอำนาจทางการเมือง และเข้าไปแทรกแซงในนโยบายต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา (Development participation) มีจุดเน้น ในการใช้ประโยชน์ที่เกิดจากแรงงาน และมุ่งความเสมอภาคทางด้านการกระจายความมั่งคั่ง (เช่นผลประโยชน์ของการพัฒนา)

แผนภูมิที่ 1 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท

(ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 27)

เหตุผลที่คนจนยังจนอยู่ และไม่มีอิทธิพลต่อผู้นำที่ไม่ทำประโยชน์ให้พวกเขา เพราะว่าประชาชนไม่มีอำนาจทางการเมือง กลุ่มที่มีส่วนในกระบวนการทางการเมือง จะได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ และเพิ่มการมีส่วนร่วมการพัฒนาด้วย แต่ในประเทศที่กำลังพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเผชิญกับสิ่งขัดขวางต่าง ๆ มากมาย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะลดการกระจายรายได้และกลับเพิ่มความขัดแย้งทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นเรื่องของชนชั้นกลางขึ้นไป ขณะที่กลุ่มคนจนจริง ๆ ไม่ได้มีส่วนร่วม และเมื่อคนระดับล่างมีส่วนร่วมทางการเมือง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็จะช้าลง

รามอส (Ramos) และ เฟล็ตเชอร์ (Fletcher) กล่าวเพิ่มเติมว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมี 2 ส่วนคือ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 36—37)

1: มิติของการมีส่วนร่วม (Dimension) แบ่งเป็น

1.1 ชนิดของการมีส่วนร่วม เช่น การตัดสินใจ การดำเนินการ การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล

1.2 วิธีการมีส่วนร่วม (Way) เช่น ความสมัครใจ การบังคับ ระยะเวลา ขนาด และระดับการให้ได้รับอำนาจ

1.3 บุคคลที่มีส่วนร่วม (Who) เช่น ผู้นำชุมชน ผู้อาศัย ข้าราชการหรือนักการเมือง นักวิชาการ ชาวต่างประเทศ

2. บริบท (Context) ของการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น

2.1 ลักษณะโครงการ เช่น ความต้องการทรัพยากรด้านเทคโนโลยีที่ซับซ้อน

2.2 สิ่งแวดล้อมของโครงการ เช่น ปัจจัยด้าน สังคม การเมือง วัฒนธรรม

การเข้าถึง (Approach) หมายถึงลักษณะหรือทิศทางต่างๆ ไปในการบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นจุดเน้นที่จะต้องทำ มักมีขอบเขตจำกัดว่าจะทำอะไร มีกิจกรรมอะไร

วิธีการเข้าถึงการมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบ ดังนี้ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 37)

1. แนวทางที่เสนอโดยคาอุพันท์ มี 4 แนวทางคือการพัฒนาชุมชน การสื่อสาร การพัฒนาทรัพยากร และการสร้างมโนธรรม

2. แนวทางที่เสนอโดยโอ๊คเลย์ และ มาร์สเดน (Oakley and Marsden) มี 4 แนวทางคือ การร่วมมือกัน การพัฒนาชุมชน การจัดตั้งองค์กร การให้ได้รับอำนาจ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่หลายแนวทาง หลายมิติ หลายด้าน ซึ่งมีแนวทางการเข้าถึงการมีส่วนร่วมที่แบ่งออกไปอีกหลายแนวทาง อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการพัฒนา คือประชาชนต้องมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนของการพัฒนานั้นเอง

1.6 การเข้าถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตามวิธีที่คาอุพันท์, โอ๊คเลย์และมาร์สเดน (Oakley and Marsden) เสนอไว้มีดังนี้ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 38—49)

1. วิธีการพัฒนาชุมชน (The community development approach)

วิธีการนี้มีสมมติฐานว่าขณะมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ในชุมชน ผลประโยชน์เหล่านี้สามารถทำให้ปรองดอง (Harmonized) โดยไม่มีการเผชิญหน้า ฉะนั้นก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอำนาจในชุมชน แต่ให้มีการดำเนินการต่าง ๆ แทน

บทบาทของตัวแทนการพัฒนา (Development agent) คือเป็นผู้สร้างความปรองดอง (Harmonizer) เขาพยายามประนีประนอม (Compromise) ระหว่าง และท่ามกลางผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน และพยายามจะให้ได้มาซึ่งเอกภาพของความมุ่งประสงค์ (Unity of purpose) บุคคลผู้นี้โดยปกติจะได้รับการศึกษา และมักถูกประชาชนมองว่าเป็นพวกเดียวกับกลุ่มผู้นำ (Elite)

พัฒนากร (The community development worker) โดยปกติจะทำงานผ่านทางผู้นำซึ่งมักเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน

สมรรถภาพของประชาชนในด้านการผลิต และการบริหารจะถูกพัฒนาโดยโครงการฝึกอบรมอย่างมีรูปแบบ ถ้าพัฒนากรไม่ใช่ผู้ชำนาญการ (Technician) เขาก็จะขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน แสดงว่าความรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีไม่ได้รับการตัดสินใจจากประชาชน แต่เป็นการตัดสินใจของพัฒนากร

วิธีการพัฒนาชุมชน เป็นวิธีที่มีพื้นฐานจากชุมชนที่ไม่ซับซ้อนมากนัก แต่ใช้เวลานาน นอกจากนั้นก็กิจกรรมหรืองานที่ดำเนินงานเป็นสิ่งพื้น ๆ เป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้า จึงไม่เด่นชัดพอจะนำไปใช้แก้ไขปัญหาพื้นฐานในชีวิตประจำวันเรื่องอื่น ๆ ได้

เดิมทีเคยแบบจำลองการพัฒนาชุมชน (The community development model) เป็นวิธีการเข้าถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งได้เข้ามามีอิทธิพลในการเป็นตัวเร่งการมีส่วนร่วม แก่นสำคัญของการพัฒนาชุมชนคือ “การช่วยให้ประชาชนช่วยตัวเองได้ เพื่อจะปรับปรุงสภาพทางวัตถุและไม่ใช้วัตถุของตน และจุดมุ่งหมายสุดท้ายคือการพ้นจากความทุกข์ของชุมชน” อย่างไรก็ตามในโลกของความเป็นจริง การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จน้อยเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น มุ่งสู่การพัฒนาการเกษตร เป็นกระบวนการจากบนลงล่าง (Top — down) และปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาชุมชนมีการมองปัญหากระบวนการพัฒนาที่ซับซ้อนว่าเป็นเรื่องง่าย ๆ (Simplistic view) และไม่สนใจความขัดแย้งและความต้องการการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชุมชน และในช่วงปี ค.ศ. 1965 แบบจำลองนี้ก็ไม่ค่อยมีการนำมาปฏิบัติ จากสาเหตุที่เกิดความแตกต่างในผลที่ได้รับ โดยผลประโยชน์มักตกกับคนที่รวยกว่า รวมทั้งความขัดแย้งในหน่วยงานราชการด้วยกัน การมีส่วนร่วมมักจะมีในเมืองมากกว่า จากบทเรียนดังกล่าวจึงมีข้อเสนอในการเพิ่มการมีส่วนร่วม 4 ประการดังนี้

1. การมีส่วนร่วมไม่ควรเป็นโครงการแยกส่วน แต่เป็นกระบวนการ และควรผสมผสานกับกิจกรรมอื่น ๆ
2. การมีส่วนร่วมจำเป็นต้องมีพื้นฐานบนองค์การในท้องถิ่น (Local organization)

3. การกระจายสิ่งต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน (Equitable distribution) มากเท่าใด ก็จะเพิ่มการมีส่วนร่วมมากตามไปด้วย

4. การเชื่อมต่อระหว่างระดับต่าง ๆ มีความจำเป็น ไม่ควรทำการพัฒนา โดยใช้ความพยายามอย่างเอกเทศ (Isolated efforts)

ฉะนั้นการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของกรอบความคิดการพัฒนาที่แพร่หลายมากขึ้น และให้ความสนใจกับโครงสร้างขององค์การ และการเชื่อมต่อกัน (Linkage) มากขึ้น

2. วิธีการสื่อสาร (The communication approach)

วิธีการนี้มีสมมติฐานว่าประชาชนต้องการข่าวสาร (Information) ที่เข้าใจได้ ข้อสมมติคือประชาชนขาดข่าวสารที่จำเป็นในการพัฒนา

การเผยแพร่ข่าวสารในบริบทไป - กลับ ซึ่งใช้สื่อทุกชนิดจากสิ่งพิมพ์จนถึงวิทยุ โทรทัศน์ จากชนิดที่ทันสมัย และแบบท้องถิ่น เพื่อให้เป็นประเพณี ค่านิยม และความเชื่อถือในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์เบื้องต้น คือส่งข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปสู่ประชาชน การแปลความหมายของปัญหา และทางเลือกเพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจเพื่อการพัฒนาของตนเองได้

การเข้าถึงแบบนี้ บทบาทแรกของเจ้าหน้าที่คือผู้สื่อสาร เขาจะเป็นผู้แพร่ข่าวสารที่เห็นว่าสำคัญต่อชีวิต (Vital) เพื่อประชาชนจะได้ตัดสินใจด้วยตนเอง สิ่งต่าง ๆ ที่ปฏิบัติต่อผู้รับบริการก็มักจะเป็นไปในทางอ้อม

เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการพัฒนาประชาชนจำเป็นต้องรู้ตัวที่จะรับเอาสิ่งต่าง ๆ และตัดสินใจอย่างชาญฉลาด คือจุดเน้นของวิธีการนี้

ประเด็นต่าง ๆ จะถูกดำเนินการหรือพยายามดำเนินการในทุกระดับโดยใช้บริการข่าวสารที่ดำเนินการโดยฐานของชุมชนและหน่วยที่จัดตั้งในท้องถิ่น ชุมชนหรือประชาชนควรมีช่องทางและดำเนินการส่งปัญหา ความต้องการ ความคาดหวังไปสู่หน่วยงานพัฒนา

3. วิธีการพัฒนาทรัพยากร (Resource development approach)

วิธีการนี้มีพื้นฐานจากสมมติฐานว่า

1. ประชาชนไม่ถูกชักจูงง่าย ๆ ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา เพราะเขามีความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพ

2. ประชาชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมเพียงเพราะเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น

วิธีการนี้มีสมมติฐานเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ไม่แสดงออกมา เพราะประชาชนรู้ว่าเขาไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ ฉะนั้นมีความจำเป็นที่จะกำหนดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือมีส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เทคโนโลยีท้องถิ่นหรือจากภายใน ประชาชนควรจะได้รับโอกาสในสถานการณ์ต่าง ๆ มากกว่าเดิม ซึ่งทำให้เขาได้รับโอกาส แสดงบทบาทต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่รู้ว่าตนเองมีความสามารถ และคุณค่าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

เป้าหมายเบื้องต้นของวิธีการนี้เพื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ระหว่างหมู่ประชาชนว่าเขาเป็นผู้มีความช่วยเหลือที่ให้ประสิทธิภาพในความผาสุกของคนทั่วไป (Common welfare) เพื่อจะให้บรรลุเป้าหมายนี้ กิจกรรมทั้งในและนอกกลุ่มจะต้องเป็น ทั้งเป้าหมายและวิธีการ แก่นความคิดเกิดจากผลรวมของลำดับกิจกรรม การฝึกอบรม จะทำให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด (Ultimate goal) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพราะเขาเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำดั่งนั้นได้

บทบาทเบื้องต้นของเจ้าหน้าที่คือวิทยากร (Trainer) ดังนั้นเขาจึงต้องมอง กิจกรรมของชุมชน และปัจเจกชนเหมือนสถานการณ์การฝึกอบรม

การติดต่อกับประชาชนไม่ว่าปัจเจกชน กลุ่มผลประโยชน์ อย่างเป็นทางการ เช่น กิจกรรมการฝึกอบรม หรือไม่เป็นทางการ เช่น พบกลุ่มครอบครัว หรือสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ

ประเด็นที่ถูกนำมาปฏิบัติในลักษณะที่เป็นมิตร และบรรยากาศแห่งการช่วยเหลือกัน เป็นเหตุผลที่การพิจารณาต่าง ๆ จะมีในกลุ่มเพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กลุ่มหลัก (Core group) จะใช้เป็นจุดเริ่มในการอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่ม แล้วขยายให้กว้างขวาง ไปสู่กลุ่มอื่น ๆ กลุ่มจึงเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในส่วนที่เป็นกลุ่มและสุดท้ายก็จะขยาย ไปสู่หมู่บ้านและชุมชน

4. วิธีสร้างมโนธรรม (Conscientization approach)

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่เปลี่ยนแปลงถึงรากถึงโคน (Radical) โดยมีสมมติฐานว่า ผู้เอาประโยชน์ (Exploiter) และผู้ถูกเอาประโยชน์ (Exploited) จะถูกพบในพื้นที่ชนบท เป็นประจำ บางครั้งพวกเขาอยู่ตรงข้ามกัน คล้ายผู้มีเอกสิทธิ์และไม่มีเอกสิทธิ์ หรือ ชนชั้นผู้นำที่ทำหน้าที่ผู้ปกครองกับคนจนที่ถูกปกครอง ผู้เอาประโยชน์มีจำนวนน้อย แต่ ผู้ถูกเอาประโยชน์มีจำนวนมากกว่า โดยปกติคนพวกแรกก็จะเก็บเกี่ยว และรับเอาผลประโยชน์ ของโครงการพัฒนามากกว่ากลุ่มหลังเพราะว่าเขากล้าเสี่ยง เนื่องจากมีความสามารถและเงินทุน จึงมีช่องทาง (Access) ไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกจากภาครัฐ

ในทางตรงกันข้าม คนที่มีเอกสิทธิ์น้อยจะไม่กล้าทำ หรือขลาดกลัว มีทุนน้อย ความรู้และทักษะน้อย ความเจ็บแสบทางด้านธุรกิจน้อย และอย่างอื่น ๆ ก็มีน้อย จึงไม่ค่อยเปิดเผยตัวและมีช่องทางน้อยในการได้มาซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกจากภาครัฐ

วิธีการด้านมโนธรรมมีสมมติฐานอีกว่า ระหว่างคน 2 กลุ่ม จะเกิดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ เพราะฉะนั้นการเผชิญหน้าจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อลดข้อจำกัดในการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง และอาจทำให้ข้อจำกัดลดลงได้

ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าประชาชนรวมกลุ่มกัน พวกเขาจะพัฒนาความสำนึกในความเข้มแข็ง และการกระทำของกลุ่ม ทำให้สามารถตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ในกระบวนการพัฒนาได้

กระบวนการตัดสินใจเกิดในกลุ่มเล็ก ๆ อย่างตรงไปตรงมา และเป็นแบบกันเอง แล้วพัฒนาไปสู่ที่ใหญ่กว่า ระดับสูงขึ้น ชับซ้อนขึ้น และไม่ไขว่เรื่องของคนใดคนหนึ่ง ในชุมชน เมื่อกระบวนการดีขึ้นในเรื่องความเข้มแข็ง และการก้าวเดิน ประชาชนก็สร้าง ความตระหนัก (Consciousness) รู้สึกถึงความเข้มแข็งของอำนาจกลุ่ม พัฒนาสมรรถภาพปัจเจกชน ในองค์กร และความเจ็บคมในการจัดการ (Managerial acumen)

ความขัดแย้งในผลประโยชน์เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจบลงด้วยการเผชิญหน้าระหว่างชนชั้นผู้นำและไม่ใช่นำ ผลที่ตามมาคือ

1. โครงสร้างที่จำกัดถูกเปลี่ยนแปลง
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

บทบาทเบื้องต้นของตัวแทนการพัฒนา (Development agent) คือผู้กระตุ้น (Exciter) หรือผู้ร่วมปฏิบัติงาน (Catalyst) เขาต้องกระตุ้นประชาชนให้คิด สรรหาสิ่งเร้า และจุดไฟให้ประชาชนทำงาน

5. การร่วมมือกัน การลงทุนดำเนินงาน และการช่วยเหลือเกื้อกูล (Cooperation, investment and collaboration)

การที่จะเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมจากทั้งสามข้างบนนี้ ต้องได้รับการช่วยเหลือโดยความสมัครใจของประชาชนต่อโครงการ การให้ประชาชนตื่นตัวเพื่อตอบสนองต่อโครงการ หรือให้ประชาชนร่วมตัดสินใจในกระบวนการของโครงการ แม้ว่าการที่จะร่วมมือกัน การลงทุนดำเนินงานและการช่วยเหลือเกื้อกูลจะเป็นเรื่องที่มีความหมายแต่ละส่วนอย่างเฉพาะเจาะจง แต่ต่างก็จะสะท้อนรูปแบบที่ทางรัฐบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานให้มีส่วนร่วมเป็นการ “บอกเล่า” เพื่อให้ร่วมมือกัน

โดยที่การตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาได้กระทำมาก่อน จึงเป็นการมีส่วนร่วมที่รัฐบาลเข้าไปรับผิดชอบ และควบคุมการพัฒนา

ในความหมายกว้าง ๆ ของ “การมีส่วนร่วม” ในกรณีนี้อาจเทียบได้กับการระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาโดยเฉพาะ การระดมสรรพกำลังด้านแรงงานในชนบท ก็ถือว่าเป็นการระดมทุนอย่างหนึ่งเพื่อจะลดภาระค่าใช้จ่าย หรืองบประมาณด้านการเงินของรัฐบาลที่มักจะมืออย่างจำกัดอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นพื้นฐานการปฏิบัติการพัฒนาในแนวนี้ จะมีการกำหนดมาจากเบื้องบน คือมีโครงการมาก่อนเมื่อถึงช่วงการดำเนินงานพัฒนาแล้วระบบราชการก็จะเชื่อเชิญให้ชาวชนบทลงชื่อสลักหลังเห็นพ้องด้วย และร่วมมือกันกับโครงการที่มีการตัดสินใจมาก่อนแล้ว

ถ้าพิจารณาความหมายที่แท้จริงของการมีส่วนร่วมแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดคือ ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้ายในทุก ๆ ขั้นตอนของโครงการ แต่ในความหมายนี้ก็พอจะเห็นถึงข้อระบุที่ทางฝ่ายราชการจะต้องปฏิบัติในบางประการ เช่น

1. ทำให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อที่จะให้ชาวชนบทได้ตัดสินใจในเรื่องราวของท้องถิ่นชนบท
2. ชักนำให้มีการประสานงาน (ของหน่วยราชการและเอกชน) ในระดับท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นนั้นและ
3. ให้มีการจัดรูปแบบ หรือองค์กร ที่จะกำหนดแผนในระดับท้องถิ่น เพื่อประชาชนจะได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

เนื่องจากการจะให้ชาวชนบทมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีวางแผนของระบบราชการอย่างมากมาย ทำให้ชาวชนบทมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและสร้างแผนงานน้อยเกินไป และพวกเขาไม่ได้เป็นผู้กำหนดแนวทางของโครงการยิ่งไปกว่านั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังอยู่นอกวงการจึงไม่ได้รับข่าวสาร หรือไม่ได้เกี่ยวข้องกับกิจการต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา การมีส่วนร่วมเช่นนี้ก็เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างเนือย ๆ นั่นเอง

6. การจัดตั้งองค์กร (Organization establishment)

องค์กรเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมที่รวมประกอบกันขึ้นเป็นหน่วย ส่วนองค์กรเป็นส่วนประกอบย่อยของหน่วยใหญ่ที่ทำหน้าที่สัมพันธ์กันหรือขึ้นต่อกันและกัน ถ้าพูดในแง่การจัดระเบียบของส่วนต่าง ๆ จะหมายถึงองค์กร แต่ถ้ามุ่งถึงหน่วยงานเฉพาะด้าน จะใช้คำว่าองค์กร แนวคิดที่ว่าถ้าสามารถจัดให้ชาวชนบทผู้ยากจนมีองค์กรเกิดขึ้นได้ก็จะทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแน่นอน แนวคิดนี้เป็นไปตามเอกสารที่ระบุใน

การประชุมสัมมนาในระดับโลกด้านการปฏิรูปการเกษตรและการพัฒนาชนบท ซึ่งมีประกาศร่วมกัน ออกมามีสมมติฐานดังกล่าวประกาศที่ว่า "...การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของชาวชนบทผู้ยากจน จะเกิดขึ้นได้โดยจัดให้มีองค์กรของประชาชนในระดับท้องถิ่น" ให้เพียงพอ ยิ่งกว่านี้บางกลุ่มอ้าง มากกว่านี้ ดังคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมว่า คือกระบวนการที่ชาวชนบทผู้ยากจน สามารถรวมตัวกันเป็นองค์กรขึ้นมา ซึ่งโดยองค์กรที่จัดตั้งกันขึ้นมาจะทำให้มีสิทธิมีเสียง ในความพยายามที่จะพัฒนาความเชื่อเช่นนี้ก็เชื่อมโยงถึงสมมติฐานต่อไปอีกว่า เมื่อมีการจัดตั้ง องค์กรขึ้นในท้องถิ่นได้แล้ว ประชาชนก็จะมีสิทธิมีเสียงและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ในการพัฒนาได้เองโดยอัตโนมัติ

ความจริงแล้ว การจัดตั้งองค์กรของประชาชนชนบท ไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่ ในการพัฒนาชนบท ทั้งนี้องค์กรที่มีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ เช่น สหกรณ์ หรือสหพันธ์ ในชนบท เป็นโครงสร้างรูปแบบแรกที่น่าจากประเทศตะวันตกเข้าสู่ประเทศโลกที่สามมาแล้ว ซึ่งไม่ต้องสงสัยว่าองค์กรในรูปแบบสหกรณ์ได้ช่วยอำนวยความสะดวกให้ประชาชนบางกลุ่ม มีส่วนร่วมใน การพัฒนาชนบท และขณะเดียวกันก็ช่วยให้ได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัด แต่ก็ เห็นได้อย่างไม่ต้องสงสัยว่ารูปแบบองค์กรอย่างเป็นทางการเช่นนี้ไม่อาจสนับสนุนได้เพียงพอ ในการมีส่วนร่วมพัฒนาของชาวชนบทที่ยากจน การศึกษาของโครงการปฏิบัติการเพื่อองค์กร ในชนบทขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ยืนยันเรื่องนี้ได้อย่างดี ยิ่งกว่านี้ ยังได้แสดงให้เห็นว่า องค์กรรูปแบบดังกล่าวอาจทำให้ผู้ยากจนในชนบทก้าวไปสู่ ความยากไร้ยิ่งขึ้นด้วยความล้มเหลวขององค์กรดังกล่าว เช่น องค์กรรูปสหกรณ์นี้มีใช้เพราะ สถาบันสหกรณ์ไม่ดี แต่เป็นเพราะอุปสรรคที่เกิดจากปัญหาทางราชการไปเป็นตัวจำกัด ความสำเร็จของสหกรณ์

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงได้มีการค้นหาองค์กรที่เป็นของประชาชนที่แท้จริง โดยถ้า เกิดขึ้นจากประชาชนก็น่าจะมีผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งในการพัฒนาอื่น ๆ มักจะไม่ให้โอกาสประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วม การค้นหาเป็นไปสองแนวทาง (ซึ่งใน แต่ละแนวทาง ก็มีข้อจะขาดความผูกพันกันโดยสิ้นเชิง) แนวทางทั้งสองได้แก่

1. แนวทางหนึ่งเป็นกลุ่มความคิดที่จะเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต จากนั้นจึงมี การปรับรูปแบบของกิจการทางการที่เหมาะสมขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพทางสังคม และการเมืองของชุมชนนั้น

2. อีกแนวทางหนึ่ง เกิดจากกลุ่มความคิดที่ยังไม่อาจกำหนดรูปแบบของกิจการนั้น ๆ ได้แต่เชื่อมั่นว่าองค์กรนั้นจะเกิดขึ้นมาจากผลที่ประชาชนมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันจัดตั้งองค์กร

แนวทางตามข้อ 1. จะเป็นแนวทางที่ใช้กันมาก โดยทั่วไปจะเสนอแนะให้รัฐบาลปรับแนวทางการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ (เช่น “การมอบอำนาจ และการจัดการปกครองตนเองของชาวชนบท” และ “การให้มีการตัดสินใจในการพัฒนาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพโดย”) เพื่อส่งเสริมให้มืองค์กรประชาชนเกิดขึ้น และในรูปแบบนี้ที่หน่วยงานในองค์การสหประชาชาติกำลังพิจารณาเกี่ยวกับการตรวจสอบที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่โดยแท้จริงแล้วเป็นเรื่องยากที่จะให้เกิดบรรยากาศใหม่ของการมีส่วนร่วมเกิดขึ้น จาก การมองข้อบกพร่องในการดำเนินงานพัฒนาในอดีตพบว่า การพัฒนาที่ผ่านมา นั้น ชาวชนบทบางส่วนได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา ที่พอมองเห็นได้ทีเดียว แต่ด้วยวิธีเช่นที่ผ่านมา นี้ ผู้ยากจนในชนบทโดยทั่ว ๆ ไป (อันเป็น ส่วนใหญ่) มักไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมแต่อย่างใด

ส่วนแนวทางตามข้อ 2. นั้นส่วนใหญ่ยังอยู่ในระยะแรกเริ่ม และ ตัวอย่างให้เห็น ได้ก็มีเพียง 2-3 ตัวอย่าง เป็นแนวทางที่อาศัยบทเรียนจากการพัฒนาในอดีต เช่นกัน เพียงแต่มีข้อกำหนดที่ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงถอนรากถอนโคน ในสภาพ การดำเนินงานพัฒนาตามระบอบราชการนี้ก็พอมือการศึกษาอยู่บ้าง ที่จะหารูปแบบการที่ ชาวชนบทตั้งองค์กรที่แท้จริงของเขา โดยบางงานวิจัยก็เพิ่งเริ่มดำเนินการ ซึ่งจะกระทำแบบที่ ไม่เป็นระบบนักโดยหน่วยงานที่มีใช้ราชการต่าง ๆ (Non - governmental agencies) การดำเนินงานในลักษณะนี้โดยหลักการแล้วจะหลีกเลี่ยงการชักนำจากภายนอกที่จะให้ตั้ง องค์กรใด ๆ ขึ้น ดังนั้น จึงเพียงแต่จะเข้าไปศึกษาสภาพต่าง ๆ ที่อยู่ในภาวะที่องค์กรที่แท้จริง ของประชาชนจะเกิดขึ้นได้โดยชาวชนบทที่ยากจนในชุมชนนั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีองค์กรก่อตั้งขึ้นเองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะองค์กรที่ตั้งขึ้นเอง หมายถึงพลัง และพลังนี้คือข้อกำหนดที่ต้องมีก่อนที่จะกระทำการใด ๆ กระบวนการเช่น ที่กล่าวมานี้ ก็ใกล้เคียงกับรูปแบบที่เน้นการปฏิบัติ และรูปแบบนี้องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ให้เป็นไปตามสภาพธรรมชาติของชุมชนนั้น และบทบาทจากบุคคลภายนอกแทบจะไม่เข้าไป เกี่ยวข้องด้วยมากนัก

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองค์กรและการมีส่วนร่วม นั้น ไม่ใช่สิ่งที่แข่งขันกัน แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึง คือสภาพการมีส่วนร่วมเมื่อมีการชักนำรูปแบบขององค์กรจากการที่ ภายนอกเข้าไปก่อตั้ง ก็มักมีอุปสรรคตรงที่มักไม่มีการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังเกิดขึ้น แต่ เมื่อมีองค์กรเกิดขึ้นเองจากกระบวนการการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแล้ว ก็ควรสรุปเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพราะเชื่อมั่นได้ว่า กระบวนการดังกล่าวต้องฝ่าฟันแรงกดดันต่าง ๆ มากมาย ซึ่งความพยายาม ก่อตั้งองค์กรที่แท้จริงของตนเองเช่นนี้ควรจะได้รับ ความคุ้มครอง จากมติที่ประชุม

แรงงานแห่งโลกข้อ 4 (ประชุมปี พ.ศ. 2518) ซึ่งแสวงหาการให้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยแก่แรงงานในชนบท โดยจะมีองค์กรเพื่อคุ้มครองตนเอง ข้อมูลที่มีอยู่ขณะนี้ยังทำให้ดูเหมือนการเร็วเกินไปที่จะกล่าวด้วยความมั่นใจว่า องค์กรที่แท้จริงรูปแบบใดควรจะเกิดขึ้น และควรมีสิ่งใดที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นนั้น แต่ที่แน่ชัดคือถ้าองค์กรจะเกิดขึ้นอย่างมีความหมายจริงจิ่ง กระบวนการที่เกิดขึ้นจะต้องเผชิญกับความขัดแย้งหรือกีดกันของโครงสร้างเดิมที่มีอยู่ในชุมชนหรือของชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวทางที่ยึดถือส่วนใหญ่จึงมุ่งไปสู่ การชักนำองค์กรจากภายนอกอันเป็นผลให้ไม่อาจศึกษาการมีส่วนร่วมที่แท้จริงได้ ทั้งนี้เพราะไม่มีระบบราชการใดจะเปลี่ยนไปในลักษณะที่จะให้แนวทางการประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างทันทีทันใด และในระดับที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายแท้จริง แม้ว่าจะมีมติดจากการประชุมสัมมนาระดับโลกด้านการปฏิรูปการเกษตรและการพัฒนาชนบทก็ตาม การแสวงหารูปแบบเฉพาะขององค์กรที่จะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย จึงยังต้องดำเนินการต่อไปอีกเพื่อให้มีเนื้อหาที่มากกว่าที่จะสรุปผลออกมาได้

หัตถ์สำคัญในการพิจารณาให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการจัดตั้งองค์กร มีดังนี้

1. การจัดตั้งองค์กรต้องมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแต่ละประเทศ
2. การจัดตั้งองค์กรจะได้ผลเมื่อบุคคลที่เข้าร่วมมีเสรีภาพ และเท่าเทียมกัน
3. รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรตามที่องค์กรสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ได้ โดยไม่เกิดผลเสียหายแก่ชาติ
4. การมีส่วนร่วมในองค์กรให้เน้นความสำคัญที่คุณภาพมากกว่าปริมาณ ต้องใช้เวลาและความสามารถของพวกเขา ไม่ใช่เพราะให้รัฐเป็นผู้ทำให้
7. การให้ได้รับอำนาจ (Empowerment)

เมื่อไม่นานมานี้ในเอกสารจำนวนไม่น้อย ได้เริ่มมองความหมายของ “การมีส่วนร่วม” ว่าเป็นการให้ได้มาซึ่งอำนาจ อันเป็นการสะท้อนถึงการคิดทบทวนการพัฒนาชนบท ดังที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งอำนาจ อาจกล่าวง่าย ๆ ว่า การให้ชาวชนบทมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ การให้ได้มาซึ่งอำนาจในการพัฒนานั่นเอง ทั้งนี้ อำนาจที่ได้มา คือ การเข้าถึงการได้ควบคุมทรัพยากรที่จำเป็น ที่จะปกป้องวิถีชีวิตของเขา ดังที่ข้อความต่อไปนี้ กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมตามนัยดังกล่าว

1. ...การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ หมายถึง การกระจายอำนาจขึ้นใหม่ (โดยทั่วไปเป็นกระบวนการที่มีความขัดแย้ง) ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ตามแนวทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในประเด็นทางการเมือง พลังในสังคม

และบทบาทของชนชั้นในอดีตที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. ...การมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวพันกับการกระจายอำนาจในสังคม ทั้งนี้เป็นอำนาจที่จะทำให้กลุ่มชนได้ระบุว่า ความต้องการมีอะไรบ้าง และความต้องการของใครจะได้รับการกระจายทรัพยากรไปตอบสนองบ้าง

3. ...อำนาจเป็นเป้าหมายสำคัญของการมีส่วนร่วมและ...เมื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนได้กระจายออกไปแล้ว ก็เป็นการใช้พลังอำนาจร่วมกันของสมาชิกทั้งหมด ซึ่งจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์ โดยเหตุนี้ประชาชนก็ถือว่าตนต่างเป็นตัวแทนของชุมชนได้ ดังนั้นความแตกต่างของอำนาจของผู้ที่เคยควบคุมไว้ และทรัพยากรที่จำเป็นที่จะมีได้ก็ลดลงโดยการมีส่วนร่วมนี้เอง

จากการวิจัยที่สนับสนุน โดยสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมของสหประชาชาติ ได้กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม” ต้องมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ

- การแบ่งสรรและได้รับทรัพยากรที่ขาดแคลนหายาก
- มีความพยายามอย่างจริงจัง โดยกลุ่มชนที่จะควบคุมชะตาชีวิตของตน และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่

- เปิดโอกาสให้บุคคลที่อยู่ในกลุ่มชั้นล่าง ๆ (Bottom up) ได้พัฒนา จะเห็นได้ว่ากระบวนการนี้ได้เปิดช่องทางให้ชาวชนบทที่ยากไร้ มีอำนาจเพิ่มขึ้น เป็นการสร้างสินทรัพย์ หรือกำลังพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อจะได้เป็นวิถีทางที่จะเข้าไปเกี่ยวเนื่องอย่างมีอำนาจตามสมควรกับกระบวนการพัฒนา ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ว่า การได้รับความแข็งแรงทางอำนาจการปกครองและทางเศรษฐกิจเริ่มมีปรากฏมากขึ้นในที่ต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมและการได้มาซึ่งอำนาจจะทำให้เกิดส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

- มีการจำแนกกลุ่มพวก และโครงสร้างต่าง ๆ อันเป็นส่วนเฉพาะของกลุ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มอันเป็นหน่วยพื้นฐานในสังคม

- มีกระบวนการให้ศึกษานอกระบบและการตระหนักถึงการที่จะควบคุมชะตาชีวิตของตนเอง

- มีความช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดความริเริ่มควบคู่ไปกับกระบวนการให้ได้มาซึ่งอำนาจต่าง ๆ

ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” ที่หมายถึงการให้ได้มาซึ่งอำนาจเป็นแนวทางที่รุนแรงของการมีส่วนร่วม และถูกต่อต้านอย่างรุนแรงจากโครงสร้างเดิมของชุมชน

และจากทางรัฐบาล การเผชิญกับแรงต่อต้านต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น

สรุปแล้วการมีส่วนร่วมไม่ควรใช้การบังคับหรือก่อตั้งโดยรัฐ แต่ต้องเกิดจากการตระหนักและตัดสินใจของชาวบ้านเอง รัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและสร้างปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วม เช่น นโยบาย แผนงาน กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งสื่อที่จะสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน การเปลี่ยนแปลงของคนในสังคมทุกระดับให้มีความสัมพันธ์ช่วยเหลือกัน และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามแนวทางที่วัฒนธรรมชุมชนต้องการ มุ่งสู่ความเป็นปึกแผ่นของสังคมที่ทุกคนมีเจตจำนงร่วมกันในที่สุด

การศึกษาการเข้าถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการกล่าวถึงลักษณะและทิศทางที่เป็นจุดเน้นในการดำเนินงาน แต่การบรรลุถึงวัตถุประสงค์ต้องกำหนดแนวทางแผนงานที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือการกำหนดยุทธศาสตร์การระดมการมีส่วนร่วม

1.7 ยุทธศาสตร์ในการระดมการมีส่วนร่วมตามแนวทางการเข้าถึงมีดังนี้ (ชินรัตน์ สัมสิทธิ์, 2539, หน้า 51 - 57)

1. วิธีการพัฒนาชุมชน ใช้การผสมผสานอย่างกลมกลืนกันของปัจจัยนำเข้าเพื่อการพัฒนา และการมีส่วนร่วมถูกกำหนดให้ส่งผลอย่างกลมกลืนในชุมชน

2. วิธีการสื่อสาร จะใช้ควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่จะส่งข่าวสารสำคัญยุทธศาสตร์และกลวิธีต่าง ๆ จะหมุนเวียนในเรื่องข่าวสารสำคัญดังกล่าว

3. วิธีการพัฒนาทรัพยากร จะเน้นการรับรู้การเปลี่ยนแปลงของผู้รับบริการ การวางแผนกิจกรรมและความพยายามต่าง ๆ ก็จะมุ่งสู่การเปลี่ยนความคิด

4. วิธีการสร้างมโนธรรม จะเป็นการพิจารณาความขัดแย้งและผลที่เกิดจากการเผชิญหน้าระหว่างการต่อสู้ด้านผลประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก

นอกจากนั้นยุทธศาสตร์ที่จะระดมการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วม ซึ่งเสนอโดยไบรอัน และ ไวท์ (Bryant and White) มีดังนี้

1. การกำหนดโครงการที่ง่ายและสามารถทำให้สำเร็จได้ (Designing projects to be simple and manageable)

1.1 การให้ผลประโยชน์โดยตรง (Providing direct benefits) ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อผลประโยชน์จะตกแก่ตนโดยตรง เช่น ชาวบ้านจะไม่สร้างที่เก็บเมล็ดฝ้าย แต่จะช่วยในโครงการชลประทานอย่างเต็มใจ เพราะได้ผลประโยชน์

1.2 โครงการขนาดเล็ก โครงการที่มีผู้ร่วมงานไม่มากนักมักจะประสบผลสำเร็จมากกว่า เช่น โครงการกลุ่มออมทรัพย์ที่มีสมาชิก 25 คนในประเทศมาลาวี

(Malawi) มีอัตราการใช้หนี้คินดิกว่า กลุ่มออมทรัพย์ที่มีสมาชิก 50 คนในประเทศไทย และการศึกษาจากที่ต่าง ๆ พบว่าโครงการเล็ก ๆ ที่มีการขยายให้ใหญ่ขึ้น จะมีความสำเร็จน้อยลง เหตุผลก็คือเมื่อขยายขนาดโครงการ องค์กรก็จะใหญ่ขึ้น แนวโน้มของการเพิ่มการดำเนินงานแบบบนลงล่าง (Top — down) และมีการเป็นสถาบันมากขึ้น

1.3 ภาระงานง่าย (Simple task) จากการศึกษาพบว่าองค์กรไม่ซับซ้อน และมีหน้าที่เดียวและไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะที่มีความละเอียดลออ จะมีความสำเร็จมากขึ้น ลักษณะโครงการที่ควรทำเพื่อคนจน ควรมีลักษณะดังนี้

- มีขนาดเล็ก
- เน้นการบริหารมากกว่าการลงทุน (Administration — intensive rather than capital intensive)
- มีการกระจายไปสู่ส่วนต่างๆ สูง (Highly dispersed)
- ช่วยตัวเอง (Self — help) ชุมชนเมื่อได้ทำอะไรเองก็จะมีเหตุผลมากขึ้น

โครงการที่ชุมชนทำเองเขาต้องมีการลงทุนในงานและเขาจะได้มีทักษะ และในที่สุดประชาชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ วิธีการช่วยตัวเองช่วยเพิ่มทรัพยากรต่างๆ และประชาชนจะได้รับสินค้าและบริการที่เขาต้องการ ยิ่งไปกว่านั้นพวกเขาก็จะมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง

เปรียบเทียบการสร้างบ้านซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อครอบครัวที่จะต้องเป็นทั้งผู้เลือก และผู้สร้างมันขึ้นมาเอง

1.4 ระบบใบสั่ง (Voucher system) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของโครงการช่วยตนเอง โดยรัฐบาลกลางจะให้ใบสั่งหรือคูปอง (Coupon) แก่ชุมชน โดยใบสั่งนี้ใช้ซื้อโครงการพัฒนาได้ บทบาทรัฐบาลคือจัดเตรียมบัญชีรายชื่อโครงการที่เป็นไปได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการตัดสินใจซื้อ (Purchase) สมาชิกชุมชนจะคิดว่าตนเองจะมีส่วนช่วย (Contribute) ในเรื่องทรัพยากรด้านใด เช่น แรงงาน เงิน จุดสำคัญในการให้ชาวบ้านเลือกโครงการที่ตนชอบก็เพื่อเป็นเครื่องจูงใจให้ชาวบ้านนำทรัพยากรที่มีมาร่วม เป็นการยืนยันการลงทุนของตนเองและสุดท้ายก็จะสร้างสมรรถภาพในทักษะการตัดสินใจของตนเองให้เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์นี้จึงมุ่งไปที่การจูงใจให้ประชาชนเข้ามาร่วมในวงจรของโครงการ ผลประโยชน์ พลังงาน และทรัพยากร เป็นสิ่งที่หายาก ฉะนั้นโครงการจึงต้องการให้ชุมชนเข้าร่วมและสนับสนุน ประชาชนจะเข้าร่วมก็ต่อเมื่อเขาชั่งน้ำหนักได้ว่าผลประโยชน์ที่เขาคาดว่าจะได้รับมีน้ำหนักมากกว่าเวลาและความพยายามที่เขาใช้ไป หรือผลตอบแทนมากกว่าค่าใช้จ่ายนั่นเอง

2. การใช้องค์กร (The use of organizations)

ยุทธศาสตร์นี้เป็นการเน้นความสำคัญขององค์กรที่จะระดมประชาชน และการกำหนดการมีส่วนร่วม

2.1 องค์กรดั้งเดิม (Indigenous organizations) จากการศึกษาจากโครงการของธนาคารโลกพบว่า การให้กลุ่มดั้งเดิมในชุมชนดำเนินโครงการเอง หรือจัดเป็นกลุ่มใหม่เป็นทรัพยากรที่สำคัญในความสำเร็จของโครงการ เพราะความเป็นกลุ่มก้อนและความเชื่อถือในความจริงจังต่อกัน แต่การสร้างกลุ่มแบบเป็นทางการ (Formal group) โดยไม่ใช้กลุ่มที่มีรากฐานจากกลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal group) ก็ยังมีอยู่ และตัวอย่างการทำงานที่ได้ผลนั้น องค์กรที่ตั้งขึ้นไม่ควรเน้นเพียงด้านเศรษฐกิจหรือกายภาพ แต่ควรมีการรวมตัวกันอย่างดี และต้องมีการผสมผสานทางการเมืองด้วย

2.2 การสร้างองค์กร (Building organizations) ไม่ว่าจะเกิดจากกลุ่มดั้งเดิมหรือไม่ก็ตาม องค์กรเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ (Effective) และโครงการได้รับความสำเร็จ การจะนำการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ การพัฒนาองค์กรให้เหมาะสมเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นความจำเป็นเบื้องต้น การจัดตั้งองค์กรนี้ก็มีหลายรูปแบบอาจจะเป็นแบบจากบนลงล่าง หรือจากล่างขึ้นบน ขึ้นอยู่กับว่าจะให้ผลประโยชน์ตกที่ใคร ประโยชน์ของการสร้างองค์กรมีหลายอย่าง เช่น

- เพิ่มการมีส่วนร่วม
- เพิ่มการได้มาของทรัพยากรต่าง ๆ
- ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนั้นมีข้อสรุปสำคัญจากโครงการการพัฒนาชนบท 4 ประการ คือ

1. องค์กรท้องถิ่นช่วยทำให้มีการพัฒนาระบบการสื่อสารสองทางที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดโครงการ การติดตาม และการประเมินผล
2. องค์กรท้องถิ่นเป็นพาหนะ (Vehicle) เพื่อกระตุ้น (Encourage) และเสริม (Reinforce) การเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การยอมรับการทำการเกษตรแผนใหม่
3. ในพื้นที่ที่มีระบบตลาดและการส่งสินค้าที่ล่าช้า องค์กรสามารถอำนวยความสะดวกจัดหาได้ มีการผสมผสาน และการบริหารการบริการเหล่านี้ได้
4. การผูกพันในเรื่องทรัพยากรของเกษตรกรจะเพิ่มขึ้นได้ เมื่อองค์กรท้องถิ่นช่วยเหลือและผลักดันในเรื่องการแบ่งปันความเสี่ยง (Risksharing) นอกจากนั้น การใช้ประโยชน์จากองค์กรที่มีอยู่จะช่วยเพิ่มสมรรถภาพ (Capability) ในการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่น และทำให้โครงการนั้นนำมาซึ่งการดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Self-sustaining)

2.3 การใช้กลุ่มเล็ก ๆ (Use of small groups) นักวิเคราะห์หลายท่านเน้น

คุณค่าของการใช้กลุ่มเล็ก ๆ เป็นวิถีทางเพื่อระดมชาวนาชาวไร่และชาวนบพ (Peasant) นักวิชาการชี้ว่ากลุ่มเล็ก ๆ จะกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มเล็ก ๆ กระตุ้นทั้งการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วม (Involvement) อย่างอิสระ บรรยากาศของกลุ่มเช่นนี้ทำให้คนกล้าแสดงออกแต่ต้องมีความเปิดเผยไว้นื้อเชื่อใจกัน ยึดหยุ่น และคาดหวังที่ชัดเจน เพื่อสร้างอิสรภาพให้บังเกิดขึ้น

คนที่เข้าร่วมกับกลุ่มมีความกล้าที่จะเสี่ยงทำอะไร ๆ ที่กลุ่มเห็นว่าน่าทำ เพราะการมีกลุ่มจะมีการอภิปราย ถกเถียง มีการหามติ และสมาชิกบางคนเมื่ออยู่ในกลุ่มก็มีความต้องการจะแบ่งเอาความเสี่ยงของกลุ่มมาไว้ด้วย การมีกลุ่มจึงยืนยันว่ากลุ่มกระตุ้นให้กล้าเสี่ยงและเกิดการเปลี่ยนแปลง

3. การเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพของประชาชน (Changing the capabilities of people)

ยุทธศาสตร์นี้จะทำให้ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมการพัฒนา แทนการให้ประชาชนเป็นเหมือนเช่นที่เขาเคยเป็น วิธีการนี้จะยกระดับความเป็นไปได้ในการศึกษาหรือการฝึกอบรมให้ประชาชนหยั่งรู้ (Insight) และมีสมรรถภาพใหม่ ๆ

การสร้างมโนธรรม (Conscience) จากแนวความคิดของเปาโล แฟร์ (Paulo Freire) ชาวบราซิล ที่สนใจปัญหาคนที่ยากจนและถูกทอดทิ้งในอยู่ห่างจากกลุ่มอื่น ๆ แฟร์ (Freire) ได้พัฒนาเทคนิคการให้การศึกษา เพื่อให้คนเหล่านี้เกิดจินตนาการ และเกิดความตระหนัก (Awareness) เมื่อตนเองเป็นกลุ่มเล็ก ๆ วิธีการสอนเกษตรกรให้อ่านออกเขาเรียกว่าการสร้างมโนธรรมโดยบทเรียนจะเกี่ยวกับเรื่องของเกษตรกร เช่น การอภิปรายก็เพื่อให้เกษตรกรสะท้อนความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เขาเลือกทำกับสิ่งที่เขาต้องทำ การกระตุ้นให้พวกเขาคิดเกี่ยวกับงานพวกเขา พวกเขาก็จะเริ่มเห็นว่าแรงงานของตนสร้างอะไรขึ้นมาทำไมจึงทำ และอะไรที่เขาต้องการทำมากกว่า ตามความคิดของแฟร์ (Freire) การอภิปรายแบบนี้เป็นสิ่งจำเป็นในการมีส่วนร่วมได้ง่าย ๆ และการอภิปรายเช่นนี้เขาสามารถแสดงถึงสิ่งที่เขาชอบได้

การฝึกอบรม (Training) มีการฝึกอบรมที่มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ส่วนใหญ่การฝึกอบรมใช้ทฤษฎีของ Freire เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชน เช่น การวางแผนครอบครัวที่ใช้การเล่าเรื่อง แล้วให้ประชาชนมองตนเอง การนำข่าวสารจากกรณีศึกษาหรือละครมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงชีวิตของตน

แบบฝึกหัดการฝึกอบรมตลอดจนคู่มือการฝึกอบรมรวมถึงผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะถูกกำหนดเพื่อพัฒนาทักษะเรื่องคนกับคน และความสามารถในการทำงานกับ

ผู้อื่น และในตอนสุดท้ายก็จะมีการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้ทำงานเฉพาะด้านได้ จุดสำคัญคือ มุ่งฝึกอบรมสมาชิกของชุมชนไปพร้อม ๆ กับเจ้าหน้าที่

การเลือกใช้ยุทธศาสตร์การให้ประชาชนมีส่วนร่วม ต้องพิจารณา ลักษณะโครงการพัฒนาว่าเป็นอย่างไร โดยทั่ว ๆ ไปโครงการพัฒนาชนบทได้ถูกจัดแบ่งเป็น 7 ชนิดที่สำคัญ ๆ คือ

1. โครงการเฉพาะส่วน (Special sectoral programs) โครงการชนิดนี้ มีจุดมุ่งที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของชนบทโดยไม่ต้องเป็นไปตามความต้องการของชาวชนบท ที่ยากจน ไม่ได้มุ่งที่การเพิ่มผลผลิตหรือเพิ่มรายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง มีน้อย เช่น การวางแผนครอบครัวในบางประเทศ

2. โครงการสร้างงานในชนบท (Rural works programs) โครงการชนิดนี้ มุ่งการสร้างงานสาธารณะ เช่น ถนนในชนบทที่เสียค่าใช้จ่ายด้านสังคมต่ำสุด การลดค่าใช้จ่ายมาจากการลดค่าแรงงานเพื่อให้เป็นปฏิภาค (Counterpart) กับประชาชน ในชนบท โครงการประเภทนี้ไม่ใช่เครื่องมือที่คืนกำไรในการทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม เพราะเงินที่ได้รับเหมือนการให้ทานแก่ค่าแรงงานต่อประชาชน

3. โครงการโภคทรัพย์เฉพาะอย่าง (Specialized commodity programs) เป็นโครงการเกี่ยวกับโภคทรัพย์ที่ใช้ความรู้ความชำนาญสูงเป็นพิเศษ และมีราคาสูง เป็นโครงการที่ต้องใช้ความระมัดระวัง แต่ผลประโยชน์ที่ได้ก็จะมีสูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โครงการชนิดนี้ ต้องมีการฝึกอบรมประชาชนในท้องถิ่นตามความเหมาะสม เพราะโครงการ เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของประชาชน การจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงชัดเจน อย่างไรก็ตาม กลไกในการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมก็เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา ตัวอย่างเช่น ไฟฟ้าชนบท การประปาชนบท เป็นต้น

4. โครงการโภคทรัพย์เดี่ยว (Single commodity programs) เป็นโครงการที่มุ่งบริการส่วนใดส่วนหนึ่งด้วยสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อย่าง เดี่ยว มักเป็นชุดของบริการเพื่อเพิ่มผลผลิต โครงการลักษณะนี้มีความสำคัญสูงเนื่องจากเกิดจาก การเมือง โดยเป็นเครื่องมือของฝ่ายการเมือง การมีส่วนร่วมจากประชาชนระดับล่างจะถูก กีดกัน ประชาชนที่ร่วมก็คือคนที่มีส่วนในการผลิตผลิตภัณฑ์นั้น

5. โครงการชุดขั้นต่ำสุด (Minimum package programs) โครงการประเภทนี้มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการเพิ่มการผลิต ทางการเกษตรมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โครงการนี้จะดำเนินการทั้งในฟาร์มและนอกฟาร์ม โครงการลักษณะนี้มักมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน ผู้บริหารโครงการจึงต้อง

ประนีประนอมระหว่างข้อจำกัดกับความต้องการของผู้ได้รับประโยชน์ และเนื่องจากโครงการต้องการขยายฐานให้กว้าง การจะให้มีส่วนร่วมจากผู้ได้รับประโยชน์เป็นสิ่งจำเป็น เช่น โครงการของจังหวัดต่าง ๆ

6. โครงการการพัฒนาสถาบัน (Institutional development programs) โครงการประเภทนี้มุ่งในเรื่องเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ หรือสร้างสถาบันในชนบทขึ้นใหม่ เพื่อมุ่งแก้ไขความด้อยพัฒนา เช่น สร้างสถาบันเพื่อการผลิต การเพิ่มรายได้ การจ้างงานและการออม เป็นต้น โดยเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถาบันในชนบท ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความลำบากในการปฏิบัติ เพราะกระทบต่อค่านิยม การรับรู้ ทัศนคติ และการปรับทิศทางให้เข้าหลักของประชาชนโดยตรง เนื่องจากพวกเขามีสิ่งเหล่านี้อยู่ก่อนการตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงจึงยาก เช่น ระบบสหกรณ์ที่ใช้แนวคิดตะวันตก

7. โครงการพัฒนาพื้นที่แบบผสมผสาน (Intergrated area development programs) โครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน (Intergrated rural development programs) โดยปกติเป็นโครงการที่มีลักษณะคล้ายกันในเรื่องต่อไปนี้

7.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

7.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม

7.3 ศักยภาพด้านการผลิตการเกษตร

7.4 ทักษะและความสามารถของกำลังคนในพื้นที่ดังกล่าว

โครงการประเภทนี้จะเป็นพหุสาขา (Multi - sectoral) ครอบคลุมกว้าง (Massive) มีทั้งความกว้างและลึก (Extensive and intensive) จึงยากแก่การนำไปปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนจำนวนมากในระยะของโครงการเป็นไปได้ยาก และบางอย่างก็เป็นสิ่งที่เข้าไปไม่ได้ เช่น โครงการพัฒนาลุ่มน้ำต่าง ๆ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ในการระดมการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงนั้นมีอยู่หลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้การพัฒนาชุมชนในการระดมการมีส่วนร่วม การใช้การสื่อสารในการทำงาน การใช้วิธีการพัฒนาทรัพยากร เป็นต้น ซึ่งจะเลือกใช้ยุทธศาสตร์ใดนั้น จะต้องพิจารณาลักษณะโครงการประกอบด้วย

1.8 ระดับและจุดเข้าสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน (Degrees entry points of popular participation) (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 57 - 63)

เมื่อรู้ว่าโครงการในการพัฒนาชนบทมีลักษณะอย่างไร ก็ต้องรู้ว่าจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างไร โดยดูจากระดับและจุดการเข้ามีส่วนร่วม

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดขึ้นจากการมีหรือการ

ไม่มีปัจจัยบางสิ่งบางอย่าง

การมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งเป็น 5 ชั้น จากการไม่มีส่วนร่วมเลย จนถึงการมีส่วนร่วมในอุดมคติ พิสัยการมีส่วนร่วมเป็นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การไม่มีส่วนร่วมอย่างสิ้นเชิง (No participation at all)
2. การมีส่วนร่วมเพียงในนาม (Nominal participation)
3. การมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย (Minimal participation)
4. การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (Optimal participation)
5. การมีส่วนร่วมมาก (Maximal participation)
6. การมีส่วนร่วมในอุดมคติ (Ideal participation)

เมื่อพิจารณาจากพิสัยความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมแล้ว สามารถแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทเป็น 9 ชนิดคือ

1. บังคับร่วม (Join or else)

ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาชนบท เพราะการขู่เข็ญ (Treat) หรือการบังคับ (Coercion) จากภายนอก กลวิธีขู่เข็ญ หรือบังคับมีหลายรูปแบบ และจะเกิดจากคนที่มิผลประโยชน์จากการดำเนินงาน หรือจากผลของงาน

ตัวอย่าง เช่น การที่เจ้าของที่ดินบังคับให้ผู้เช่ามาใช้ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช มิฉะนั้นจะไม่ให้เช่าที่นาต่อ หรือไม่สนับสนุนปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ตลอดจนอาจได้รับอันตรายจากการถูกทำร้ายร่างกายด้วย ดังนั้นผู้เช่านา (Tenant - farmer) จึงเข้ามีส่วนร่วม แต่ไม่ใช่การมีส่วนร่วมทั้งหมด เพราะชาวนาไม่ได้เต็มใจ และไม่มีอิสระในการเลือกว่าจะร่วมหรือไม่ร่วม

2. การมีส่วนร่วมโดยมีการผลักดัน (Push cart participation)

ประชาชนจะถูกผลักดันจากอำนาจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Interest) และผลประโยชน์ (Benefit) จากโครงการ อำนาจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอาจจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน โดยได้รางวัลในการแต่งตั้งในตำแหน่งสูงขึ้นเพื่อความสำเร็จของโครงการ ผู้ที่ใช้อำนาจนี้ เช่น ผู้นำ หัวหน้าแผนกการเมือง

ประชาชนก็เปรียบเหมือนรถลากที่ถูกผลักดันโดยอำนาจที่มองเห็นและมองไม่เห็นประชาชนไม่ได้ตัดสินใจ ฉะนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงในนาม (Nominal)

3. กลอุบาย หรือการมีส่วนร่วมโดยมีเงื่อนไข (Trick or participation by gimmickry)

ประชาชนถูกจูงใจให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นที่ไม่ได้แก้ปัญหของพวกเขา

การเบี่ยงเบนความสนใจไปสู่เรื่องอื่น เป็นการสร้างความสบายใจให้แก่ประชาชน เป็นการชั่วคราวจากปัญหาที่แท้จริงของพวกเขา

การใช้กลอุบายและเงื่อนไขนี้ชนชั้นผู้นำ ผู้มีอิทธิพลสูง จะเสนอโครงการที่จะเบี่ยงเบนความสนใจของคนจน และคนไร้สิทธิ เช่น การส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมในการผลิตทางการเกษตรแทนการให้ทรัพยากรที่จำเป็นในการแก้ปัญหาของพวกเขาในโครงการปฏิบัติการเกษตร การมีส่วนร่วมชนิดนี้จึงเป็นเพียงในนาม (Nominal)

4. การพูดข้างเดียว (Monologue)

โดยนัยของการพูดข้างเดียวนั้นการสื่อสารจะเป็นแบบทางเดียว (One — way) คนส่งข่าวจะป้อนข้อมูลแก่ผู้รับฝ่ายเดียว วิธีนี้ไม่ได้จัดทำกลไกสำหรับการรับฟังข้อมูลย้อนกลับ และไม่ได้มีการเจรจาต่อรอง (Negotiation) สมมติฐานของโครงการคือให้ประชาชนรู้จักโครงการแล้วเขาจะมามีส่วนร่วมเอง โครงการเหล่านี้มักจะดำเนินการผ่านสื่อมวลชน (Mass media) เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะมีน้อย

5. ถามเอง — ตัดสินใจเอง (I ask — i decide)

ประชาชนจะถูกถามถึงความคิดและข้อเสนอแนะต่าง ๆ แต่ไม่ได้มีการยืนยันหรือรับประกันว่า ความคิดของประชาชนจะได้รับการพิจารณาในการกำหนด วางแผน และดำเนินการในโครงการ การถามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทำได้โดยการประชุม การมีสภาท้องถิ่น การสำรวจ การสอบถาม และการไต่สวนสาธารณะ แต่ในความชัดเจนแล้วการมีส่วนร่วมชนิดนี้จะมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

6. การนำไปสู่ความสงบ (Peace pipe)

ความคิด ความเห็น และข้อเสนอของประชาชนจะถูกร้องขอให้มีส่วนร่วมในการวางแผน และการบริหารโครงการ ประชาชนจะมีส่วนร่วมจริง ๆ ในกลไกการวางแผน แต่การตัดสินใจในเรื่องความสมเหตุสมผล และความคงอยู่ของโครงการยังเป็นสิทธิของผู้กำหนดโครงการ การมีส่วนร่วมแบบนี้จึงมีในระดับต่ำกว่าระดับที่เหมาะสม

7. การจับมือกัน (Handclasp)

ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงตั้งแต่การกำหนดโครงการ จนดำเนินการโครงการการตัดสินใจจะทำงานกันระหว่างประชาชนและผู้ออกแบบโครงการ (Project designer) ปัญหาและประเด็นต่าง ๆ จะถูกแก้ไขโดยการเจรจาต่อรอง และการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างเสรี มีการร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรม (Concrete) ระหว่างผู้ได้รับประโยชน์และผู้มอบโครงการ เช่น การประสานงานในเรื่องทรัพยากร และการดำเนินโครงการให้มีความสำเร็จ การมีส่วนร่วมแบบนี้จะสูงกว่าระดับที่เหมาะสม

8. เสียงประชาชน (Vox populi)

เสียงประชาชนจะได้รับการรับฟังและพิจารณา ความคิด ความเห็น ข้อเสนอแนะและความรู้สึกรักของประชาชนจะมีน้ำหนักในกระบวนการตัดสินใจ ประชาชนจะมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการตัดสินใจจากการกำหนด (Formulation) จนถึงการประเมินผล (Evaluation) โครงการ ถ้ามีความคิดเห็นหรือปัญหาระหว่างผู้ก่อให้เกิดโครงการและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการเกิดขึ้นก็ต้องฟังเสียงประชาชนว่ามีความประสงค์อย่างไร การมีส่วนร่วมแบบนี้จะสูงมาก

9. เสียงประชาชนคือกฎหมาย (Vox populi est lex)

การมีส่วนร่วมแบบนี้เป็นการที่ความต้องการของประชาชนมีความเข้มแข็งสูงสุดประชาชนจะตัดสินใจในโครงการด้วยตนเอง ตั้งแต่ชนิดของโครงการ ทิศทางโครงการ ทรัพยากรที่จะใช้ แหล่งที่มาของทรัพยากร (Where) ผู้ใช้ (By whom) และช่วงเวลาที่ใช้ (When) ประชาชนดำเนินงานในภาวะการณ์ที่นโยบายและโครงการอาจถูกเปลี่ยนแปลง ดัดแปลงและเปลี่ยนแปลงไป การมีส่วนร่วมจากท้องถิ่นจากกลุ่มไม่เป็นทางการเป็นตัวอย่งที่ดีของการมีส่วนร่วมแบบนี้ การมีส่วนร่วมจึงเป็นอุดมคติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนแบบอุดมคติ (Ideal popular participation) จะบรรลุผลต้องให้ประชาชนได้ตัดสินใจเป็นส่วนใหญ่ ตั้งแต่การริเริ่มโครงการจนถึงการประเมินผลโครงการหน่วยงานพัฒนาเพียงแต่จัดทำโครงข่ายของโครงการและทรัพยากรที่ประชาชนขาดแคลนให้แก่ประชาชน เพื่อปฏิบัติโครงการให้สำเร็จ

กล่าวอย่างสั้น ๆ สถานการณ์แบบอุดมคติจะเกิดขึ้น โดยการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการพัฒนา หรือเป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนระดับล่างสุด (Grassroots) ควรจะเข้าไปอยู่ในทุกส่วนของกระบวนการพัฒนาทั้งหมด

แต่สถานการณ์แบบอุดมคติไม่สามารถสร้างขึ้นในชั่วข้ามคืน เนื่องจาก

1. ประชาชนยังไม่ได้รับการคุ้มครองการที่มีประสิทธิภาพ
2. ประชาชนไม่มีสมรรถภาพที่ทันสมัย เช่น การระดมทรัพยากร (Resource mobilization) และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี (Technology utilization)
3. ประชาชนได้รับความเจ็บช้ำหรือบาดแผล (Traumatic) ในการมีส่วนร่วมจากโครงการในอดีต จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในปัจจุบัน

ฉะนั้น เวลาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนที่จะได้รับสิ่งที่กล่าวไปแล้วให้มากขึ้น แต่สถานการณ์แบบอุดมคติสามารถกำหนดให้เป็นเป้าหมาย (Goal) ที่เราฝันและ

จะไปที่ให้ถึง

1.9 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (โกวิทซ์ พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ, ม.ป.ป., หน้า 22 – 23)

แม้ว่าคำ “การมีส่วนร่วม” จะเป็นคำซึ่งใช้กันโดยทั่วไปในทุกวงการ แต่ก็มี การให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไปมากมาย ในเรื่องนี้ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อย่างน่าสนใจ โดยชี้ให้เห็นว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการ ส่วนความหมายลักษณะที่สอง เป็นการมีส่วนร่วมในนัยการเมือง ซึ่งเน้นการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยเน้นการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนหรือชุมชนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาที่เคยเน้นภาครัฐเป็นศูนย์กลาง ให้มาเป็นประชาชนที่จะมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนที่จะกำหนดอนาคตของตนเอง ซึ่งหากพิจารณาตามความหมายของการมีส่วนร่วมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานแบบกระจายอำนาจนั้น มีความเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการกระบวนการพัฒนา และเกี่ยวข้องในส่วนของการเมืองด้วยเช่นกัน โดยอาจมีน้ำหนักไปในทางการเมืองมากกว่า เนื่องจากรัฐธรรมนูญให้สิทธิไว้อย่างชัดเจน ในการเลือกตั้งและตรวจสอบถอดถอนการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น

1.10 ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (โกวิทซ์ พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ, ม.ป.ป., หน้า 23 – 24)

เกษม อุทยานิน ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 5 รูปแบบ สรุปได้ดังนี้

1. การแสดงประชามติ (Referendum) โดยให้ประชาชนร่วมพิจารณาและตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมาย โดยอาจแบ่งเป็นประชามติแบบบังคับให้แสดงและแบบไม่บังคับให้แสดง ซึ่งขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละประเด็น

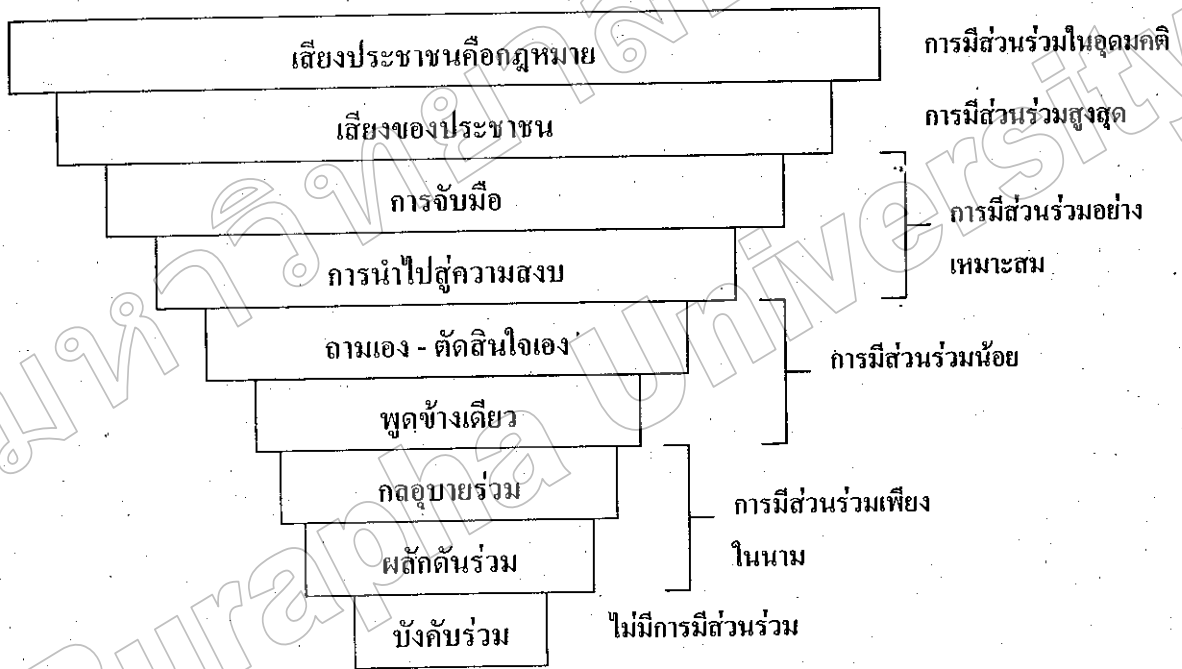
2. การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (Initiative) มีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่างโดยไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา

3. การเลือกออก (Recall) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจในการปลดเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลได้ เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่ดำเนินการตามความต้องการของประชาชนหรือปฏิบัติตนไม่สมควร แต่ต้องเป็นตำแหน่งที่มาจากกาเลือกตั้ง

4. การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญเมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจปัญหานั้น ๆ ได้

5. การเลือกตั้งตัวแทน (Election) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกและกำหนดตัวผู้บริหารงานสาธารณะในรูปของตัวแทนประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท

แผนภูมิที่ 2 แสดงชนิดและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

(ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 61 อ้างอิงจาก Caayupan, หน้า 32)

ส่วน ประทาน คงฤทธิศึกษากร ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญไว้ 5 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การเลือกตั้ง (Election) หมายรวมถึง การรับสมัครเลือกตั้ง และการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (Political party) ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางการเมือง ตลอดจนนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้วยการควบคุม

และตัดสินใจร่วมกัน

3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public opinion) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ในทางการเมือง โดยการใช้การพูดหรือการเขียน

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest group) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน มารวมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสนอความเห็น การเรียกร้องให้ดำเนินการ หรือการคัดค้านการดำเนินการบางอย่างในประเด็นสาธารณะ

5. การแสดงออกโดยการกระทำ (Direct action) เป็นการแสดงถึงความต้องการของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะ อาจเป็นการคัดค้านหรือสนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาล โดยการเดินขบวน การนั่งประท้วง หรือการเดิน เป็นต้น

จากแนวคิดเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ยกเป็นตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้สิทธิและหน้าที่แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นประเด็นการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นในรูปของประชาพิจารณ์ การถอดถอนผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นต้น อาจมีการยกเว้นในบางประเด็น เช่น การลงประชามติที่ไม่ได้กำหนดชัดในรัฐธรรมนูญ โดยให้เป็นหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภารวมทั้งองค์กรอื่น เช่น ศาลรัฐธรรมนูญในการตัดสินใจต่อกฎหมายต่าง ๆ

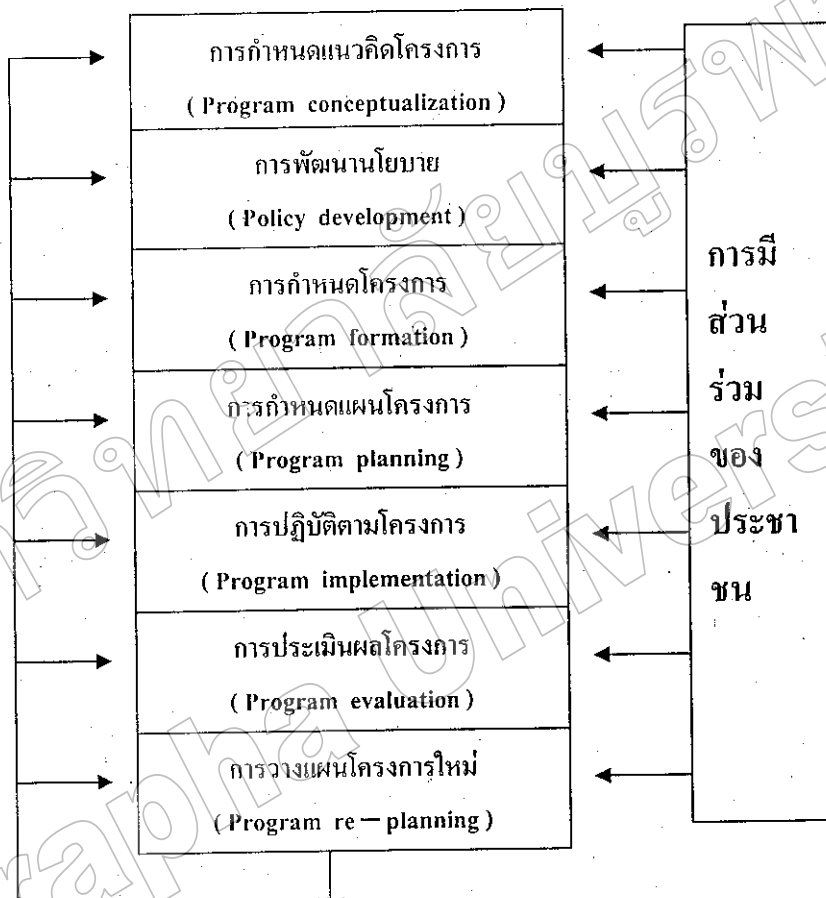
1.11 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (โกวิทย์ พวงงาม และ ชีรเดช ฉายอรุณ, ม.ป.ป. หน้า 25 – 26)

แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง และมีความเชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นมีความเข้มที่แตกต่างกัน โดยนักวิชาการบางท่านได้สร้างแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปของ Guttman Scale เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งได้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับโกลดตัว มาสู่การมีส่วนร่วมในระดับใกล้ตัว ดังที่ประสิทธิ์ สันติกาญจน์ ได้เสนอไว้ 5 ระดับดังนี้

1. การให้ความสนใจในข่าวสารทางการเมือง
2. การพูดคุยสนทนากันในเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเมือง
3. การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
4. การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองของผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

5. การชักชวนคนอื่น ๆ ที่รู้จัก ไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง

จุดที่เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชนบท จะต้อง มีทุก ๆ ขั้นตอนในโครงการ
ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท

(ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, หน้า 62 อ้างอิงจาก Caayupan, หน้า 33)

ส่วนชาติยา กรรณเสตุ ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้เป็น 4 ระดับ คือ

1. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แบ่งเป็นระดับคือ การไม่ไปลงคะแนนเสียง การไปเลือกตั้งโดยไม่มีเหตุผล การไปเลือกตั้งโดยถูกชักจูง การไปเลือกตั้งเพราะเป็นหน้าที่ และการไปเลือกตั้งโดยคิดว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย

2. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม แบ่งเป็นระดับคือ การเป็นสมาชิกทั่วไป การเป็นกรรมการของกลุ่ม การเป็นผู้บริหารกลุ่ม

3. การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน

4. ระดับสูง ได้แก่ การได้รับตำแหน่งทางการเมือง

เช่นเดียวกันกับรัฐ และ อัลท์โฮฟ (Rush and Althoff) ที่เสนอระดับการมีส่วนร่วมไว้ 10 ระดับเรียงจากมีส่วนร่วมมากไปหาน้อย ดังนี้

1. การดำรงตำแหน่งด้านการบริหารหรือการเมือง ซึ่งได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. การเสาะแสวงหาตำแหน่งด้านการบริหารหรือการเมือง

3. การเข้าร่วมในรูปแบบการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็ง ขององค์กรทางการเมือง ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์

4. การเข้าร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมือง โดยไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ใดพิเศษ

5. การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็ง ขององค์กรที่คล้ายกับองค์กรทางการเมือง ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเพียงบางส่วน

6. การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกขององค์กรที่มีลักษณะคล้ายกับองค์กรทางการเมือง

7. การเข้าร่วมในรูปแบบของการชุมนุมในที่สาธารณะ หรือชุมชน ที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมเดินขบวนต่างๆ

8. การเข้าร่วมในรูปแบบการอภิปราย ถกเถียงข้อปัญหาทางการเมือง ในรูปแบบไม่เป็นทางการ

9. การเข้าร่วมในรูปแบบของการให้ความสนใจทั่วไปต่อเรื่องราวทางการเมือง

10. การเข้าร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

1.12 กระบวนการของการมีส่วนร่วม (โกวิทช์ พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ, ม.ป.ป., หน้า 26-27)

มรว. อคิน ระพีพัฒน์ ได้กล่าวถึงกระบวนการในการมีส่วนร่วมในเชิงของกระบวนการแก้ไขปัญหาไว้ดังนี้

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา และ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

เช่นเดียวกับ ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ ที่ได้สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา โดยสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงานเงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม

5. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

จากแนวคิดข้างต้น จะเห็นว่าการเข้าสู่กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานแบบกระจายอำนาจนั้น จะต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบันของตนเองก่อน ก็คือ ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนเองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีความตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิของตนว่าจะช่วยให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ (ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ) ถือเป็น การมีส่วนร่วมในขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรมี นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสนับสนุนตัวอื่น ๆ อีก

1.13 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (โกวิท พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ, ม.ป.ป., หน้า 28 – 31)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันอาจสรุปได้กว้าง ๆ ว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางโครงสร้างทางการเมือง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ

และทัศนคติของประชาชนดังที่ สมบัติ พรหมเสน ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

1. สภาพบุคคล ได้แก่องค์ประกอบพื้นฐานของบุคคล เช่น เพศ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และอายุ ปัจจัยเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่พบได้ในงานวิจัยทั่วไป นอกจากนี้ จากการวิจัยของมิบราธ (Mibrath) ยังพบว่าสถานภาพทางสังคมนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย กล่าวคือ คนที่มีสถานภาพทางสังคมสูงจะมีความสนใจและอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่ มีสถานภาพทางสังคมต่ำ

2. สิ่งแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น

2.1 สถาบันการเมืองที่มีความชอบธรรม ซึ่งหมายถึงการพัฒนาการเมืองให้มีระเบียบปฏิบัติ การกระทำ การตัดสินใจ นโยบาย เจ้าหน้าที่และผู้นำของรัฐบาล เป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่จะชักนำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2 การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีการพัฒนาสูงจะมีผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง เช่น ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จในประเทศที่มีชนชั้นกลางมาก โดยดูจากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชน

2.3 สภาพของการเลือกตั้ง ได้แก่การกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง ซึ่งบางครั้งเป็นการจำกัดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการบริหารการเลือกตั้งที่จะสามารถดึงดูดใจให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม เช่น การกำหนดหน่วยเลือกตั้งนั้นอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเพียงใด ประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์ ความถูกต้องของทะเบียนผู้เลือกตั้ง และทะเบียนราษฎร เป็นต้น

2.4 อิทธิพลของวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมทุก ๆ อย่างของมนุษย์ อันเป็นแบบแผนที่ยึดมั่นปฏิบัติสืบต่อกันมาในสังคม

2.5 อิทธิพลของกลุ่ม ลักษณะของกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของคนในสังคม เนื่องจากจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อิทธิพลของกลุ่มได้ถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่คล้ายกันให้แก่สมาชิกของกลุ่ม

2.6 อิทธิพลของสื่อมวลชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การปรับวิถีชีวิตและค่านิยม

เพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย

3. ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ซึ่งหมายถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการเมืองการปกครอง หน้าที่ของประชาชนและรวมถึงความรู้ความเข้าใจในความหมายของประชาธิปไตย ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองย่อมจะมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเมือง ขณะเดียวกันก็พร้อมจะปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง

4. ทักษะคติ ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกหรือความเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในรูปของการเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือความเห็นที่ยอมรับ (Approve) หรือ ไม่ยอมรับ (Disapprove) ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

โดยหากพิจารณาอย่างละเอียดในแต่ละปัจจัยแล้ว มีข้อเสนอของนักวิชาการ และข้อค้นพบของนักวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการใช้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองรวมทั้งเป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงอธิบายปัจจัยอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย นักวิชาการอาทิ มิบราธ (Mibrath), อัลมอนด์ (Almond) และ เวอร์บา (Verba) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่ได้รับความใส่ใจมากที่สุด โดยมีแนวโน้มว่า ผู้มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย โดยผู้มีการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่า ส่งผลให้มีแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมทางการเมืองได้ง่ายกว่า ในส่วนของงานวิจัยก็มีข้อค้นพบไปในทางเดียวกัน ว่าผู้มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองดีกว่า ส่งผลให้มีพฤติกรรมมีส่วนร่วม เช่น การไปเลือกตั้ง มากกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ประชาชนในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกันได้

2. การเป็นสมาชิกกลุ่ม ในเรื่องนี้นักวิชาการ เช่น ไนล์ (Nile) และคณะ, เลอร์เนอร์ (Lerner) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การสังกัดกลุ่ม องค์กร หรือพรรคการเมือง จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลซึ่งไม่สังกัดกลุ่ม เนื่องจากการรวมกลุ่มทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน ทำให้มีแรงจูงใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมสำหรับงานวิจัยในประเทศไทย วิโรจน์ เพ็ชรพัฒนรัฐ ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูได้ข้อค้นพบลักษณะเดียวกันคือ ครูที่เป็นสมาชิกองค์กร จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าครูที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กร

3. เพศ แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะได้ให้ความสำคัญของสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง แต่จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า เพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่จะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย และข้อสรุปเรื่องเพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิงนี้ ก็ค่อนข้างที่จะสอดคล้องกันไม่ว่าจะต่างอาชีพหรือต่างช่วงวัย

4. ความผูกพันกับชุมชน มีการศึกษาในต่างประเทศของเดวิดสัน (Davidson) และคอตเตอร์ (Cotter) ว่าความรู้สึกที่มีต่อชุมชนนั้นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การทำงานเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น สำหรับในประเทศไทยมีเพียงการศึกษาของ ไชยพร ตันท์จิตานนท์ เท่านั้นที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันกับชุมชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนนั้น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ได้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การทำงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน การมีส่วนร่วมระดับท้องถิ่น และไม่ใช้ระดับท้องถิ่น

5. การเปิดรับสื่อ นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าสื่อนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่ของการเป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสื่อที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุ โดยในระดับท้องถิ่นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ วิทยุและโทรทัศน์ นอกจากนี้จากการศึกษาของ จันทิมา ทองเจริญ ยังชี้ให้เห็นว่าสื่อบุคคล ได้แก่ การพูดคุยกัน ระหว่างนั้น มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเช่นกัน

6. ความรู้ความเข้าใจ ปัจจัยดังกล่าวนี้บ่งชี้ว่ามีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากปัญหาที่พบประการหนึ่งคือ ประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองและการมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมไม่มีประสิทธิภาพ และจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ทางการเมืองของประชาชนไทย พบว่าประชาชนที่มีความรู้ในระดับสูงยังมีน้อยอยู่ ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับน้อยถึงปานกลาง จึงทำให้มีความเชื่อเป็นสาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำไปด้วย ซึ่งเมื่อดูจากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นไปในทางสนับสนุน เช่น การศึกษาของ ไชยพร ตันท์จิตานนท์ ชลัช จงสืบพันธ์

กิตติพงษ์ เตชะพันธ์ เทวินทร์ ตติยรัตน์ มีผลที่สนับสนุนว่า ความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

7. ทศนคติ ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมิลบราธ (Milbrath) และโจเอล (Goel) ได้จัดให้ตัวแปรทศนคติ เป็นปัจจัยด้านระบบส่วนตัว ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่เข้าร่วม นอกจากนี้ นักวิชาการท่านอื่นมองทศนคติว่า เป็นความสนใจทางการเมือง โดยผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก ก็จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และจากการศึกษาของประพันธ์ สุริวงค์ ก็พบว่าทศนคติทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขา โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก

2. การพัฒนาชุมชน

2.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นการทำให้ชุมชนเจริญขึ้น ดีขึ้น เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนา แสดงให้เห็นว่าต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา โดยมีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้หลายท่าน ดังนี้

ดันแฮม (Dunham) ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาชุมชน คือ การร่วมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่ตนต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังของราษฎรในชุมชนนั้น ในการช่วยตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการด้วยจากหน่วยราชการ หรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ ” (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 11 – 13)

องค์การบริหารวิเทศกิจ (ICA) ของสหรัฐอเมริกา หรือ AID ในปัจจุบัน ได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 11 – 13)

“การพัฒนาชุมชน เป็นกรรมวิธี (Process) แห่งการกระทำทางสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางแผนและลงมือปฏิบัติการตามแผนเอง แผนดังกล่าวจะกำหนดว่ากลุ่มของตนและแต่ละบุคคลมีความต้องการอย่างไร และมีปัญหาาร่วมกันอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นให้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือ ทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาล และที่มิใช่ของรัฐบาลได้”

ที่ประชุมผู้เชี่ยวชาญ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ เมื่อ พ.ศ. 2491 ได้ให้ความหมาย

ของ “การพัฒนาชุมชน” ไว้ว่า (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 11 – 13)

“การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการ (Movement) ที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนและควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วยกัน แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง”

ส่วนคำนิยาม “การพัฒนาชุมชน” ซึ่งองค์การสหประชาชาติยึดถือเป็นมาตรฐานอยู่มีดังนี้ คือ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 11 – 13)

“การพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยความร่วมมือกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติและเพื่อให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่”

พัฒนา บุญยรัตพันธุ์ อธิตอธิบายกิจกรรมการพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้ คือ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 11 – 13)

“การพัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน ชักจูง และส่งเสริมประชาชนให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น และเข้าร่วมมือในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองและส่งเสริมท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย”

ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงหมายถึง ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยอาศัยการปฏิบัติที่อิงเทคนิค วิธีการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ และมีความคิดเห็นของชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักในการปฏิบัติตามเทคนิค วิธีการ แนวคิด และทฤษฎีนั้น ๆ

2.2 แนวความคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน

จิรพรรณ กาญจนจิตรา กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชุมชนมีแนวความคิดมูลฐานอยู่ 3 ประการคือ (ชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 11 – 13)

1. การช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือเพื่อให้สามารถช่วยตนเองได้ (Self – help and self – help) ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องช่วยตัวเองในรูปของแรงงาน วัสดุ และทรัพย์สิน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง หากเกินความสามารถรัฐบาลจึงจะให้การสนับสนุนตามควร

การช่วยเหลือตนเอง หมายถึง ราษฎรสามารถเข้าร่วมปฏิบัติงาน

ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถเข้าใจข้อขัดข้องส่วนรวมของชุมชน ฉะนั้นจึงเป็นการระดมสรรพกำลังทั้งปวงของชุมชนไม่ว่าจะเป็นกำลังคนหรือทรัพยากรธรรมชาติเข้าสู่การปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม สรรพกำลังดังกล่าวนี้อาจมีข้อจำกัดอยู่บางประการด้านคุณวุฒิ ประสิทธิภาพ ความสามารถและกำลังงบประมาณ เป็นต้น ความช่วยเหลือจากภายนอกจึงยังมีความจำเป็นที่จะเข้ามาแก้สถานการณ์ในระยะนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ว่าจะช่วยเหลือให้ราษฎรสามารถช่วยตัวเองไปตลอดรอดฝั่ง

2. การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ (Wholistic program) มีความหมายว่า ปัญหาชุมชนหรือของประเทศไม่อาจแก้ไขได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการประสานปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเป็นการประสานงานของวิธีการหลายวิธีการและหลายด้าน หากเราศึกษาปัญหาของชุมชนอย่างละเอียด จะพบว่าปัญหาของชุมชนนั้นมีต้นตอเกิดจากแหล่งต่าง ๆ หรือมีสาเหตุหลายประการ ฉะนั้น จึงต้องดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ด้านต่าง ๆ พร้อมกันไป เช่น การยกระดับการครองชีพของชาวนาจะต้องมีการพัฒนาทางด้านทักษะ การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม การวางแผนครอบครัวและอื่น ๆ เป็นต้น การกำหนดวิธีการแก้ปัญหของชุมชนจึงต้องหิบบกปัญหาของชุมชนนั้นมาพิจารณาอย่างละเอียด และต้องระลึกว่าปัญหาหนึ่งจะเกี่ยวพันหรือกระทบกระเทือนไปอีกปัญหาหนึ่งหรือหลายปัญหาอยู่เสมอ ฉะนั้น โครงการที่จะต่อสู้กับปัญหาจึงถูกกำหนดให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ได้หลายปัญหาหรือปัญหาหนึ่ง อาจจะต้องมีโครงการเข้าต่อสู้หลายโครงการ

3. การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานที่เริ่มจากท้องถิ่นชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศ (The mainstream of national development) วัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศมิได้หมายความว่า นโยบายชาติเป็นผู้กำหนดคนนโยบายท้องถิ่นแต่มีความหมายว่ากิจกรรมในท้องถิ่นจะได้รับการสนับสนุนให้เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนค้ำจุนนโยบายชาติ การสนับสนุนที่ได้รับนี้ก็คือ การสนับสนุนจากรัฐบาลในด้านวัสดุกำลังคน ฉะนั้นการดำเนินงานของท้องถิ่นใดเป็นไปโดยเอกเทศ ปราศจากเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายชาติ ย่อมจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนก็คือการช่วยเหลือเพื่อให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และเป็นการทำงานแบบเบ็ดเสร็จก็ต้องมีการคิดอย่างละเอียดรอบคอบถึงผลกระทบต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายหลายด้านที่จะต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ประการสุดท้ายคือ เป็นงานที่เริ่มมาจากท้องถิ่นชนบท คือกิจกรรมในท้องถิ่นจะได้รับการ

สนับสนุนจากรัฐถ้าสอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติ ไม่ใช่ใช้นโยบายแห่งชาติเป็นตัวกำหนดกิจกรรมในท้องถิ่น

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัตนะ ทวีผล (รัตนะ ทวีผล, 2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่ามีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการศึกษา ความต้องการภูมิปัญญาท้องถิ่นเสนอต่อโรงเรียนเพื่อใช้ประกอบการจัดทำสาระหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีส่วนร่วมในการลงลายมือชื่อร่วมกับคณะผู้จัดทำสาระหลักสูตรของโรงเรียนอีกด้วย โดยคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนครู จะมีส่วนร่วมคิด ร่วมกันจัดทำ มากกว่าคณะกรรมการสาขาอาชีพอื่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีอาชีพ หน้าที่การงานและความรับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรง

ประธาน ทวีผล (ประธาน ทวีผล, 2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตราด” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ ปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการปฏิรูปการศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ได้มีการกำหนดให้ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลงานเพื่อเข้าสู่ระบบบัญชีเงินเดือนใหม่ อีกทั้งการให้ผลตอบแทนครูที่ทำผลงานด้านการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นเงินประจำตำแหน่ง ซึ่งครูในโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ได้รับแต่งตั้งเป็นอาจารย์ 3 ระดับ 8 ถึง 9 คนด้วยกัน ทำให้ครูอื่น ๆ มีความมุ่งมั่นในการทำผลงานเพื่อขอตำแหน่งค่าตอบแทนเช่นเดียวกัน ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการจัดทำเอกสาร ผลงานของตนเอง ทำให้โอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนมีน้อย ปล่อยให้เป็นการกระทำของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้แล้วในการบริหารงานบางเรื่อง ผู้บริหารไม่สามารถมอบอำนาจหรือความรับผิดชอบแก่ผู้อื่นได้ ต้องทำคน

เดียวและตัดสินใจด้วยตนเอง สอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ที่กล่าวว่างานบางเรื่องผู้บริหาร ต้องทำคนเดียว ตัดสินใจเอง และบางอย่างก็เป็นเรื่องลับ และงานบางอย่างไม่มีความเสี่ยงมากนัก ในการที่จะตัดสินใจบริหารโดยลำพัง และสอดคล้องกับงานวิจัยของรังสฤษฎ์ ศรีวิชัย ที่ศึกษา พฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตัดสินใจและสั่งการด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลจากผู้บังคับบัญชา ด้วย เหตุนี้จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนสตรี ประเสริฐศิลป์ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ชื่นใจ บุชาธรรม (ชื่นใจ บุชาธรรม, 2542) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี” โดย กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี จำนวน 265 คน โดยแบ่งประเภทกิจการเป็น 4 ประเภท คือ ประเภทโรงแรม บังกะโล และ เกสต์เฮาส์ ประเภทอาคารพาณิชย์และห้องอาบน้ำจืด ประเภทล้อเลื่อนและแผงลอย ประเภท สูดท้าย ได้แก่ ผู้ให้เช่าห่วงยาง เตียงผ้าใบ และจักรยาน ผลการศึกษามีดังนี้

1. อุปสรรคประการหนึ่งของผู้ประกอบการไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมชายหาดที่เทศบาลจัดขึ้นนั้น อาจเนื่องมาจากกิจกรรมโดยส่วนใหญ่จัดขึ้นในวันหยุดเทศบาล ซึ่งเป็นความสะดวกของประชาชนกลุ่มอื่นในการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม แต่ ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าผู้ประกอบการต้องการอยู่ดูแลร้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีเป็นจำนวนมาก

2. ยังคงมีผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่ร่วมมือในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงพื้น โดยผู้ประกอบการไม่กล้าตักเตือนนักท่องเที่ยวเหล่านั้น อาจ เนื่องมาจากเกรงว่าจะเป็นการเสียรายได้

3. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในกรณีมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมถ้าเป็นจำนวนที่ไม่มากเกินไป

4. การเคยได้รับการอบรมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการนั้น ซึ่งเทศบาล ตำบลแสนสุขมีการอบรมโดยทั่วไปอยู่แล้ว อีกทั้งการแจ้งข่าวอนุรักษ์สภาพแวดล้อมแก่ ผู้ประกอบการมักทำในรูปแบบการเรียกประชุม เนื่องจากจากผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการมีส่วนร่วมน้อยในวิธีใดก็ตามที่ต้องเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การปรึกษา การเสนอข้อคิดเห็น หรือการแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบถึงผู้ที่ทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อม

5. ในปัจจุบันเทศบาลตำบลแสนสุขให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ประกอบการ โดยการกระจายเสียง ซึ่งเป็นการเพิ่มความรู้แก่ผู้ประกอบการได้ในระดับหนึ่ง แต่การกระจายเสียงเป็น สื่อที่ให้รายละเอียดได้ไม่มากนัก และผู้ได้รับฟังไม่สามารถนำเนื้อหามาไตร่ตรองได้ทั้งหมด

6. การกระตุ้นให้ผู้ประกอบการจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ชายหาดบางแสน เริ่มต้นขึ้นจากนโยบายของเทศบาลแสนสุขที่เห็นว่า การจะอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของท้องถิ่นให้ได้ผลดีต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน รวมทั้งความร่วมมือจากผู้ประกอบการธุรกิจบริเวณชายหาด อีกทั้งการติดตามช่วยแก้ปัญหา และ การทำงานใกล้ชิดกับผู้ประกอบการเป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วม

บุญปสมารัตน์ อวระภาค (บุญปสมารัตน์ อวระภาค, 2546) ศึกษา “ศึกษาร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า

1. กรรมการผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา มีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการศึกษา โดยภาพรวมและองค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง น่าจะเป็นเพราะ ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน บางองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษามาก่อน บางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เคยจัดการศึกษามาก่อนเลย จึงทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน

2. กรรมการผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา ที่มีระดับ การศึกษาค่ำกว่าอนุปริญญา และอนุปริญญาขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยภาพรวม และรายองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันสื่อ สารสนเทศ ที่เป็นแหล่ง ความรู้มีหลากหลาย ทำให้บุคคลากรสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะใช้อินเตอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วิทยุ และสื่อต่าง ๆ

วิทยา บุญยะเวชชีวิน (วิทยา บุญยะเวชชีวิน, 2543) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือการชักชวนให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนการมีส่วนร่วม ทางการเมืองสองอันดับสุดท้าย ได้แก่ การร่วมชุมนุมเดินขบวนขับไล่สมาชิกสภาเทศบาล หรือเจ้าหน้าที่เทศบาล และการเขียนจดหมายขอให้มีการชี้แจงเมื่อพบว่ามีการใช้อำนาจของ เจ้าหน้าที่ในทางที่ผิด พบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด สำหรับใน ภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างต่อการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

สมฤกษ์ พิมพ์ทอง (สมฤกษ์ พิมพ์ทอง, 2540) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชนบทของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสภา ตำบล” ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท โดยภาพรวมอยู่ ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุนการประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครอง ดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับการบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส

จากหนังสือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยสรุปได้ว่า (Bureekul, T., 2000, p. 2 - 11) ประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญของประเทศได้รับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนเอาไว้ในเรื่องของการตัดสินใจและในด้านของนโยบาย เป็นต้นว่า มีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์และการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประเทศไทยได้ประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก จึงต้องมีหน่วยงานและกฎหมายต่าง ๆ ที่เข้ามาดูแลจัดการปัญหาที่มีอยู่ เช่น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environmental Board) กรมควบคุมมลพิษ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (Forest Act) เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในกรณีปัญหาเรื่องเขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี ที่ชาวบ้านได้รวมตัวกันคัดค้านการสร้างเขื่อนขึ้น เพราะเกรงว่าจะมีผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อตนเอง นับเป็นหลักฐานชิ้นแรกๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย โดยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็นแบบที่เป็นไปตามกฎหมาย (Legal) และแบบที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายกำหนด (Nonformal) แบบที่เป็นไปตามกฎหมายกำหนดไว้คือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายกำหนดไว้ เช่น การให้การศึกษาโดยอาศัยหนังสือพิมพ์ การลงมือปฏิบัติ การประชุมสัมมนา การจัดนิทรรศการ การรณรงค์ ฯลฯ

จากหนังสือการมีส่วนร่วมในสังคมและกิจกรรมทางการเมือง (Smith, D. H., Macaulay, J., & Associates, 1980) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็นแบบดั้งเดิม (Conventional) และแบบที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม (Unconventional) ที่พบเห็นได้ในสหรัฐอเมริกาในกลางศตวรรษที่ 20 ซึ่งแบบดั้งเดิมนั้น ประกอบด้วย การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) การอภิปรายทางการเมือง (Discussing politics) การโฆษณาทางการเมือง (Campaigning) การติดตามการประชุมและการชุมนุมทางการเมือง (Attending meetings and rallies) การรวมกลุ่มทางการเมือง (Forming a group) การติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ (Contacting government officials) การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (Belonging to a political party) ส่วนแบบที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิมนั้นประกอบไปด้วย การจัดการแสดงทางการเมือง (Demonstrating) การเดินขบวนทางการเมือง (Marching and sitting in) การจัดให้มีการคว่ำบาตรทางการเมือง (Holding political strikes) เป็นต้น และยังมีแนวคิด

อื่น ๆ อีก เช่น มิบราธ (Milbrath) ได้แบ่งประชาชนชาวสหรัฐอเมริกาไว้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความเฉื่อยชาหรือเฉยเมย (Apathetics) เป็นผู้ที่ไม่แสดงออกใด ๆ ในการมีส่วนร่วม กลุ่มผู้สังเกตการณ์ (Spectators) เป็นผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเพียงเล็กน้อย และสุดท้ายคือ กลุ่มผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Gladiators) เป็นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงภูมิหลังของบุคคล (Social background) ว่าเป็นสิ่งที่สามารถเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่า กิจกรรมทางการเมืองประเภทใดที่บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วม และเศรษฐกิจของชุมชน (Socioeconomic) ก็สามารเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของบุคลิกภาพและทัศนคติของบุคคลได้เช่นกัน

จากหนังสือประชาธิปไตยในอุตสาหกรรมของทวีปเอเชีย (Schregle, J., 1980, p. 27 – 32, 365) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่ทำงาน (Workers) เอาไว้ว่า คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลไทยได้วางนโยบายเอาไว้ที่จะส่งเสริมการปรีกษาหรือและการร่วมมือกันให้มากขึ้น ทั้งนายจ้างและลูกจ้างเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 และในปี พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (Labour Relations Bill) ก็ได้ถูกนำเสนอไปยังรัฐสภา โดยมีการเคลื่อนไหวคัดค้านการตั้งคณะกรรมการแรงงานตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมายในตอนแรก ซึ่งเป็นการฟ้องให้เห็นถึงการช่วยเหลือของรัฐบาลแก่นายจ้างที่จะบั่นทอนสิทธิของสหภาพแรงงาน ตั้งแต่แรก (citing Chamnong, V., 1979, p. 46) เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการด้านแรงงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นนั้น จะเป็นตัวทำลายความเข้มแข็งของสหภาพแรงงานและจะก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น (citing Phipatanakul, P., 1977, p. 85) ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ที่ทำงาน และแรงงานสัมพันธ์ต่าง ๆ นั้น จะมีผลเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ แสดงว่าทั้งนายจ้าง หน่วยการค้าของตนเอง รัฐบาล และสหภาพการค้าต้องร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์ของชาติ โดยการกระจายอำนาจและการตัดสินใจร่วมกันอย่างควบคู่กันไป

จากหนังสือการจัดการที่และป่าไม้ของท้องถิ่น: มิติทางวัฒนธรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในภาคเหนือของประเทศไทย (Ganjanapan, A., 2000, p. 216) ได้กล่าวถึงว่า ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว แต่ศูนย์กลางของเมืองเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมการเจริญเติบโตดังกล่าว ขณะที่ชนบทส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในความยากจน และยังคงมีความขัดแย้งในเรื่องของค่าครองชีพที่มีราคาแพง จึงทำให้เกิดความพยายามในการที่จะปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยโดยหันมาใช้มิติทางวัฒนธรรมแทน ซึ่งในปลายปี พ.ศ. 2513 และต้นปี พ.ศ. 2523 ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศไทยได้เริ่มที่จะส่งเสริมมิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนากันมากขึ้น ซึ่งรู้จักกันในชื่อของ “วัฒนธรรมชุมชน (Community culture)”

ที่มีตัวอย่างอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยถึงการต่อสู้ของท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2537 เพื่อที่จะต่อต้านการขับไล่ชาวเขาให้ออกไปจากอุทยานแห่งชาติ พวกเขาจึงรวมตัวรวมตัวกันต่อต้านเป็นจำนวนมากที่ถนนของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะเรียกร้องถึงสิทธิของพวกเขาในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งพวกเขา (ชาวเขา) ต้องการสิทธิของพวกเขาในการที่จะอาศัยอยู่ในป่าไม้ซึ่งพวกเขาอยู่กันมานานหลายชั่วคน แต่ถึงแม้ว่าบทเรียนในเรื่องวัฒนธรรมชุมชนของทางภาคเหนือจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นพื้นฐานของท้องถิ่น แต่เป็นการตอบสนองที่เกิดขึ้นเพื่อจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่มีอยู่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ

ภูมิหลัง

สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอศรีราชา (ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม - 21 พฤษภาคม 2547) ประกอบไปด้วยบุคลากรต่าง ๆ ดังนี้

1. นางสุพัทภรณ์ หิรัญวรรณ ดำรงตำแหน่งเป็น พัฒนาการอำเภอศรีราชา
2. นางสมศรี เดชสุภา ดำรงตำแหน่งเป็น เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน 5
3. นางสาวบุญช่วย กิจสิริสินชัย ดำรงตำแหน่งเป็น เจ้าพนักงานธุรการ 3
4. นางทิพย์วรรณ แสงทอง ดำรงตำแหน่งเป็น นักพัฒนาชุมชน 6ว
5. นายสมพงษ์ เลิศอำนวยการ ดำรงตำแหน่งเป็น นักพัฒนาชุมชน 6

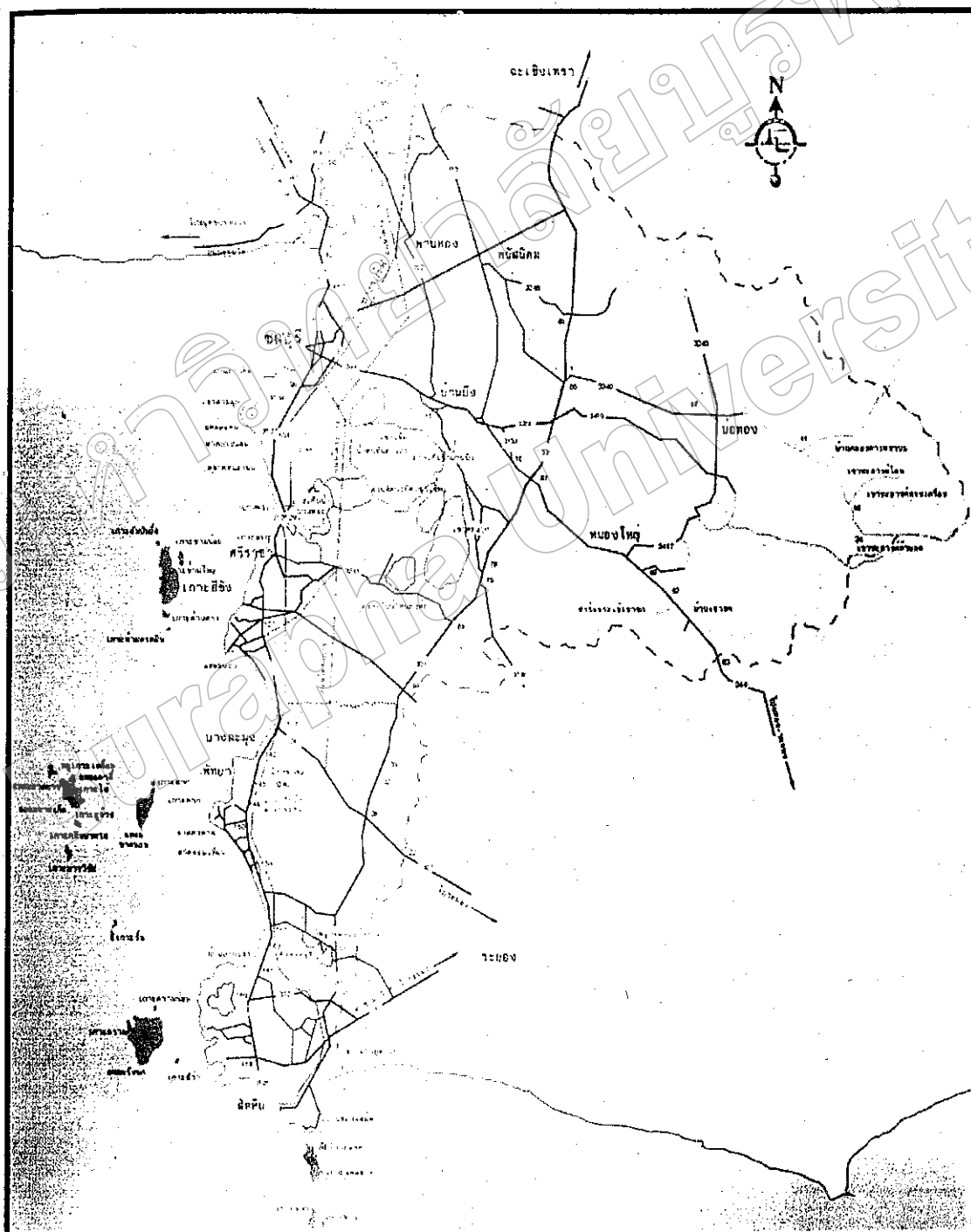
โดยอำเภอศรีราชานั้น ประกอบไปด้วย 6 ตำบล รวมทั้งสิ้น 60 หมู่บ้าน คือ ตำบลบางพระ 12 หมู่บ้าน ตำบลหนองขาม 11 หมู่บ้าน ตำบลบ่อวิน 8 หมู่บ้าน ตำบลเขาคันทรง 10 หมู่บ้าน ตำบลสุรศักดิ์ 10 หมู่บ้าน และตำบลบึง 9 หมู่บ้าน

สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอศรีราชามีหน้าที่ดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อยู่ 4 แห่ง คือ อบต. บางพระ และอบต. หนองขามอยู่ในการกำกับดูแลของนางสมศรี เดชสุภา เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน 5 อบต. เขาคันทรงอยู่ในการกำกับดูแลของนายสมพงษ์ เลิศอำนวยการ นักพัฒนาชุมชน 6 และอบต. บ่อวินอยู่ในการกำกับดูแลของนางทิพย์วรรณ แสงทอง นักพัฒนาชุมชน 6ว

ในส่วนของการปกครองแบบเทศบาลนั้น อำเภอศรีราชาประกอบไปด้วยเทศบาล 4 แห่ง คือ เทศบาลตำบลบางพระ เทศบาลเจ้าพระยา เทศบาลเมืองศรีราชา และเทศบาลตำบลแหลมฉบัง

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย คือ “เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนฐานราก ...” โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ “ชุมชน ... มีศักยภาพในการบริหารจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้ ...” ดังนั้นในการทำงานของสำนักงาน

พัฒนาชุมชนจึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวด้วย
 อย่างหนึ่ง ซึ่งใช้ตัวชี้วัดจากจปฐ. 6 หมวด และกชช 2 ค. วัด 2 ปีต่อ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้นที่ใช้วัด
 การทำงาน 37 ตัวชี้วัด ประกอบกับผลงานอื่น ๆ ทั้งนี้ในเรื่องของตัวชี้วัดหรือเกณฑ์การวัดต่าง ๆ
 มักจะมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ นอกจากนี้ยังต้องมีการลงพื้นที่ไปสำรวจเก็บข้อมูล เช็กความถูกต้อง
 ต่าง ๆ กับชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นอีกด้วย

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำขึ้นเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรในการพัฒนาชุมชน โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ ชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน จากกลุ่มประชากรดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 4 ด้านของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี คือ ด้านการเมือง ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม

2.2 เพื่อทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน

3.2 ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี

4. ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษา 2 แบบ คือ

1. ข้อมูลภาคสนาม ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบ Check list และให้ผู้ทำแบบสอบถามกรอกตามความเป็นจริง ประกอบกับแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามเกณฑ์การวัดทัศนคติของลิเคอร์ท มี 5 ระดับ

2. ข้อมูลเอกสาร (Secondary data) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และผลงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการมีส่วนร่วมต่าง ๆ

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่นำมาใช้ศึกษาเป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเผชิญพบ จำนวน 120 คน ดังนี้

4.1.1 วิธีสุ่มตัวอย่างตามแต่เผชิญพบ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่ผู้วิจัยได้พบโดยบังเอิญในระหว่างที่ทำการแจกแบบสอบถาม และเป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น คือ การสุ่มตัวอย่างตามแต่เผชิญพบ

4.2 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. กำหนดตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพ
- การศึกษา
- อาชีพ
- การตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย

- การมีส่วนร่วมทางการเมือง
- การมีส่วนร่วมทางศิลปวัฒนธรรม
- การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ
- การมีส่วนร่วมทางด้านสิ่งแวดล้อม

2. การประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 12.0 for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) โดยมีขั้นตอนดังนี้

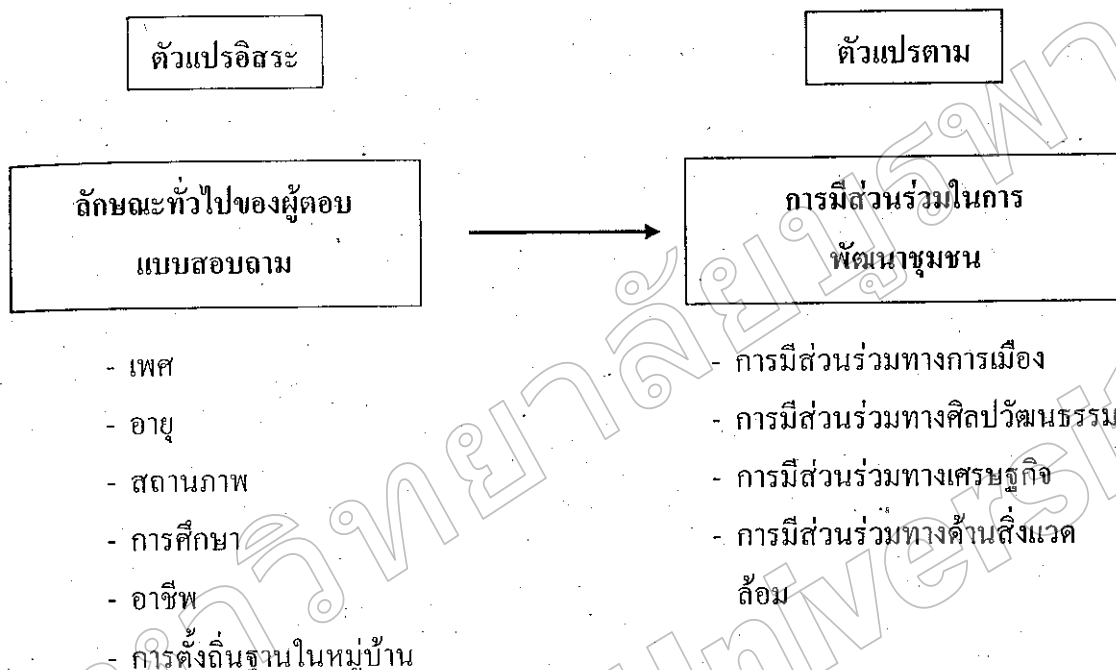
2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว

2.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

2.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภูมิที่ 4 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานดังนี้

3.1 วิเคราะห์ตัวแปรจากค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ การตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน เป็นแบบสอบถามแบบ Check list และให้ผู้ทำแบบสอบถามกรอกตามความเป็นจริง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของท่านในการพัฒนาชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง 10 ข้อ การมีส่วนร่วมทางศิลปวัฒนธรรม 10 ข้อ การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ 10 ข้อ การมีส่วนร่วมทางด้าน

สิ่งแวดล้อม 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามเกณฑ์การวัดทัศนคติของลิเคอร์ท เป็นแบบให้เลือกตอบ ตามที่เห็นว่าเป็นจริง ถูกต้องใกล้เคียงกับความรู้สึกนึกคิดหรือใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด ซึ่งกำหนดค่าคะแนน (Weighting) ไว้ตามความเป็นจริง โดยแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

ตอบน้อยที่สุด	กำหนดคะแนนเป็น 1
ตอบน้อย	กำหนดคะแนนเป็น 2
ตอบปานกลาง	กำหนดคะแนนเป็น 3
ตอบมาก	กำหนดคะแนนเป็น 4
ตอบมากที่สุด	กำหนดคะแนนเป็น 5

ก่อนที่จะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษา ทำการตรวจ แนะนำในรายละเอียด และแก้ไขแบบสอบถาม นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ทำคู่มือการลงรหัสข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในขบวนการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ในลำดับต่อไป

ดังนั้นผู้ตอบแบบสอบถามจะได้คะแนนระหว่าง 40 – 200 คะแนน ในการทำแบบสอบถามทั้ง 40 ข้อ หลังจากนั้นจึงใช้คะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในการสรุปผลการวิเคราะห์ โดยในแต่ละด้านนั้น จะได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 5.00 คะแนน โดยพิจารณา ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 100)

มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านนั้น ๆ มากที่สุด	ให้ 4.51 – 5.00 คะแนน
มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านนั้น ๆ มาก	ให้ 3.51 – 4.50 คะแนน
มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านนั้น ๆ ปานกลาง	ให้ 2.51 – 3.50 คะแนน
มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านนั้น ๆ น้อย	ให้ 1.51 – 2.50 คะแนน
มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านนั้น ๆ น้อยที่สุด	ให้ 1.00 – 1.50 คะแนน

6. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ชาวบ้านหรือกลุ่มประชากรหรือประชากร หมายถึง ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี ในปีพุทธศักราช 2547 ในระหว่างวันที่ 22 มีนาคม ถึง 21 พฤษภาคม

2. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาดำเนินการ ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่นในทุก ๆ ขั้นตอน หรือกระบวนการทำงานทางการเมือง ด้วยความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ คือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองด้วยความสมัครใจ

2.2 การมีส่วนร่วมทางศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาดำเนินการ ดำเนินกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นในทุก ๆ ขั้นตอน หรือกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ด้วยความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ คือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศิลปวัฒนธรรมด้วยความสมัครใจ

2.3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาดำเนินการ ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นในทุก ๆ ขั้นตอน หรือกระบวนการทำงานทางเศรษฐกิจ ด้วยความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ คือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ ฯลฯ ด้วยความสมัครใจ

2.4 การมีส่วนร่วมทางด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาดำเนินการ ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นในทุก ๆ ขั้นตอน หรือกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ด้วยความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ คือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านสิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ

บทที่ 3

ลักษณะข้อมูล

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำนวน 120 คน จากกลุ่มประชากรจำนวน 386 คน มีแบบสอบถามส่วนหนึ่งที่คัดออกเนื่องจากข้อมูลไม่สมบูรณ์จนไม่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ จำนวน 30 ชุด จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 150 ชุด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ศึกษาวิจัย คือ 120 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1.1 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	57	47.5
หญิง	63	52.5
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 1.1 แสดงร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 และกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รวมทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100.0 หรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดมีจำนวน 120 คน

ตารางที่ 1.2 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	19	15.8
ตั้งแต่ 20 – 60 ปี	96	80.0
ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	5	4.2
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 1.2 แสดงร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 20 – 60 ปี มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตารางที่ 1.3 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	39	32.5
สมรส (หม้าย, หย่า)	81	67.5
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 1.3 แสดงร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส (หม้าย, หย่า) มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตารางที่ 1.4 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	48	40.0
ระดับมัธยมศึกษา	50	41.7
ระดับปริญญาตรี	11	9.2
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	2	1.7
อื่นๆ	9	7.5
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 1.4 แสดงร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง มีกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 และนอกจากการศึกษาในระดับดังกล่าวข้างต้นมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตารางที่ 1.5 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเกษตรกรรม	58	48.3
ภาคอุตสาหกรรม	62	51.7
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 1.5 แสดงร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพในภาคเกษตรกรรมมีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพในภาคอุตสาหกรรมมีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตารางที่ 1.6 ร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน

การตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	42	35.0
สูงกว่า 5 ปีขึ้นไป	78	65.0
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 1.6 แสดงร้อยละของผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านสูงกว่า 5 ปีขึ้นไป มีจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ผลการศึกษา

“การศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา: หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี” ครั้งนี้เป็นการศึกษากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี สำหรับผลการศึกษา มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชน	ชาย		หญิง	
	จำนวน	\bar{x}	จำนวน	\bar{x}
1. ด้านการเมือง	57	2.6	63	2.5
2. ด้านศิลปวัฒนธรรม	57	2.8	63	3.0
3. ด้านเศรษฐกิจ	57	2.3	63	2.4
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	57	3.0	63	3.1
รวม	57	2.7	63	2.8

จากตารางที่ 2.1 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง (\bar{x} เท่ากับ 2.6 และ 2.5 ตามลำดับ) ส่วนการมีส่วนร่วมทางด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย (\bar{x} เท่ากับ 3.0 และ 2.8 ตามลำดับ) การมีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจ เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย (\bar{x} เท่ากับ 2.4 และ 2.3 ตามลำดับ) และการมีส่วนร่วมทางด้านสิ่งแวดล้อม เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย (\bar{x} เท่ากับ 3.1 และ 3.0 ตามลำดับ)

ตารางที่ 2.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี ทั้งเพศชายและเพศหญิง

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	29	24.2	25	20.8	43	35.8	14	11.7	9	7.5	3.4
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	11	9.2	20	16.7	53	44.2	13	10.8	23	19.2	2.9
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	8	6.7	12	10.0	36	30.0	14	11.7	50	41.7	2.3
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	18	15.0	42	35.0	39	32.5	11	9.2	10	8.3	3.4
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	5	4.2	11	9.2	43	35.8	24	20.0	37	30.8	2.4
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	6	5.0	4	3.3	34	28.3	38	31.7	38	31.7	2.2
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	1.7	14	11.7	47	39.2	31	25.8	26	21.7	2.5
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	1.7	10	8.3	30	25.0	36	30.0	42	35.0	2.1
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	0.8	4	3.3	26	21.7	37	30.8	52	43.3	1.9
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	2.5	12	10.0	46	38.3	25	20.8	34	28.3	2.4

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	13	1.08	47	39.2	37	30.8	13	10.8	10	8.3	3.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	10	8.3	56	46.7	36	30.0	13	10.8	5	4.2	3.4
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	7	5.8	33	27.5	52	43.3	17	14.2	11	9.2	3.1
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	4.2	41	34.2	48	40.0	17	14.2	9	7.5	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	6	5.0	4	3.3	38	31.7	40	33.3	32	26.7	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	4	3.3	22	18.3	60	50.0	19	15.8	15	12.5	2.8
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	5	4.2	7	5.8	59	49.2	32	26.7	17	14.2	2.6
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	14	11.7	24	20.0	52	43.3	20	16.7	10	8.3	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	6	5.0	16	13.3	41	34.2	39	32.5	18	15.0	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	5	4.2	7	5.8	58	48.3	31	25.8	19	15.8	2.6

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	11	9.2	33	27.5	49	40.8	14	11.7	13	10.8	3.1
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	10	8.3	20	16.7	49	40.8	21	17.5	20	16.7	2.8
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	4	3.3	13	10.8	44	36.7	32	26.7	27	22.5	2.5
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	34	28.3	49	40.8	25	20.8	4	3.3	8	6.7	3.8
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	37	30.8	59	49.2	20	16.7	3	2.5	1	0.8	4.1
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	13	10.8	8	6.7	52	43.3	31	25.8	16	13.3	2.8
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	12	10.0	12	10.0	54	45.0	28	23.3	14	11.7	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	8	6.7	13	10.8	49	40.8	30	25.0	20	16.7	2.7
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	12	10.0	32	26.7	49	40.8	18	15.0	9	7.5	3.2
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	5	4.2	12	10.0	56	46.7	31	25.8	16	13.3	2.7

จากตารางที่ 2.2 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนพบว่า ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$)

ตารางที่ 2.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี (เพศชาย) จำแนกตามการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	14	24.6	15	26.3	17	29.8	7	12.3	4	7.0	3.5	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	6	10.5	12	21.1	22	38.6	6	10.5	11	19.3	2.9	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	5	8.8	6	10.5	16	28.1	7	12.3	23	40.4	2.4	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	8	14.0	22	38.6	16	28.1	6	10.5	5	8.8	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	3	5.3	6	10.5	23	40.4	9	15.8	16	28.1	2.5	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	3	5.3	4	7.0	16	28.1	12	21.1	22	38.6	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	3.5	8	14.0	22	38.6	13	22.8	12	21.1	2.6	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	3.5	6	10.5	16	28.1	13	22.8	20	35.1	2.2	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	2	3.5	8	14.0	16	28.1	31	54.4	1.7	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	5.3	7	12.3	18	31.6	10	17.5	19	33.3	2.4	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	6	10.5	17	29.8	19	33.3	8	14.0	7	12.3	3.1
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	3	5.3	20	35.1	22	38.6	7	12.3	5	8.8	3.2
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	3	5.3	12	21.1	21	36.8	12	21.1	9	15.8	2.8
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	4	7.0	17	29.8	24	42.1	7	12.3	5	8.8	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	3	5.3	3	5.3	20	35.1	15	26.3	16	28.1	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	3	5.3	12	21.1	25	43.9	8	14.0	9	15.8	2.9
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	2	3.5	3	5.3	30	52.6	14	24.6	8	14.0	2.6
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	9	15.8	10	17.5	21	36.8	10	17.5	7	12.3	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	5	8.8	8	14.0	20	35.1	13	22.8	11	19.3	2.7
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	3	5.3	3	5.3	27	47.4	14	24.6	10	17.5	2.6

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	3	5.3	6	10.5	17	29.8	11	19.3	20	35.1	2.3	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.8	7	12.3	17	29.8	14	24.6	18	31.6	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	2	3.5	4	7.0	20	35.1	13	22.8	18	31.6	2.3	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	5.3	3	5.3	15	26.3	14	24.6	22	38.6	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	5.3	9	15.8	27	47.4	12	21.1	6	10.5	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	5.3	3	5.3	20	35.1	21	36.8	10	17.5	2.4	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.8	3	5.3	20	35.1	17	29.8	16	28.1	2.2	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.8	6	10.5	15	26.3	14	24.6	21	36.8	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	3	5.3	7	12.3	24	42.1	11	19.3	12	21.1	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	3.5	2	3.5	16	28.1	20	35.1	17	29.8	2.2	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	6	10.5	15	26.3	21	36.8	8	14.0	7	12.3	3.1
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3	5.3	12	21.1	21	36.8	10	17.5	11	19.3	2.8
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	3	5.3	7	12.3	19	33.3	12	21.1	16	28.1	2.5
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	16	28.1	17	29.8	19	33.3	2	3.5	3	5.3	3.7
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	15	26.3	26	45.6	14	24.6	2	3.5	0	0.0	3.9
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	8	14.0	3	5.3	22	38.6	14	24.6	10	17.5	2.7
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	6	10.5	5	8.8	23	40.4	13	22.8	10	17.5	2.7
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	3	5.3	8	14.0	21	36.8	12	21.1	13	22.8	2.6
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4	7.0	18	31.6	20	35.1	10	17.5	5	8.8	3.1
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	3	5.3	7	12.3	23	40.4	14	24.6	10	17.5	2.6

จากตารางที่ 2.3 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี (เพศชาย) จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่อง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.5$) และในเรื่อง การที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.7$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่อง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.2$) และในเรื่อง การที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่อง การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) และในเรื่อง การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่อง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.9$) และในเรื่อง การที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.5$)

ตารางที่ 2.4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี (เพศหญิง) จำแนกตามการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	15	23.8	10	15.9	26	41.3	7	11.1	5	7.9	3.4	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	5	7.9	8	12.7	31	49.2	7	11.1	12	19.0	2.8	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	3	4.8	6	9.5	20	31.7	7	11.1	27	42.9	2.2	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	10	15.9	20	31.7	23	36.5	5	7.9	5	7.9	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	2	3.2	5	7.9	20	31.7	15	23.8	21	33.3	2.2	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	3	4.8	0	0.0	18	28.6	26	41.3	16	25.4	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	6	9.5	25	39.7	18	28.6	14	22.2	2.4	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	4	6.3	14	22.2	23	36.5	22	34.9	2.0	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	1.6	2	3.2	18	28.6	21	33.3	21	33.3	2.1	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	5	7.9	28	44.4	15	23.8	15	23.8	2.4	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ	7	11.1	30	47.6	18	28.6	5	7.9	3	4.8	3.5	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ	7	11.1	36	57.1	14	22.2	6	9.5	0	0.0	3.7	
13. ท่านได้สนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม	4	6.3	21	33.3	31	49.2	5	7.9	2	3.2	3.3	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	1	1.6	24	38.1	24	38.1	10	15.9	4	6.3	3.1	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น	3	4.8	1	1.6	18	28.6	25	39.7	16	25.4	2.2	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ	1	1.6	10	15.9	35	55.6	11	17.5	6	9.5	2.8	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด	3	4.8	4	6.3	29	46.0	18	28.6	9	14.3	2.6	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	5	7.9	14	22.2	31	49.2	10	15.9	3	4.8	3.1	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	1	1.6	8	12.7	21	33.3	26	41.3	7	11.1	2.5	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	2	3.2	4	6.3	31	49.2	17	27.0	9	14.3	2.6	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	7	11.1	5	7.9	16	25.4	17	27.0	18	28.6	2.5	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	6.3	2	3.2	23	36.5	17	27.0	17	27.0	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	2	3.2	3	4.8	29	46.0	14	22.2	15	23.8	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสติดต่อบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	3.2	3	4.8	14	22.2	25	39.7	19	30.2	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	3	4.8	11	17.5	30	47.6	11	17.5	8	12.7	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.6	6	9.5	29	46.0	16	25.4	11	17.5	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	3.2	6	9.5	22	34.9	18	28.6	15	23.8	2.4	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.6	3	4.8	23	36.5	20	31.7	16	25.4	2.3	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	1	1.6	8	12.7	30	47.6	10	15.9	14	22.2	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	5	7.9	17	27.0	26	41.3	15	23.8	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	5	7.9	18	28.6	28	44.4	6	9.5	6	9.5	3.2
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	7	11.1	8	12.7	28	44.4	11	17.5	9	14.3	2.9
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	1	1.6	6	9.5	25	39.7	20	31.7	11	17.5	2.5
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	18	28.6	32	50.8	6	9.5	2	3.2	5	7.9	3.9
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	22	34.9	33	52.4	6	9.5	1	1.6	1	1.6	4.2
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	5	7.9	5	7.9	30	47.6	17	27.0	6	9.5	2.8
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	6	9.5	7	11.1	31	49.2	15	23.8	4	6.3	2.9
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	5	7.9	5	7.9	28	44.4	18	28.6	7	11.1	2.7
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	8	12.7	14	22.2	29	46.0	8	12.7	4	6.3	3.2
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	2	3.2	5	7.9	33	52.4	17	27.0	6	9.5	2.7

จากตารางที่ 2.4 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี (พิเศษหญิง) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการทำชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{x} = 2.0$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่างๆ ($\bar{x} = 3.7$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.2$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการทำชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.2$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่างๆ ($\bar{x} = 2.5$)

ตารางที่ 2.5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุทั้งเพศชายและเพศหญิง

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	29	24.2	25	20.8	43	35.8	14	11.7	9	7.5	3.4
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	11	9.2	20	16.7	53	44.2	13	10.8	23	19.2	2.9
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	8	6.7	12	10.0	36	30.0	14	11.7	50	41.7	2.3
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	18	15.0	42	35.0	39	32.5	11	9.2	10	8.3	3.4
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	5	4.2	11	9.2	43	35.8	24	20.0	37	30.8	2.4
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	6	5.0	4	3.3	34	28.3	38	31.7	38	31.7	2.2
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	1.7	14	11.7	47	39.2	31	25.8	26	21.7	2.5
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	1.7	10	8.3	30	25.0	36	30.0	42	35.0	2.1
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	0.8	4	3.3	26	21.7	37	30.8	52	43.3	1.9
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	2.5	12	10.0	46	38.3	25	20.8	34	28.3	2.4

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	13	10.8	47	39.2	37	30.8	13	10.8	10	8.3	3.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	10	8.3	56	46.7	36	30.0	13	10.8	5	4.2	3.4
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	7	5.8	33	27.5	52	43.3	17	14.2	11	9.2	3.1
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	4.2	41	34.2	48	40.0	17	14.2	9	7.5	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	6	5.0	4	3.3	38	31.7	40	33.3	32	26.7	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	4	3.3	22	18.3	60	50.0	19	15.8	15	12.5	2.8
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	5	4.2	7	5.8	59	49.2	32	26.7	17	14.2	2.6
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	14	11.7	24	20.0	52	43.3	20	16.7	10	8.3	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	6	5.0	16	13.3	41	34.2	39	32.5	18	15.0	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	5	4.2	7	5.8	58	48.3	31	25.8	19	15.8	2.6

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	10	8.3	11	9.2	33	27.5	28	23.3	38	31.7	2.4	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	4.2	9	7.5	40	33.3	31	25.8	35	29.2	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	3.3	7	5.8	49	40.8	27	22.5	33	27.5	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	4.2	6	5.0	29	24.2	39	32.5	41	34.2	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	6	5.0	20	16.7	57	47.5	23	19.2	14	11.7	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	3.3	9	7.5	49	40.8	37	30.8	21	17.5	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	2.5	9	7.5	42	35.0	35	29.2	31	25.8	2.3	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษาอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	1.7	9	7.5	38	31.7	34	28.3	37	30.8	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	4	3.3	15	12.5	54	45.0	21	17.5	26	21.7	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	1.7	7	5.8	33	27.5	46	38.3	32	26.7	2.2	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	11	9.2	33	27.5	49	40.8	14	11.7	13	10.8	3.1	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	10	8.3	20	16.7	49	40.8	21	17.5	20	16.7	2.8	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	4	3.3	13	10.8	44	36.7	32	26.7	27	22.5	2.5	
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	34	28.3	49	40.8	25	20.8	4	3.3	8	6.7	3.8	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	37	30.8	59	49.2	20	16.7	3	2.5	1	0.8	4.1	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	13	10.8	8	6.7	52	43.3	31	25.8	16	13.3	2.8	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	12	10.0	12	10.0	54	45.0	28	23.3	14	11.7	2.8	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	8	6.7	13	10.8	49	40.8	30	25.0	20	16.7	2.7	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	12	10.0	32	26.7	49	40.8	18	15.0	9	7.5	3.2	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	5	4.2	12	10.0	56	46.7	31	25.8	16	13.3	2.7	

จากตารางที่ 2.5 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล บ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุทั้งเพศหญิงและเพศชาย พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$)

ตารางที่ 2.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลป่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (น้อยกว่า 20 ปี)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	1	5.3	6	31.6	5	26.3	3	15.8	4	21.1	2.8
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	0	0.0	1	5.3	10	52.6	3	15.8	5	26.3	2.4
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	1	5.3	1	5.3	5	26.3	3	15.8	9	47.4	2.1
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	2	10.5	6	31.6	5	26.3	3	15.8	3	15.8	3.1
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	0	0.0	1	5.3	8	42.1	5	26.3	5	26.3	2.3
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	0	0.0	0	0.0	11	57.9	5	26.3	3	15.8	2.4
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	1	5.3	5	26.3	10	52.6	3	15.8	2.2
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	2	10.5	3	15.8	6	31.6	8	42.1	1.9
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	1	5.3	6	31.6	7	36.8	5	26.3	2.2
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	2	10.5	8	42.1	6	31.6	3	15.8	2.5

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ	0	0.0	9	47.4	8	42.1	0	0.0	2	10.5	3.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ	0	0.0	10	52.6	7	36.8	0	0.0	2	10.5	3.3
13. ท่านได้สนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม	2	10.5	6	31.6	4	21.1	4	21.1	3	15.8	3.0
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	0	0.0	7	36.8	8	42.1	0	0.0	4	21.1	2.9
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น	1	5.3	0	0.0	7	36.8	8	42.1	3	15.8	2.4
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ	0	0.0	5	26.3	7	36.8	4	21.1	3	15.8	2.7
17. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด	0	0.0	3	15.8	5	26.3	5	26.3	6	31.6	2.3
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	4	21.1	5	26.3	6	31.6	1	5.3	3	15.8	3.3
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	0	0.0	3	15.8	10	52.6	4	21.1	2	10.5	2.7
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	0	0.0	0	0.0	10	52.6	6	31.6	3	15.8	2.4

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	2	10.5	0	0.0	4	21.1	7	36.8	6	31.6	2.2	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	4	21.1	10	52.6	5	26.3	1.9	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	0	0.0	1	5.3	7	36.8	6	31.6	5	26.3	2.2	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	5.3	0	0.0	6	31.6	4	21.1	8	42.1	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	5.3	2	10.5	10	52.6	4	21.1	2	10.5	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	5.3	1	5.3	5	26.3	10	52.6	2	10.5	2.4	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	3	15.8	9	47.4	7	36.8	1.8	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	3	15.8	2	10.5	7	36.8	7	36.8	2.1	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	2	10.5	3	15.8	3	15.8	8	42.1	3	15.8	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	5.3	0	0.0	5	26.3	8	42.1	5	26.3	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	3	15.8	7	36.8	8	42.1	0	0.0	1	5.3	3.6
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	2	10.5	7	36.8	6	31.6	3	15.8	1	5.3	3.3
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	1	5.3	5	26.3	7	36.8	4	21.1	2	10.5	2.9
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	6	31.6	2	10.5	8	42.1	1	5.3	2	10.5	3.5
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	7	36.8	7	36.8	3	15.8	2	10.5	0	0.0	4.0
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	4	21.1	1	5.3	9	47.4	4	21.1	1	5.3	3.2
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	4	21.1	2	10.5	6	31.6	5	26.3	2	10.5	3.1
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	1	5.3	5	26.3	8	42.1	2	10.5	3	15.8	2.9
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3	15.8	4	21.1	7	36.8	3	15.8	2	10.5	3.2
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	1	5.3	2	10.5	11	57.9	4	21.1	1	5.3	2.9

จากตารางที่ 2.6 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (น้อยกว่า 20 ปี) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการศึกษาที่บ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.1$) และในเรื่องการศึกษาที่บ้านได้เข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{X} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการศึกษาที่บ้านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.3$) และในเรื่องการศึกษาที่บ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด ($\bar{X} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการศึกษาที่บ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) และในเรื่องการศึกษาที่บ้านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 1.8$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการศึกษาที่บ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.0$) และในเรื่องการศึกษาที่บ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.9$)

ตารางที่ 2.7 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 20 – 60 ปี)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	27	28.1	18	18.8	35	36.5	11	11.5	5	5.2	3.5	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	11	11.5	18	18.8	40	41.7	9	9.4	18	18.8	2.9	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวการเลือกตั้ง	7	7.3	10	10.4	30	31.3	9	9.4	40	41.7	2.3	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	15	15.6	34	35.4	32	33.3	8	8.3	7	7.3	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	5	5.2	9	9.4	33	34.4	18	18.8	31	32.3	2.4	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	6	6.3	3	3.1	23	24.0	30	31.3	34	35.4	2.1	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	2.1	12	12.5	39	40.6	21	21.9	22	22.9	2.5	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	2.1	7	7.3	27	28.1	27	28.1	33	34.4	2.1	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	1.0	3	3.1	19	19.8	27	28.1	46	47.9	1.8	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	3.1	9	9.4	36	37.5	17	17.7	31	32.3	2.3	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ	12	12.5	34	35.4	29	30.2	13	13.5	8	8.3	3.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ	9	9.4	42	43.8	29	30.2	13	13.5	3	3.1	3.4
13. ท่านได้สนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม	5	5.2	23	24.0	47	49.0	13	13.5	8	8.3	3.0
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	5	5.2	29	30.2	40	41.7	17	17.7	5	5.2	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น	5	5.2	3	3.1	31	32.3	29	30.2	28	29.2	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ	4	4.2	16	16.7	50	52.1	15	15.6	11	11.5	2.9
17. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด	5	5.2	3	3.1	53	55.2	25	26.0	10	10.4	2.7
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	10	10.4	18	18.8	42	43.8	19	19.8	7	7.3	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	6	6.3	12	12.5	29	30.2	33	34.4	16	16.7	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	5	5.2	6	6.3	44	45.8	25	26.0	16	16.7	2.6

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	8	8.3	11	1.5	28	29.2	18	18.8	31	32.3	2.4	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	5.2	9	9.4	35	36.5	18	18.8	29	30.2	2.4	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	4.2	6	6.3	38	39.6	20	20.8	28	29.2	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	4	4.2	6	6.3	21	21.9	32	33.3	33	34.4	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	4	4.2	18	18.8	43	44.8	19	19.8	12	12.5	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	3.1	8	8.3	42	43.8	24	25.0	19	19.8	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	3.1	9	9.4	37	38.5	23	24.0	24	25.0	2.4	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	2.1	6	6.3	32	33.3	26	27.1	30	31.3	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	2	2.1	12	12.5	49	51.0	11	11.5	22	22.9	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	1	1.0	7	7.3	26	27.1	36	37.5	26	27.1	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	8	8.3	23	24.0	39	40.6	14	14.6	12	12.5	3.0
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	8	8.3	12	12.5	41	42.7	16	16.7	19	19.8	2.7
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	3	3.1	8	8.3	34	35.4	26	27.1	25	26.0	2.4
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	26	27.1	44	45.8	17	17.7	3	3.1	6	6.3	3.8
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	28	29.2	49	51.0	17	17.7	1	1.0	1	1.0	4.1
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	8	8.3	7	7.3	42	43.8	24	25.0	15	15.6	2.7
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	8	8.3	10	10.4	45	46.9	21	21.9	12	12.5	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	7	7.3	8	8.3	37	38.5	27	28.1	17	17.7	2.6
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	9	9.4	26	27.1	39	40.6	15	15.6	7	7.3	3.2
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	4	4.2	10	10.4	42	43.8	26	27.1	14	14.6	2.6

จากตารางที่ 2.7 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 20 - 60 ปี) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการทำชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.5$) และในเรื่องการทำชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.8$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่างๆ ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการทำชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการทำชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) และในเรื่องการทำชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการทำชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่างๆ ($\bar{x} = 2.4$)

ตารางที่ 2.8 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	1	20.0	1	20.0	3	60.0	0	0.0	0	0.0	3.6
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	0	0.0	1	20.0	3	60.0	1	20.0	0	0.0	3.0
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ช่วงการเลือกตั้ง	0	0.0	1	20.0	1	20.0	2	40.0	1	20.0	2.4
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	1	20.0	2	40.0	2	40.0	0	0.0	0	0.0	3.8
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	0	0.0	1	20.0	2	40.0	1	20.0	1	20.0	2.6
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	0	0.0	1	20.0	0	0.0	3	60.0	1	20.0	2.2
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	1	20.0	3	60.0	0	0.0	1	20.0	2.8
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	1	20.0	0	0.0	3	60.0	1	20.0	2.2
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	0	0.0	1	20.0	3	60.0	1	20.0	2.0
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	1	20.0	2	40.0	2	40.0	0	0.0	2.8

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	1	20.0	4	80.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.2	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	1	20.0	4	80.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.2	
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	0	0.0	4	80.0	1	20.0	0	0.0	0	0.0	3.8	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	0	0.0	5	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.0	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	0	0.0	1	20.0	0	0.0	3	60.0	1	20.0	2.2	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	0	0.0	1	20.0	3	60.0	0	0.0	1	20.0	2.8	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	0	0.0	1	20.0	1	20.0	2	40.0	1	20.0	2.4	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	0	0.0	1	20.0	4	80.0	0	0.0	0	0.0	3.2	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	0	0.0	1	20.0	2	40.0	2	40.0	0	0.0	2.8	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	0	0.0	1	20.0	4	80.0	0	0.0	0	0.0	3.2	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	0	0.0	0	0.0	1	20.0	3	60.0	1	20.0	2.0	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	1	20.0	3	60.0	1	20.0	2.0	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	4	80.0	1	20.0	0	0.0	2.8	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	2	40.0	3	60.0	0	0.0	2.4	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	20.0	0	0.0	4	80.0	0	0.0	0	0.0	3.4	
26. ท่านได้สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	2	40.0	3	60.0	0	0.0	2.4	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	2	40.0	3	60.0	0	0.0	2.4	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษาอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	4	80.0	1	20.0	0	0.0	2.8	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	0	0.0	0	0.0	2	40.0	2	40.0	1	20.0	2.2	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	2	40.0	2	40.0	1	20.0	2.2	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	0	0.0	3	60.0	2	40.0	0	0.0	0	0.0	3.6
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	0	0.0	1	20.0	2	40.0	2	40.0	0	0.0	2.8
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	3	60.0	2	40.0	0	0.0	2.6
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	2	40.0	3	60.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.4
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	2	40.0	3	60.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.4
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	1	20.0	0	0.0	1	20.0	3	60.0	0	0.0	2.8
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	3	60.0	2	40.0	0	0.0	2.6
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	0	0.0	0	0.0	4	80.0	1	20.0	0	0.0	2.8
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	0	0.0	2	40.0	3	60.0	0	0.0	0	0.0	3.4
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	0	0.0	0	0.0	3	60.0	1	20.0	1	20.0	2.4

จากตารางที่ 2.8 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.8$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 2.0$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.2$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.2$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ การที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.0$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 2.4$)

ตารางที่ 2.9 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ ทั้งชายและหญิง

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	29	24.2	25	20.8	43	35.8	14	11.7	9	7.5	3.4	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	11	9.2	20	16.7	53	44.2	13	10.8	23	19.2	2.9	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	8	6.7	12	10.0	36	30.0	14	11.7	50	41.7	2.3	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	18	15.0	42	35.0	39	32.5	11	9.2	10	8.3	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	5	4.2	11	9.2	43	35.8	24	20.0	37	30.8	2.4	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	6	5.0	4	3.3	34	28.3	38	31.7	38	31.7	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	1.7	14	11.7	47	39.2	31	25.8	26	21.7	2.5	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	1.7	10	8.3	30	25.0	36	30.0	42	35.0	2.1	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	0.8	4	3.3	26	21.7	37	30.8	52	43.3	1.9	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	2.5	12	10.0	46	38.3	25	20.8	34	28.3	2.4	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	13	10.8	47	39.2	37	30.8	13	10.8	10	8.3	3.3	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	10	8.3	56	46.7	36	30.0	13	10.8	5	4.2	3.4	
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	7	5.8	33	27.5	52	43.3	17	14.2	11	9.2	3.1	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	4.2	41	34.2	48	40.0	17	14.2	9	7.5	3.1	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	6	5.0	4	3.3	38	31.7	40	33.3	32	26.7	2.3	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	4	3.3	22	18.3	60	50.0	19	15.8	15	12.5	2.8	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำงาน ของวัด	5	4.2	7	5.8	59	49.2	32	26.7	17	14.2	2.6	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	14	11.7	24	20.0	52	43.3	20	16.7	10	8.3	3.1	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	6	5.0	16	13.3	41	34.2	39	32.5	18	15.0	2.6	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	5	4.2	7	5.8	58	48.3	31	25.8	19	15.8	2.6	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	10	8.3	11	9.2	33	27.5	28	23.3	38	31.7	2.4	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	4.2	9	7.5	40	33.3	31	25.8	35	29.2	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	3.3	7	5.8	49	40.8	27	22.5	33	27.5	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	4.2	6	5.0	29	24.2	39	32.5	41	34.2	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	6	5.0	20	16.7	57	47.5	23	19.2	14	11.7	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	3.3	9	7.5	49	40.8	37	30.8	21	17.5	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	2.5	9	7.5	42	35.0	35	29.2	31	25.8	2.3	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษาอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	1.7	9	7.5	38	31.7	34	28.3	37	30.8	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	4	3.3	15	12.5	54	45.0	21	17.5	26	21.7	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	1.7	7	5.8	33	27.5	46	38.3	32	26.7	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	11	9.2	33	27.5	49	40.8	14	11.7	13	10.8	3.1	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	10	8.3	20	16.7	49	40.8	21	17.5	20	16.7	2.8	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	4	3.3	13	10.8	44	36.7	32	26.7	27	22.5	2.5	
34. ท่านได้เข้าร่วม โครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	34	28.3	49	40.8	25	20.8	4	3.3	8	6.7	3.8	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	37	30.8	59	49.2	20	16.7	3	2.5	1	0.8	4.1	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	13	10.8	8	6.7	52	43.3	31	25.8	16	13.3	2.8	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	12	10.0	12	10.0	54	45.0	28	23.3	14	11.7	2.8	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	8	6.7	13	10.8	49	40.8	30	25.0	20	16.7	2.7	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	10	10.0	32	26.7	49	40.8	18	15.0	9	7.5	3.1	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	5	4.2	12	10.0	56	46.7	31	25.8	16	13.3	2.7	

จากตารางที่ 2.9 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล บ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพทั้งชายและหญิง พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการศึกษาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการศึกษาชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$)

ตารางที่ 2.10 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส (โสด)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	5	12.8	8	20.5	13	33.3	7	17.9	6	15.4	3.0	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	2	5.1	6	15.4	15	38.5	7	17.9	9	23.1	2.6	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	2	5.1	3	7.7	10	25.6	5	12.8	19	48.7	2.1	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	6	15.4	12	30.8	9	23.1	6	15.4	6	15.4	3.2	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	1	2.6	3	7.7	14	35.9	7	17.9	14	35.9	2.2	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	1	2.6	0	0.0	16	41.0	10	25.6	12	30.8	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	4	10.3	10	25.6	15	38.5	10	25.6	2.2	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	4	10.3	8	20.5	9	23.1	18	46.2	1.9	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	2.6	2	5.1	9	23.1	12	30.8	15	38.5	2.0	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	5	12.8	11	28.2	10	25.6	13	33.3	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านศิลปวัฒนธรรม 11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	5	12.8	14	35.9	12	30.8	5	12.8	3	7.7	3.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	4	10.3	16	41.0	10	25.6	6	15.4	3	7.7	3.3
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	3	7.7	9	23.1	12	30.8	10	25.6	5	12.8	2.9
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	1	2.6	10	25.6	20	51.3	3	7.7	5	12.8	3.0
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	3	7.7	0	0.0	12	30.8	14	35.9	10	25.6	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	1	2.6	8	20.5	16	41.0	7	17.9	7	17.9	2.7
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	0	0.0	3	7.7	16	41.0	12	30.8	8	20.5	2.4
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	7	17.9	7	17.9	14	35.9	7	17.9	4	10.3	3.2
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	2	5.1	4	10.3	17	43.6	9	23.1	7	17.9	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	1	2.6	1	2.6	18	46.2	13	33.3	6	15.4	2.4

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	3	7.7	0	0.0	8	20.5	12	30.8	16	41.0	2.0	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	10	25.6	14	35.9	15	38.5	1.9	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	0	0.0	2	5.1	13	33.3	10	25.6	14	35.9	2.1	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	1	2.6	1	2.6	9	23.1	10	25.6	18	46.2	1.9	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	1	2.6	7	17.9	17	43.6	11	28.2	3	7.7	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	2.6	2	5.1	10	25.6	20	51.3	6	15.4	2.3	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	2.6	0	0.0	8	20.5	15	38.5	15	38.5	1.9	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	4	10.3	5	12.8	14	35.9	16	41.0	1.9	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	2	5.1	5	12.8	12	30.8	12	30.8	8	20.5	2.5	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	1	2.6	0	0.0	9	23.1	15	38.5	14	35.9	1.9	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	6	15.4	10	25.6	16	41.0	4	10.3	3	7.7	3.3
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	5	12.8	8	20.5	13	33.3	8	20.5	5	12.8	3.0
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	2	5.1	6	15.4	12	30.8	13	33.3	6	15.4	2.6
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	10	25.6	9	23.1	12	30.8	3	7.7	5	12.8	3.4
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	13	33.3	16	41.0	8	20.5	2	5.1	0	0.0	4.0
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	6	15.4	3	7.7	15	38.5	10	25.6	5	12.8	2.9
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	6	15.4	3	7.7	14	35.9	11	28.2	5	12.8	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	2	5.1	7	17.9	13	33.3	9	23.1	8	20.5	2.6
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4	10.3	7	17.9	17	43.6	7	17.9	4	10.3	3.0
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	2	5.1	4	10.3	18	46.2	10	25.6	5	12.8	2.7

จากตารางที่ 2.10 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จันแนกตามสถานภาพสมรส (โสด) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.2$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{X} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.3$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 1.9$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.0$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง ($\bar{X} = 2.6$)

ตารางที่ 2.11 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส (หม้าย, หย่า)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	24	29.6	17	21.0	30	37.0	7	8.6	3	3.7	3.6
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	9	11.1	14	17.3	38	46.9	6	7.4	14	17.3	3.0
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวการเลือกตั้ง	6	7.4	9	11.1	26	32.1	9	11.1	31	38.3	2.4
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	12	14.8	30	37.0	30	37.0	5	6.2	4	4.9	3.5
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	4	4.9	8	9.9	29	35.8	17	21.0	23	28.4	2.4
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	5	6.2	4	4.9	18	22.2	28	34.6	26	32.1	2.2
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	2.5	10	12.3	37	45.7	16	19.8	16	19.8	2.6
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	2.5	6	7.4	22	27.2	27	33.3	24	29.6	2.2
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	2	2.5	17	21.0	25	30.9	37	45.7	1.8
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	3.7	7	8.6	35	43.2	15	18.5	21	25.9	2.5

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ	8	9.9	33	40.7	25	30.9	8	9.9	7	8.6	3.3	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ	6	7.4	40	49.4	26	32.1	7	8.6	2	2.5	3.5	
13. ท่านได้สนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม	4	4.9	24	29.6	40	49.4	7	8.6	6	7.4	3.2	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	4	4.9	31	38.3	28	34.6	14	17.3	4	4.9	3.2	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น	3	3.7	4	4.9	26	32.1	26	32.1	22	27.2	2.3	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ	3	3.7	14	17.3	44	54.3	12	14.8	8	9.9	2.9	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด	5	6.2	4	4.9	43	53.1	20	24.7	9	11.1	2.7	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	7	8.6	17	21.0	38	46.9	13	16.0	6	7.4	3.1	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	4	4.9	12	14.8	24	29.6	30	37.0	11	13.6	2.6	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	4	4.9	6	7.4	40	49.4	18	22.2	13	16.0	2.6	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	7	8.6	11	13.6	25	30.9	16	19.8	22	27.2	2.6	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	6.2	9	11.1	30	37.0	17	21.0	20	24.7	2.5	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	4.9	5	6.2	36	44.4	17	21.0	19	23.5	2.5	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	4	4.9	5	6.2	20	24.7	29	35.8	23	28.4	2.2	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	5	6.2	13	16.0	40	49.4	12	14.8	11	13.6	2.9	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	3.7	7	8.6	39	48.1	17	21.0	15	18.5	2.6	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	2.5	9	11.1	34	42.0	20	24.7	16	19.8	2.5	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	2.5	5	6.2	33	40.7	20	24.7	21	25.9	2.3	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	2	2.5	10	12.3	42	51.9	9	11.1	18	22.2	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	1	1.2	7	8.6	24	29.6	31	38.3	18	22.2	2.3	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	5	6.2	23	28.4	33	40.7	10	12.3	10	12.3	3.0	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	5	6.2	12	14.8	36	44.4	13	16.0	15	18.5	2.7	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	2	2.5	7	8.6	32	39.5	19	23.5	21	25.9	2.4	
34. ท่านได้เข้าร่วม โครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	24	29.6	40	49.4	13	16.0	1	1.2	3	3.7	4.0	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	24	29.6	43	53.1	12	14.8	1	1.2	1	1.2	4.1	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	7	8.6	5	6.2	37	45.7	21	25.9	11	13.6	2.7	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	6	7.4	9	11.1	40	49.4	17	21.0	9	11.1	2.8	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	6	7.4	6	7.4	36	44.4	21	25.9	12	14.8	2.7	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	8	9.9	25	30.9	32	39.5	11	13.6	5	6.2	3.2	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	3	3.7	8	9.9	38	46.9	21	25.9	11	13.6	2.6	

จากตารางที่ 2.11 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล บ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส (หม้าย, หย่า) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.6$) และในเรื่อง การที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.8$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.5$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.9$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.2$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.4$)

ตารางที่ 2.12 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ทั้งชายและหญิง

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	29	24.2	25	20.8	43	35.8	14	11.7	9	7.5	3.4	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	11	9.2	20	16.7	53	44.2	13	10.8	23	19.2	2.9	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	8	6.7	12	10.0	36	30.0	14	11.7	50	41.7	2.3	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	18	15.0	42	35.0	39	32.5	11	9.2	10	8.3	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	5	4.2	11	9.2	43	35.8	24	20.0	37	30.8	2.4	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	6	5.0	4	3.3	34	28.3	38	31.7	38	31.7	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	1.7	14	11.7	47	39.2	31	25.8	26	21.7	2.5	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	1.7	10	8.3	30	25.0	36	30.0	42	35.0	2.1	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	0.8	4	3.3	26	21.7	37	30.8	52	43.3	1.9	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	2.5	12	10.0	46	38.3	25	20.8	34	28.3	2.4	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	13	10.8	47	39.2	37	30.8	13	10.8	10	8.3	3.3	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	10	8.3	56	46.7	36	30.0	13	10.8	5	4.2	3.4	
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	7	5.8	33	27.5	52	43.3	17	14.2	11	9.2	3.1	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	4.2	41	34.2	48	40.0	17	14.2	9	7.5	3.1	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	6	5.0	4	3.3	38	31.7	40	33.3	32	26.7	2.3	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	4	3.3	22	18.3	60	50.0	19	15.8	15	12.5	2.8	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	5	4.2	7	5.8	59	49.2	32	26.7	17	14.2	2.6	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	14	11.7	24	20.0	52	43.3	20	16.7	10	8.3	3.1	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	6	5.0	16	13.3	41	34.2	39	32.5	18	15.0	2.6	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	5	4.2	7	5.8	58	48.3	31	25.8	19	15.8	2.6	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	N	%	N	%	N		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	10	8.3	11	9.2	33	27.5	28	23.3	38	31.7	2.4	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	4.2	9	7.5	40	33.3	31	25.8	35	29.2	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	3.3	7	5.8	49	40.8	27	22.5	33	27.5	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	5	4.2	6	5.0	29	24.2	39	32.5	41	34.2	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	6	5.0	20	16.7	57	47.5	23	19.2	14	11.7	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	3.3	9	7.5	49	40.8	37	30.8	21	17.5	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	2.5	9	7.5	42	35.0	35	29.2	31	25.8	2.3	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษา อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	1.7	9	7.5	38	31.7	34	28.3	37	30.8	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	4	3.3	15	12.5	54	45.0	21	17.5	26	21.7	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	1.7	7	5.8	33	27.5	46	38.3	32	26.7	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	11	9.2	33	27.5	49	40.8	14	11.7	13	10.8	3.1
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	10	8.3	20	16.7	49	40.8	21	17.5	20	16.7	2.8
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	4	3.3	13	10.8	44	36.7	32	26.7	27	22.5	2.5
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	34	28.3	49	40.8	25	20.8	4	3.3	8	6.7	3.8
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	37	30.8	59	49.2	20	16.7	3	2.5	1	0.8	4.1
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	13	10.8	8	6.7	52	43.3	31	25.8	16	13.3	2.8
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	12	10.0	12	10.0	54	45.0	28	23.3	14	11.7	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	8	6.7	13	10.8	49	40.8	30	25.0	20	16.7	2.7
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	12	10.0	32	26.7	49	40.8	18	15.0	9	7.5	3.2
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	5	4.2	12	10.0	56	46.7	31	25.8	16	13.3	2.7

จากตารางที่ 2.12 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดทั้งชายและหญิง พบว่าด้านการเมือง ในเรื่องการทำชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการทำชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$)

ตารางที่ 2.13 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	16	33.3	5	10.4	16	33.3	7	14.6	4	8.3	3.5	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	6	12.5	4	8.3	22	45.8	6	12.5	10	20.8	2.8	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	3	6.3	5	10.4	15	31.3	2	4.2	23	47.9	2.2	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	3	6.3	17	35.4	20	41.7	4	8.3	4	8.3	3.2	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	2	4.2	4	8.3	13	27.1	10	20.8	19	39.6	2.2	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	1	2.1	2	4.2	9	18.8	19	39.6	17	35.4	2.0	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	3	6.3	22	45.8	11	22.9	12	25.0	2.3	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	2	4.2	8	16.7	17	35.4	21	43.8	1.8	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	2	4.2	15	31.3	12	25.0	19	39.6	2.0	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	3	6.3	22	45.8	12	25.0	11	22.9	2.4	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ	3	6.3	21	43.8	19	39.6	3	6.3	2	4.2	3.4
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ	2	4.2	24	50.0	18	37.5	4	8.3	0	0.0	3.5
13. ท่านได้สนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม	2	4.2	13	27.1	26	54.2	4	8.3	3	6.3	3.1
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	3	6.3	17	35.4	17	35.4	7	14.6	4	8.3	3.2
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น	1	2.1	2	4.2	11	22.9	20	41.7	14	29.2	2.1
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ	1	2.1	5	10.4	28	58.3	10	20.8	4	8.3	2.8
17. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด	2	4.2	1	2.1	24	50.0	15	31.3	6	12.5	2.5
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	3	6.3	5	10.4	26	54.2	8	16.7	6	12.5	2.8
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	1	2.1	7	14.6	14	29.2	21	43.8	5	10.4	2.5
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	2	4.2	3	6.3	25	52.1	10	20.8	8	16.7	2.6

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	4	8.3	6	12.5	12	25.0	12	25.0	14	29.2	2.5	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	4.2	7	14.6	14	29.2	12	25.0	13	27.1	2.4	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	2	4.2	4	8.3	19	39.6	10	20.8	13	27.1	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	4.2	3	6.3	9	18.8	17	35.4	17	35.4	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	4.2	7	14.6	22	45.8	10	20.8	7	14.6	2.7	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	2.1	3	6.3	22	45.8	12	25.0	10	20.8	2.4	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	2.1	3	6.3	20	41.7	11	22.9	13	27.1	2.3	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	2.1	3	6.3	19	39.6	10	20.8	15	31.3	2.3	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	1	2.1	4	8.3	26	54.2	6	12.5	11	22.9	2.5	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	3	6.3	13	27.1	19	39.6	13	27.1	2.1	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4	8.3	14	29.2	20	41.7	6	12.5	4	8.3	3.2
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	2	4.2	10	20.8	15	31.3	11	22.9	10	20.8	2.6
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	0	0.0	5	10.4	17	35.4	14	29.2	12	25.0	2.3
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	9	18.8	25	52.1	9	18.8	2	4.2	3	6.3	3.7
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	10	20.8	27	56.3	10	20.8	1	2.1	0	0.0	4.0
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	4	8.3	2	4.2	18	37.5	18	37.5	6	12.5	2.6
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	6	12.5	2	4.2	22	45.8	13	27.1	5	10.4	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	2	4.2	3	6.3	19	39.6	17	35.4	7	14.6	2.5
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3	6.3	12	25.0	22	45.8	7	14.6	4	8.3	3.1
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	1	2.1	5	10.4	23	47.9	14	29.2	5	10.4	2.6

จากตารางที่ 2.13 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล บ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา) พบว่า ด้านการเมือง ในเรื่องการทำชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.5$) และในเรื่อง การที่ชาวบ้านได้เข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{x} = 1.8$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.5$) และในเรื่องการทำชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการทำชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.7$) และในเรื่องการทำชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการทำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.0$) และในเรื่องการทำชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่างๆ ($\bar{x} = 2.3$)

ตารางที่ 2.14 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลป่ออิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	11	22.0	11	22.0	21	42.0	2	4.0	5	10.0	3.4
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	3	6.0	12	24.0	22	44.0	4	8.0	9	18.0	2.9
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวการเลือกตั้ง	4	8.0	5	10.0	12	24.0	9	18.0	20	40.0	2.3
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	10	20.0	18	36.0	13	26.0	4	8.0	5	10.0	3.5
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	2	4.0	6	12.0	21	42.0	10	20.0	11	22.0	2.6
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	4	8.0	1	2.0	17	34.0	12	24.0	16	32.0	2.3
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	4.0	8	16.0	16	32.0	16	32.0	8	16.0	2.6
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	4.0	7	14.0	15	30.0	14	28.0	12	24.0	2.5
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	2.0	1	2.0	10	20.0	19	38.0	19	38.0	1.9
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	6.0	7	14.0	17	34.0	10	20.0	13	26.0	2.5

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	7	14.0	21	42.0	13	26.0	5	10.0	4	8.0	3.4	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	10.0	25	50.0	13	26.0	6	12.0	1	2.0	3.5	
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	3	6.0	18	36.0	18	36.0	7	14.0	4	8.0	3.2	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	1	2.0	19	38.0	22	44.0	5	10.0	3	6.0	3.2	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	4	8.0	1	2.0	23	46.0	14	28.0	8	16.0	2.6	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	2	4.0	15	30.0	23	46.0	4	8.0	6	12.0	3.1	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	3	6.0	6	12.0	24	48.0	11	22.0	6	12.0	2.8	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	9	18.0	14	28.0	20	40.0	4	8.0	3	6.0	3.4	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	3	6.0	8	16.0	21	42.0	11	22.0	7	14.0	2.8	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	2	4.0	4	8.0	26	52.0	14	28.0	4	8.0	2.7	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	6	12.0	3	6.0	15	30.0	11	22.0	15	30.0	2.5	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	6.0	1	2.0	15	30.0	16	32.0	15	30.0	2.2	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	2	4.0	1	2.0	21	42.0	14	28.0	12	24.0	2.3	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	3	6.0	1	2.0	14	28.0	17	34.0	15	30.0	2.2	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	4	8.0	7	14.0	26	52.0	10	20.0	3	6.0	3.0	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	6.0	4	8.0	17	34.0	19	38.0	7	14.0	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	4.0	4	8.0	16	32.0	15	30.0	13	26.0	2.3	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษา อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	2.0	3	6.0	15	30.0	17	34.0	14	28.0	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	3	6.0	6	12.0	20	40.0	12	24.0	9	18.0	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	4.0	3	6.0	15	30.0	18	36.0	12	24.0	2.3	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	4	8.0	17	34.0	20	40.0	4	8.0	5	10.0	3.2
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	5	10.0	9	18.0	26	52.0	5	10.0	5	10.0	3.1
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	3	6.0	6	12.0	21	42.0	10	20.0	10	20.0	2.6
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	17	34.0	13	26.0	14	28.0	1	2.0	5	10.0	3.7
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	19	38.0	20	40.0	8	16.0	2	4.0	1	2.0	4.1
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	7	14.0	4	8.0	26	52.0	8	16.0	5	10.0	3.0
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	5	10.0	9	18.0	21	42.0	10	20.0	5	10.0	3.0
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	4	8.0	8	16.0	21	42.0	10	20.0	7	14.0	2.8
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	8	16.0	14	28.0	17	34.0	8	16.0	3	6.0	3.3
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	3	6.0	5	10.0	23	46.0	13	26.0	6	12.0	2.7

จากตารางที่ 2.14 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา) พบว่า ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.5$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.9$) ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.5$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.6$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.0$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้รับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.2$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.6$)

ตารางที่ 2.15 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	2	18.2	5	45.5	2	18.2	2	18.2	0	0.0	3.6	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	1	9.1	2	18.2	4	36.4	1	9.1	3	27.3	2.7	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	1	9.1	1	9.1	3	27.3	1	9.1	5	45.5	2.3	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	5	45.5	2	18.2	4	36.4	0	0.0	0	0.0	4.1	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	1	9.1	1	9.1	5	45.5	0	0.0	4	36.4	2.5	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	0	0.0	1	9.1	5	45.5	2	18.2	3	27.3	2.4	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	3	27.3	3	27.3	2	18.2	3	27.3	2.5	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	1	9.1	2	18.2	3	27.3	5	45.5	1.9	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	1	9.1	1	9.1	1	9.1	8	72.7	1.5	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	2	18.2	2	18.2	1	9.1	6	54.5	2.0	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	3	27.3	3	27.3	3	27.3	1	9.1	1	9.1	3.5	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	3	27.3	5	45.5	1	9.1	1	9.1	1	9.1	3.7	
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	2	18.2	1	9.1	5	45.5	2	18.2	1	9.1	3.1	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	1	9.1	4	36.4	6	54.5	0	0.0	0	0.0	3.5	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	1	9.1	1	9.1	2	18.2	3	27.3	4	36.4	2.3	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	1	9.1	2	18.2	5	45.5	0	0.0	3	27.3	2.8	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	0	0.0	0	0.0	8	72.7	2	18.2	1	9.1	2.6	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	2	18.2	3	27.3	4	36.4	2	18.2	0	0.0	3.5	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	2	18.2	0	0.0	4	36.4	3	27.3	2	18.2	2.7	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	1	9.1	0	0.0	3	27.3	3	27.3	4	36.4	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	0	0.0	0	0.0	4	36.4	1	9.1	6	54.5	1.8	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	6	54.5	1	9.1	4	36.4	2.2	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	0	0.0	1	9.1	4	36.4	1	9.1	5	45.5	2.1	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	1	9.1	3	27.3	1	9.1	6	54.5	1.9	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	3	27.3	4	36.4	1	9.1	3	27.3	2.6	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	2	18.2	3	27.3	3	27.3	3	27.3	2.4	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	1	9.1	3	27.3	4	36.4	3	27.3	2.2	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษา อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	2	18.2	3	27.3	2	18.2	4	36.4	2.3	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	0	0.0	1	9.1	6	54.5	1	9.1	3	27.3	2.5	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	1	9.1	2	18.2	4	36.4	4	36.4	2.0	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3	27.3	1	9.1	3	27.3	2	18.2	2	18.2	3.1
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3	27.3	1	9.1	2	18.2	2	18.2	3	27.3	2.9
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	1	9.1	2	18.2	3	27.3	2	18.2	3	27.3	2.6
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	5	45.5	5	45.5	1	9.1	0	0.0	0	0.0	4.4
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	4	36.4	6	54.5	1	9.1	0	0.0	0	0.0	4.3
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	2	18.2	0	0.0	4	36.4	2	18.2	3	27.3	2.6
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	1	9.1	1	9.1	5	45.5	2	18.2	2	18.2	2.7
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	1	9.1	1	9.1	4	36.4	2	18.2	3	27.3	2.5
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1	9.1	3	27.3	4	36.4	2	18.2	1	9.1	3.1
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	1	9.1	1	9.1	4	36.4	2	18.2	3	27.3	2.5

จากตารางที่ 2.15 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.5$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.7$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.2$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.6$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ ($\bar{x} = 1.8$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 2.5$)

ตารางที่ 2.16 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.0
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.0
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	2.0
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	0	0.0	1	50.0	2.0
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	0	0.0	1	50.0	2.0
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	0	0.0	0	0.0	1	50.0	0	0.0	1	50.0	2.0
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	0	0.0	1	50.0	2.0
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	0	0.0	0	0.0	1	50.0	0	0.0	1	50.0	2.0
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	1.5
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	0	0.0	0	0.0	1	50.0	0	0.0	1	50.0	2.0
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	2.0
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	1.5
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	0	0.0	3.5	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	2.5	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.0	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4.0	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	0	0.0	3.5	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	0	0.0	0	0.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	3.0	

จากตารางที่ 2.16 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี) พบว่า ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 4.0$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 2.0$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.5$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ การที่ชาวบ้านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.5$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน ($\bar{X} = 3.5$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ การที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.5$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ และการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.0$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.0$)

ตารางที่ 2.17 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (อื่น ๆ)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	0	0.0	2	22.2	4	44.4	3	33.3	0	0.0	2.9	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	1	11.1	2	22.2	3	33.3	2	22.2	1	11.1	3.0	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	0	0.0	1	11.1	4	44.4	2	22.2	2	22.2	2.4	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	3	33.3	2	22.2	3	33.3	1	11.1	2.8	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	0	0.0	0	0.0	2	22.2	4	44.4	3	33.3	1.9	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	1	11.1	0	0.0	2	22.2	4	44.4	2	22.2	2.3	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	0	0.0	4	44.4	2	22.2	3	33.3	2.1	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	0	0.0	3	33.3	2	22.2	4	44.4	1.9	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	33.3	6	66.7	1.3	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	0	0.0	3	33.3	2	22.2	4	44.4	1.9	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ	0	0.0	2	22.2	1	11.1	4	44.4	2	22.2	2.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ	0	0.0	2	22.2	3	33.3	2	22.2	2	22.2	2.6
13. ท่านได้สนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม	0	0.0	1	11.1	2	22.2	4	44.4	2	22.2	2.2
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	0	0.0	1	11.1	2	22.2	5	55.6	1	11.1	2.3
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น	0	0.0	0	0.0	1	11.1	3	33.3	5	55.6	1.6
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	4	44.4	4	44.4	1	11.1	2.3
17. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด	0	0.0	0	0.0	2	22.2	4	44.4	3	33.3	1.9
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	0	0.0	2	22.2	2	22.2	4	44.4	1	11.1	2.6
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	0	0.0	1	11.1	2	22.2	3	33.3	3	33.3	2.1
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	0	0.0	0	0.0	3	33.3	3	33.3	3	33.3	2.0

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	0	0.0	2	22.2	1	11.1	3	33.3	3	33.3	2.2	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	1	11.1	4	44.4	1	11.1	3	33.3	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	0	0.0	1	11.1	4	44.4	1	11.1	3	33.3	2.3	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	1	11.1	2	22.2	3	33.3	3	33.3	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	3	33.3	3	33.3	2	22.2	1	11.1	2.9	
26. ท่านได้สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	5	55.6	3	33.3	1	11.1	2.4	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	1	11.1	2	22.2	4	44.4	2	22.2	2.2	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	1	11.1	0	0.0	4	44.4	4	44.4	1.8	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	0	0.0	3	33.3	1	11.1	2	22.2	3	33.3	2.4	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	0	0.0	2	22.2	4	44.4	3	33.3	1.9	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	0	0.0	1	11.1	4	44.4	2	22.2	2	22.2	2.4	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	0	0.0	0	0.0	4	44.4	3	33.3	2	22.2	2.2	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	1	11.1	6	66.7	2	22.2	1.9	
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	3	33.3	4	44.4	1	11.1	1	11.1	0	0.0	4.0	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	4	44.4	4	44.4	1	11.1	0	0.0	0	0.0	4.3	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	0	0.0	2	22.2	2	22.2	3	33.3	2	22.2	2.4	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	0	0.0	0	0.0	4	44.4	3	33.3	2	22.2	2.2	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	1	11.1	1	11.1	3	33.3	1	11.1	3	33.3	2.6	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	0	0.0	2	22.2	5	55.6	1	11.1	1	11.1	2.9	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	0	0.0	1	11.1	4	44.4	2	22.2	2	22.2	2.4	

จากตารางที่ 2.17 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (อื่น ๆ) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ($\bar{x} = 3.0$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.3$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.6$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 1.6$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.9$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 1.8$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.3$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 1.9$)

ตารางที่ 2.18 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ ทั้งชายและหญิง

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	29	24.2	25	20.8	43	35.8	14	11.7	9	7.5	3.4	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	11	9.2	20	16.7	53	44.2	13	10.8	23	19.2	2.9	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	8	6.7	12	10.0	36	30.0	14	11.7	50	41.7	2.3	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	18	15.0	42	35.0	39	32.5	11	9.2	10	8.3	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	5	4.2	11	9.2	43	35.8	24	20.0	37	30.8	2.4	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	6	5.0	4	3.3	34	28.3	38	31.7	38	31.7	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	1.7	14	11.7	47	39.2	31	25.8	26	21.7	2.5	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	1.7	10	8.3	30	25.0	36	30.0	42	35.0	2.1	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	0.8	4	3.3	26	21.7	37	30.8	52	43.3	1.9	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	2.5	12	10.0	46	38.3	25	20.8	34	28.3	2.4	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	13	10.8	47	39.2	37	30.8	13	10.8	10	8.3	3.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	10	8.3	56	46.7	36	30.0	13	10.8	5	4.2	3.4
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	7	5.8	33	27.5	52	43.3	17	14.2	11	9.2	3.1
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	4.2	41	34.2	48	40.0	17	14.2	9	7.5	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	6	5.0	4	3.3	38	31.7	40	33.3	32	26.7	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	4	3.3	22	18.3	60	50.0	19	15.8	15	12.5	2.8
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	5	4.2	7	5.8	59	49.2	32	26.7	17	14.2	2.6
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	14	11.7	24	20.0	52	43.3	20	16.7	10	8.3	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	6	5.0	16	13.3	41	34.2	39	32.5	18	15.0	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	5	4.2	7	5.8	58	48.3	31	25.8	19	15.8	2.6

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	10	8.3	11	9.2	33	27.5	28	23.3	38	31.7	2.4	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	4.2	9	7.5	40	33.3	31	25.8	35	29.2	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	3.3	7	5.8	49	40.8	27	22.5	33	27.5	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	5	4.2	6	5.0	29	24.2	39	32.5	41	34.2	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	6	5.0	20	16.7	57	47.5	23	19.2	14	11.7	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	3.3	9	7.5	49	40.8	37	30.8	21	17.5	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	2.5	9	7.5	42	35.0	35	29.2	31	25.8	2.3	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษา อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	1.7	9	7.5	38	31.7	34	28.3	37	30.8	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	4	3.3	15	12.5	54	45.0	21	17.5	26	21.7	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	1.7	7	5.8	33	27.5	46	38.3	32	26.7	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	11	9.2	33	27.5	49	40.8	14	11.7	13	10.8	3.1
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	10	8.3	20	16.7	49	40.8	21	17.5	20	16.7	2.8
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	4	3.3	13	10.8	44	36.7	32	26.7	27	22.5	2.5
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	34	28.3	49	40.8	25	20.8	4	3.3	8	6.7	3.8
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	37	30.8	59	49.2	20	16.7	3	2.5	1	0.8	4.1
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	13	10.8	8	6.7	52	43.3	31	25.8	16	13.3	2.8
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	12	10.0	12	10.0	54	45.0	28	23.3	14	11.7	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	8	6.7	13	10.8	49	40.8	30	25.0	20	16.7	2.7
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	12	10.0	32	26.7	49	40.8	18	15.0	9	7.5	3.2
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	5	4.2	12	10.0	56	46.7	31	25.8	16	13.3	2.7

จากตารางที่ 2.18 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล
ป่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพทั้งชายและหญิง พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วม
ในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้
สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ
($\bar{x} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น
($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของ
กลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็น
กรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้
ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$)

ตารางที่ 2.19 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ (เกษตรกรรม)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	23	39.7	12	20.7	14	24.1	4	6.9	5	8.6	3.8	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	8	13.8	12	20.7	21	36.2	5	8.6	12	20.7	3.0	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	7	12.1	6	10.3	10	17.2	8	13.8	27	46.6	2.3	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	9	15.5	18	31.0	22	37.9	6	10.3	3	5.2	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	4	6.9	9	15.5	14	24.1	13	22.4	18	31.0	2.4	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	3	5.2	2	3.4	15	25.9	20	34.5	18	31.0	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	3.4	6	10.3	22	37.9	16	27.6	12	20.7	2.5	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	3.4	7	12.1	12	20.7	17	29.3	20	34.5	2.2	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	3	5.2	15	25.9	16	27.6	24	41.4	1.9	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	5.2	6	10.3	22	37.9	13	22.4	14	24.1	2.5	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ	6	10.3	26	44.8	17	29.3	4	6.9	5	8.6	3.4
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ	2	3.4	32	55.2	18	31.0	5	8.6	1	1.7	3.5
13. ท่านได้สนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม	4	6.9	19	32.8	25	43.1	6	10.3	4	6.9	3.2
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	3	5.2	20	34.5	19	32.8	10	17.2	6	10.3	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น	4	6.9	2	3.4	17	29.3	19	32.8	16	27.6	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ	3	5.2	11	19.0	27	46.6	11	19.0	6	10.3	2.9
17. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด	4	6.9	5	8.6	23	39.7	16	27.6	10	17.2	2.6
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	7	12.1	12	20.7	25	43.1	8	13.8	6	10.3	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	3	5.2	10	17.2	25	43.1	13	22.4	7	12.1	2.8
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	4	6.9	4	6.9	28	48.3	15	25.9	7	12.1	2.7

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	7	12.1	7	12.1	15	25.9	13	22.4	16	27.6	2.6	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	6.9	6	10.3	17	29.3	17	29.3	14	24.1	2.5	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	6.9	3	5.2	26	44.8	13	22.4	12	20.7	2.6	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	5	8.6	4	6.9	12	20.7	19	32.8	18	31.0	2.3	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	6	10.3	9	15.5	28	48.3	9	15.5	6	10.3	3.0	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	6.9	5	8.6	26	44.8	14	24.1	9	15.5	2.7	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	3.4	4	6.9	23	39.7	15	25.9	14	24.1	2.4	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	3.4	5	8.6	20	34.5	15	25.9	16	27.6	2.3	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	4	6.9	8	13.8	22	37.9	12	20.7	12	20.7	2.7	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	3.4	5	8.6	17	29.3	20	34.5	14	24.1	2.3	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	6	10.3	21	36.2	23	39.7	5	8.6	3	5.2	3.4	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	6	10.3	11	19.0	25	43.1	10	17.2	6	10.3	3.0	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	3	5.2	9	15.5	19	32.8	15	25.9	12	20.7	2.6	
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	20	34.5	20	34.5	14	24.1	1	1.7	3	5.2	3.9	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	18	31.0	28	48.3	9	15.5	3	5.2	0	0.0	4.1	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	9	15.5	5	8.6	22	37.9	16	27.6	6	10.3	2.9	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	9	15.5	6	10.3	23	39.7	17	29.3	3	5.2	3.0	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	7	12.1	8	13.8	22	37.9	15	25.9	6	10.3	2.9	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	9	15.5	16	27.6	20	34.5	10	17.2	3	5.2	3.3	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	4	6.9	7	12.1	27	46.6	14	24.1	6	10.3	2.8	

จากตารางที่ 2.19 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล
ปอวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ (เกษตรกรรม) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.8$) และในเรื่อง
การที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ
($\bar{x} = 3.5$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น
($\bar{x} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของ
กลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 3.0$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการ
ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่
ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้
ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.6$)

ตารางที่ 2.20 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ (อุตสาหกรรม)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	6	9.7	13	21.0	29	46.8	10	16.1	4	6.5	3.1	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	3	4.8	8	12.9	32	51.6	8	12.9	11	17.7	2.7	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	1	1.6	6	9.7	26	41.9	6	9.7	23	37.1	2.3	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	9	14.5	24	38.7	17	27.4	5	8.1	7	11.3	3.4	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	1	1.6	2	3.2	29	46.8	11	17.7	19	30.6	2.3	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	3	4.8	2	3.2	19	30.6	18	29.0	20	32.3	2.2	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	8	12.9	25	40.3	15	24.2	14	22.6	2.4	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	3	4.8	18	29.0	19	30.6	22	35.5	2.0	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	1.6	1	1.6	11	17.7	21	33.9	28	45.2	1.8	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	6	9.7	24	38.7	12	19.4	20	32.3	2.3	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านศิลปวัฒนธรรม												
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	7	11.3	21	33.9	20	32.3	9	14.5	5	8.1	3.3	
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	8	12.9	24	38.7	18	29.0	8	12.9	4	6.5	3.4	
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	3	4.8	14	22.6	27	43.5	11	17.7	7	11.3	2.9	
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	2	3.2	21	33.9	29	46.8	7	11.3	3	4.8	3.2	
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	2	3.2	2	3.2	21	33.9	21	33.9	16	25.8	2.2	
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	1	1.6	11	17.7	33	53.2	8	12.9	9	14.5	2.8	
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	1	1.6	2	3.2	36	58.1	16	25.8	7	11.3	2.6	
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	7	11.3	12	19.4	27	43.5	12	19.4	4	6.5	3.1	
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	3	4.8	6	9.7	16	25.8	26	41.9	11	17.7	2.4	
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	1	1.6	3	4.8	30	48.4	16	25.8	12	19.4	2.4	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	3	4.8	4	6.5	18	29.0	15	24.2	22	35.5	2.2	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.6	3	4.8	23	37.1	14	22.6	21	33.9	2.2	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	0	0.0	4	6.5	23	37.1	14	22.6	21	33.9	2.2	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	2	3.2	17	27.4	20	32.3	23	37.1	2.0	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	11	17.7	29	46.8	14	22.6	8	12.9	2.7	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	4	6.5	23	37.1	23	37.1	12	19.4	2.3	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.6	5	8.1	19	30.6	20	32.3	17	27.4	2.2	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	0	0.0	4	6.5	18	29.0	19	30.6	21	33.9	2.1	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	0	0.0	7	11.3	32	51.6	9	14.5	14	22.6	2.5	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	2	3.2	16	25.8	26	41.9	18	29.0	2.0	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	5	8.1	12	19.4	26	41.9	9	14.5	10	16.1	2.9	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4	6.5	9	14.5	24	38.7	11	17.7	14	22.6	2.6	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	1	1.6	4	6.5	25	40.3	17	27.4	15	24.2	2.3	
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	14	22.6	29	46.8	11	17.7	3	4.8	5	8.1	3.7	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	19	30.6	31	50.0	11	17.7	0	0.0	1	1.6	4.1	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	4	6.5	3	4.8	30	48.4	15	24.2	10	16.1	2.6	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	3	4.8	6	9.7	31	50.0	11	17.7	11	17.7	2.7	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	1	1.6	5	8.1	27	43.5	15	24.2	14	22.6	2.4	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3	4.8	16	25.8	29	46.8	8	12.9	6	9.7	3.0	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	1	1.6	5	8.1	29	46.8	17	27.4	10	16.1	2.5	

จากตารางที่ 2.20 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ (อุตสาหกรรม) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.8$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.2$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.7$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.0$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่างๆ ($\bar{X} = 2.3$)

ตารางที่ 2.21 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน ทั้งชายและหญิง

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	29	24.2	25	20.8	43	35.8	14	11.7	9	7.5	3.4
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	11	9.2	20	16.7	53	44.2	13	10.8	23	19.2	2.9
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	8	6.7	12	10.0	36	30.0	14	11.7	50	41.7	2.3
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	18	15.0	42	35.0	39	32.5	11	9.2	10	8.3	3.4
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	5	4.2	11	9.2	43	35.8	24	20.0	37	30.8	2.4
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	6	5.0	4	3.3	34	28.3	38	31.7	38	31.7	2.2
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	1.7	14	11.7	47	39.2	31	25.8	26	21.7	2.5
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	1.7	10	8.3	30	25.0	36	30.0	42	35.0	2.1
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	0.8	4	3.3	26	21.7	37	30.8	52	43.3	1.9
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	2.5	12	10.0	46	38.3	25	20.8	34	28.3	2.4

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านศิลปวัฒนธรรม 11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	13	10.8	47	39.2	37	30.8	13	10.8	10	8.3	3.3
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	10	8.3	56	46.7	36	30.0	13	10.8	5	4.2	3.4
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	7	5.8	33	27.5	52	43.3	17	14.2	11	9.2	3.1
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	4.2	41	34.2	48	40.0	17	14.2	9	7.5	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	6	5.0	4	3.3	38	31.7	40	33.3	32	26.7	2.3
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	4	3.3	22	18.3	60	50.0	19	15.8	15	12.5	2.8
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	5	4.2	7	5.8	59	49.2	32	26.7	17	14.2	2.6
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	14	11.7	24	20.0	52	43.3	20	16.7	10	8.3	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	6	5.0	16	13.3	41	34.2	39	32.5	18	15.0	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	5	4.2	7	5.8	58	48.3	31	25.8	19	15.8	2.6

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	10	8.3	11	9.2	33	27.5	28	23.3	38	31.7	2.4	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการกิจการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	5	4.2	9	7.5	40	33.3	31	25.8	35	29.2	2.3	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	4	3.3	7	5.8	49	40.8	27	22.5	33	27.5	2.4	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	5	4.2	6	5.0	29	24.2	39	32.5	41	34.2	2.1	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	6	5.0	20	16.7	57	47.5	23	19.2	14	11.7	2.8	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	4	3.3	9	7.5	49	40.8	37	30.8	21	17.5	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	2.5	9	7.5	42	35.0	35	29.2	31	25.8	2.3	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการศึกษา อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	1.7	9	7.5	38	31.7	34	28.3	37	30.8	2.2	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	4	3.3	15	12.5	54	45.0	21	17.5	26	21.7	2.6	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	1.7	7	5.8	33	27.5	46	38.3	32	26.7	2.2	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	11	9.2	33	27.5	49	40.8	14	11.7	13	10.8	3.1
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	10	8.3	20	16.7	49	40.8	21	17.5	20	16.7	2.8
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	4	3.3	13	10.8	44	36.7	32	26.7	27	22.5	2.5
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	34	28.3	49	40.8	25	20.8	4	3.3	8	6.7	3.8
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	37	30.8	59	49.2	20	16.7	3	2.5	1	0.8	4.1
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	13	10.8	8	6.7	52	43.3	31	25.8	16	13.3	2.8
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	12	10.0	12	10.0	54	45.0	28	23.3	14	11.7	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	8	6.7	13	10.8	49	40.8	30	25.0	20	16.7	2.7
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	12	10.0	32	26.7	49	40.8	18	15.0	9	7.5	3.2
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	5	4.2	12	10.0	56	46.7	31	25.8	16	13.3	2.7

จากตารางที่ 2.21 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล
ป่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านทั้งชายและหญิง พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วม
ในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุน
พรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ
($\bar{X} = 3.4$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น
($\bar{X} = 2.3$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของ
กลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการ
ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.1$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้
ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.5$)

ตารางที่ 2.22 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (ต่ำกว่า 5 ปี)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วมของเพศชาย										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ด้านการเมือง											
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	8	19.0	11	26.2	5	11.9	10	23.8	8	19.0	3.0
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	4	9.5	5	11.9	10	23.8	7	16.7	16	38.1	2.4
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวการเลือกตั้ง	4	9.5	2	4.8	5	11.9	5	11.9	26	61.9	1.9
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	9	21.4	9	21.4	11	26.2	7	16.7	6	14.3	3.2
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	2	4.8	2	4.8	14	33.3	9	21.4	15	35.7	2.2
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	3	7.1	1	2.4	16	38.1	10	23.8	12	28.6	2.4
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	2	4.8	3	7.1	12	28.6	14	33.3	11	26.2	2.3
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	2	4.8	4	9.5	5	11.9	12	28.6	19	45.2	2.0
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	1	2.4	2	4.8	8	19.0	8	19.0	23	54.8	1.8
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	3	7.1	2	4.8	12	28.6	7	16.7	18	42.9	2.2

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วมของเพศชาย										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	6	14.3	12	28.6	13	31.0	6	14.3	5	11.9	3.2
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	11.9	13	31.0	17	40.5	5	11.9	2	4.8	3.3
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	5	11.9	8	19.0	16	38.1	7	16.7	6	14.3	3.0
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	2	4.8	11	26.2	21	50.0	4	9.5	4	9.5	3.1
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	5	11.9	1	2.4	13	31.0	10	23.8	13	31.0	2.4
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	3	7.1	5	11.9	17	40.5	9	21.4	8	19.0	2.7
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	2	4.8	4	9.5	12	28.6	15	35.7	9	21.4	2.4
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	9	21.4	8	19.0	12	28.6	8	19.0	5	11.9	3.2
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	4	9.5	6	14.3	10	23.8	13	31.0	9	21.4	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	4	9.5	1	2.4	13	31.0	16	38.1	8	19.0	2.5

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วมของเพศชาย										\bar{x}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	5	11.9	1	2.4	6	14.3	9	21.4	21	50.0	2.0	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	4.8	1	2.4	8	19.0	11	26.2	20	47.6	1.9	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	1	2.4	2	4.8	10	23.8	10	23.8	19	45.2	2.0	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	4.8	1	2.4	7	16.7	8	19.0	24	57.1	1.8	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	3	7.1	6	14.3	14	33.3	12	28.6	7	16.7	2.7	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	7.1	3	7.1	12	28.6	14	33.3	10	23.8	2.4	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	2	4.8	1	2.4	8	19.0	13	31.0	18	42.9	2.0	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	2.4	5	11.9	5	11.9	11	26.2	20	47.6	2.0	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	4	9.5	4	9.5	12	28.6	9	21.4	13	31.0	2.5	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	2	4.8	1	2.4	7	16.7	14	33.3	18	42.9	1.9	

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วมของเพศชาย										\bar{X}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	10	23.8	9	21.4	10	23.8	9	21.4	4	9.5	3.3
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	8	19.0	9	21.4	8	19.0	8	19.0	9	21.4	3.0
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	4	9.5	9	21.4	9	21.4	11	26.2	9	21.4	2.7
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ	13	31.0	7	16.7	16	38.1	1	2.4	5	11.9	3.5
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	16	38.1	13	31.0	10	23.8	2	4.8	1	2.4	4.0
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	10	23.8	2	4.8	13	31.0	9	21.4	8	19.0	2.9
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ	8	19.0	4	9.5	10	23.8	12	28.6	8	19.0	2.8
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง	4	9.5	7	16.7	13	31.0	7	16.7	11	26.2	2.7
39. ท่านได้ร่วมประเมินผลการทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	5	11.9	7	16.7	15	35.7	9	21.4	6	14.3	2.9
40. ท่านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	4	9.5	5	11.9	16	38.1	10	23.8	7	16.7	2.7

จากตารางที่ 2.22 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล
ป่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (ต่ำกว่า 5 ปี) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง
($\bar{x} = 3.2$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.8$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ
($\bar{x} = 3.3$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น
การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด ($\bar{x} = 2.4$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของ
กลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.7$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการ
ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 1.8$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.0$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้
ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสุขภาพแวดล้อมของตนเอง การที่
ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 2.7$)

ตารางที่ 2.23 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน
จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (สูงกว่า 5 ปีขึ้นไป)

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านการเมือง												
1. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	21	26.9	14	17.9	38	48.7	4	5.1	1	1.3	3.6	
2. ท่านได้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	7	9.0	15	19.2	43	55.1	6	7.7	7	9.0	3.1	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง	4	5.1	10	12.8	31	39.7	9	11.5	24	30.8	2.5	
4. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบสมาชิก พรรคการเมือง	9	11.5	33	42.3	28	35.9	4	5.1	4	5.1	3.5	
5. ท่านได้แสดงความคิดเห็นทาง การเมืองกับเพื่อนของท่าน	3	3.8	9	11.5	29	37.2	15	19.2	22	28.2	2.4	
6. ท่านได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	3	3.8	3	3.8	18	23.1	28	35.9	26	33.3	2.1	
7. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ทางการเมืองกับสมาชิก พรรคการเมือง	0	0.0	11	14.1	35	44.9	17	21.8	15	19.2	2.5	
8. ท่านได้เข้ารับฟังการอภิปราย ทางการเมือง	0	0.0	6	7.7	25	32.1	24	30.8	23	29.5	2.2	
9. ท่านเป็นผู้สนับสนุน พรรคการเมือง	0	0.0	2	2.6	18	23.1	29	37.2	29	37.2	1.9	
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลกิจกรรมทาง การเมือง	0	0.0	10	12.8	34	43.6	18	23.1	16	20.5	2.5	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{x}
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
11. ท่านได้ไปทำบุญตักบาตร ในวันพระ	7	9.0	35	44.9	24	30.8	7	9.0	5	6.4	3.4
12. ท่านมีส่วนร่วมในการทำบุญ ในวันสำคัญต่าง ๆ	5	6.4	43	55.1	19	24.4	8	10.3	3	3.8	3.5
13. ท่านได้สนับสนุนการ ซ่อมแซมวัดวาอาราม	2	2.6	25	32.1	36	46.2	10	12.8	5	6.4	3.1
14. ท่านได้ประกอบพิธีกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ	3	3.8	30	38.5	27	34.6	13	16.7	5	6.4	3.2
15. ท่านได้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามประเพณีของ ท้องถิ่น	1	1.3	3	3.8	25	32.1	30	38.5	19	24.4	2.2
16. ท่านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าว เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ	1	1.3	17	21.8	43	55.1	10	12.8	7	9.0	2.9
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการทำกิจกรรม ของวัด	3	3.8	3	3.8	47	60.3	17	21.8	8	10.3	2.7
18. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ	5	6.4	16	20.5	40	51.3	12	15.4	5	6.4	3.1
19. ท่านเป็นผู้นำในการทำ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ	2	2.6	10	12.8	31	39.7	26	33.3	9	11.5	2.6
20. ท่านเข้ารับการอบรมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น	1	1.3	6	7.7	45	57.7	15	19.2	11	14.1	2.6

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านเศรษฐกิจ												
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ	5	6.4	10	12.8	27	34.6	19	24.4	17	21.8	2.6	
22. ท่านได้แสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	3	3.8	8	10.3	32	41.0	20	25.6	15	19.2	2.5	
23. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ	3	3.8	5	6.4	39	50.0	17	21.8	14	17.9	2.6	
24. ท่านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	3	3.8	5	6.4	22	28.2	31	39.7	17	21.8	2.3	
25. ท่านได้มีโอกาสตรวจสอบ การดำเนินการของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	3	3.8	14	17.9	43	55.1	11	14.1	7	9.0	2.9	
26. ท่านได้สนับสนุนการ ดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.3	6	7.7	37	47.4	23	29.5	11	14.1	2.5	
27. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.3	8	10.3	34	43.6	22	28.2	13	16.7	2.5	
28. ท่านเป็นผู้เข้ารับการฝึก อบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ	1	1.3	4	5.1	33	42.3	23	29.5	17	21.8	2.3	
29. ท่านได้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในการทำงานของกลุ่ม ทางเศรษฐกิจกับเพื่อน	0	0.0	11	14.1	42	53.8	12	15.4	13	16.7	2.7	
30. ท่านได้ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	0	0.0	6	7.7	26	33.3	32	41.0	14	17.9	2.3	

การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม										\bar{X}	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ด้านสิ่งแวดล้อม												
31. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	1	1.3	24	30.8	39	50.0	5	6.4	9	11.5	3.0	
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	2	2.6	11	14.1	41	52.6	13	16.7	11	14.1	2.7	
33. ท่านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ	0	0.0	4	5.1	35	44.9	21	26.9	18	23.1	2.3	
34. ท่านได้เข้าร่วมโครงการ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากหน่วยงานต่าง ๆ	21	26.9	42	53.8	9	11.5	3	3.8	3	3.8	4.0	
35. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม	21	26.9	46	59.0	10	12.8	1	1.3	0	0.0	4.1	
36. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม	3	3.8	6	7.7	39	50.0	22	28.2	8	10.3	2.7	
37. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับหน่วยงานต่าง ๆ	4	5.1	8	10.3	44	56.4	16	20.5	6	7.7	2.8	
38. ท่านมีกลุ่มในการดูแล สภาพแวดล้อมของตนเอง	4	5.1	6	7.7	36	46.2	23	29.5	9	11.5	2.7	
39. ท่านได้ร่วมประเมินผล การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	7	9.0	25	32.1	34	43.6	9	11.5	3	3.8	3.3	
40. ท่านเป็นผู้ประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	1	1.3	7	9.0	40	51.3	21	26.9	9	11.5	2.6	

จากตารางที่ 2.23 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบล บ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (สูงกว่า 5 ปีขึ้นไป) พบว่า

ด้านการเมือง ในเรื่องการที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.6$) และในเรื่อง การที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$)

ด้านศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.5$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.2$)

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.9$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.3$)

ด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) และในเรื่องการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.3$)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลป่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 2.1 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ พบว่า ด้านการเมือง เพศชายมีมากกว่าเพศหญิง ($\bar{X} = 2.6$ และ 2.5 ตามลำดับ) ด้านศิลปวัฒนธรรม เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 3.0$ และ 2.8 ตามลำดับ) ด้านเศรษฐกิจ เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 2.4$ และ 2.3 ตามลำดับ) ด้านสิ่งแวดล้อม เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 3.1$ และ 3.0 ตามลำดับ) เนื่องจากโดยปกติแล้วเพศชายเป็นเพศที่มีความสนใจในเรื่องทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงนั้น มีความถนัดในด้านศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มากกว่าเพศชาย

จากตารางที่ 2.2 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากการที่พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกัน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือนกัน จึงได้มีการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ มาก จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็น

กรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชี และการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถาม หรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.3 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน (เพศชาย) จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.7$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากการที่พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมือง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศชายไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันที่เป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนผู้อื่นน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลาเพื่อหาเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว ทำให้มีความเหนื่อยล้าจากการทำงาน จึงทำให้ชาวบ้านที่เป็นเพศชายมีการมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ในระดับปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคล

เข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกัน ก็ยอมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.4 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน (เพศหญิง) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{x} = 2.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศหญิงมีความสนใจทางการเมืองอยู่น้อย จึงทำให้มีการเข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมืองน้อย แต่เนื่องจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง สามารถทำได้ง่ายโดยการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองอาศัยข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ก็ได้ จึงทำให้ชาวบ้านที่เป็นเพศหญิงมีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.7$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศหญิงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันที่เป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนผู้อื่นน้อย แต่เนื่องจากการเห็นถึงประโยชน์ของการไปทำบุญในวันสำคัญ เช่น ได้ไปพบปะเพื่อนฝูง ได้ไปพักผ่อน ประกอบกับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดา ทำให้มีการมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ มาก

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกัน ก็ยอมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.5 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามอายุ ทั้งเพศชายและเพศหญิง พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากการที่พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก ประกอบกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่ายกว่า จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้าน

ได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.6 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามอายุ (น้อยกว่า 20 ปี) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{X} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการเข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง แต่การตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่ายกว่า จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าวระดับปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด แต่เนื่องจากได้รับการปลูกฝังจากทางสถานศึกษาของตนเองและบิดามารดา จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมในการทำบุญ

ในวันสำคัญต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการทำบุญตักบาตรในวันพระ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากการตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจทำได้ง่าย จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีเห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการอบรมส่งเสริมจากสถานศึกษาของตนเอง ทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

จากตารางที่ 2.7 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 20 - 60 ปี) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 60 ปี ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนพรรคการเมือง แต่การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้โดยง่าย จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 60 ปี ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วม

ในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 60 ปี ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ประกอบกับการตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจสามารถทำได้โดยง่ายโดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 60 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ยอมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.8 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามอายุ (ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 2.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเห็นถึงความสำคัญของการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงยอมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น แต่ชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพ จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ และการที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ และการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่การตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจสามารถทำได้โดยง่ายโดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 2.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เห็นถึงความสำคัญของการเข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

จากตารางที่ 2.9 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามสถานภาพทั้งชายและหญิง พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก ประกอบกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่ายกว่า จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับปานกลาง.

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการ

นับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ยอมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.10 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส (โสด) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{x} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีสถานภาพสมรสโสด ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการเข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง แต่เนื่องจากการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง สามารถทำได้ง่ายโดยการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองอาศัยข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ก็ได้ จึงทำให้ชาวบ้านมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านได้ไปทำบุญตักบาตรในวันพระ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือนกัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้

มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ การทำบุญตักบาตรในวันพระ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้ให้การฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีสถานภาพสมรสโสด ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การให้การฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่การตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ สามารถทำได้โดยง่ายได้โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้ให้การอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง ($\bar{X} = 2.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากชาวบ้านที่มีสถานภาพสมรสโสดชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะให้การอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ และมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.11 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส (หม้าย, หย่า) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก ประกอบกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

สามารถทำได้ง่ายกว่า จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับมาก

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีสถานภาพสมรส (หม้าย, หย่า) ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีสถานภาพสมรส (หม้าย, หย่า) ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.12 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดทั้งชายและหญิง พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิด

การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก ประกอบกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่ายกว่า จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.13 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ($\bar{X} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา)

ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการเข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง ประกอบกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่ายกว่า จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา) มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.7$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา) ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากสามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้โดยง่าย โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ประถมศึกษา) ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ยอมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.14 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด

(มัธยมศึกษา) ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการสนับสนุนพรรคการเมือง และพรรคการเมือง เป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิด การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา) จึงไม่เห็นความจำเป็น ในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก ประกอบกับการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง สามารถทำได้ง่ายกว่า จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากชาวบ้าน ที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา) เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการ นับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบกับ การที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นในระดับปานกลาง ทำให้ มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ในระดับปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 3.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการ ดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา) ไม่เห็นถึงความสำคัญของการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของ กลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากสามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้โดยง่าย โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการ อบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (มัธยมศึกษา) เห็นถึงความสำคัญของการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากต้องประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ โดยง่าย เนื่องจากสามารถใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ ในหมู่บ้านเดียวกันก็ยอมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.15 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี) ไม่เห็นความสำคัญของการเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง แต่เห็นถึงความสำคัญในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากสื่อต่างๆ เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.7$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี) ไม่เห็นถึงความสำคัญของการเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น แต่เห็นถึงความสำคัญในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ฯ ($\bar{x} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี) ไม่เห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่เห็นถึงความสำคัญของการตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรี) ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม แต่เห็นถึงความสำคัญของการเข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

จากตารางที่ 2.16 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 4.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 2.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี) เห็นถึงความสำคัญของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง แต่เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย และการที่ชาวบ้านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ การที่ชาวบ้านเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ($\bar{x} = 1.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี) ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ การเป็นผู้นำในการทำประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ การอบรมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน ($\bar{x} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯ การที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ - การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี) ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ การแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่ได้เห็นถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีระดับการศึกษาสูงสุด (สูงกว่าปริญญาตรี) ไม่ได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม การวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ การมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม แต่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

จากตารางที่ 2.17 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (อื่น ๆ) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านได้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ($\bar{x} = 3.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากชาวบ้านไม่ได้เห็นความสำคัญของการเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมือง ส่วนการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน จึงทำให้ชาวบ้านมีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 1.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านไม่ได้เห็นความสำคัญของการชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนา

เหมือน ๆ กัน จึงได้มีการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่งการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ นั้น ย่อมจะมีส่วนช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ไปในตัวด้วย ชาวบ้านจึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากการตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจสามารถตรวจสอบได้ง่าย โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น ประกอบกับการที่ชาวบ้านต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานหาเลี้ยงชีพ ทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับปานกลาง

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.18 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามอาชีพทั้งชายและหญิง พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากการที่พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก แต่การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่าย เช่น อาศัยการติดตามข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ จึงทำให้ชาวบ้านมีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

ประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงได้มีการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มิอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.19 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามอาชีพ (เกษตรกรรม) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่เห็นความสำคัญในการเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงยอมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก แต่การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่าย โดยใช้เวลาว่างหลังการทำเกษตรกรรม ทำให้ชาวบ้านมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาก

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่

มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 3.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่ได้เห็นความสำคัญของการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ง่าย โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชี และการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าวปานกลาง

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเห็นถึงความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ไม่สามารถเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

จากตารางที่ 2.20 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามอาชีพ (อุตสาหกรรม) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากการที่พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก แต่การตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่าย โดยการติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือนกัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.7$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ และการที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.21 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านทั้งชายและหญิง พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากการที่พรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลายๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกัน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุน

พรรคการเมืองมากนัก แต่การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง สามารถทำได้ง่าย โดยการติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ มีการนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน จึงได้มีการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ เหมือนกัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชี และการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถาม หรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

จากตารางที่ 2.22 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (ต่ำกว่า 5 ปี) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{x} = 3.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{x} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก

ส่วนการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่าย โดยการติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัด ($\bar{x} = 2.4$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือนกัน จึงได้มีการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ เหมือนกัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการตรวจสอบการทำกิจกรรมของวัดนั้น เป็นเรื่องที่คนภายในวัดจึงจะรู้ จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.7$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 1.8$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านต่ำกว่า 5 ปี ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่การตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจสามารถทำได้โดยง่าย โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.0$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การที่ชาวบ้านมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การที่ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 2.7$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากชาวบ้านที่มีการตั้งถิ่นฐานภายในหมู่บ้านต่ำกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ การมีกลุ่มในการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเอง การเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ยอมทำได้ง่าย จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

จากตารางที่ 2.23 แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน จำแนกตามการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้าน (สูงกว่า 5 ปีขึ้นไป) พบว่า

1. ด้านการเมือง การที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.6$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงย่อมมีการลงทุนลงแรงกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ชาวบ้านจึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก ประกอบกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองสามารถทำได้ง่ายกว่า จึงมีการมีส่วนร่วมดังกล่าวในระดับมาก

2. ด้านศิลปวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.5$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.2$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเหมือนกัน จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการชักชวนบุคคลที่มีการนับถือศาสนาเหมือนกันซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีการชักชวนน้อย ประกอบกับการที่ชาวบ้านได้ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นน้อย ทำให้มีส่วนร่วมในการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ปานกลาง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.9$) มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การที่ชาวบ้านได้ประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านที่มีการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านสูงกว่า 5 ปีขึ้นไป ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากการตรวจสอบการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจสามารถทำได้ง่าย โดยอาศัยหลักฐานทางบัญชีและการสังเกต เป็นต้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมดังกล่าว

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.1$) มีการมีส่วนร่วมในระดับมาก และการที่ชาวบ้านได้เข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.3$) มีการมีส่วนร่วมในระดับน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการทำงานเป็นช่วงเวลา จึงไม่สามารถที่จะเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ ได้มากนัก แต่สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย เนื่องจากสามารถที่จะใช้แบบสอบถามหรือการเขียนข้อความฝากไปถึงผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ย่อมทำได้ง่าย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคำถามมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา: หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยโดยสรุปมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.1$)
2. การมีส่วนร่วมทางด้านศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 2.9$)
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{x} = 2.6$)
4. การมีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 2.4$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรีในด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.1$) เนื่องจากชาวบ้านเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมในด้านสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม ทำให้มีเวลาไม่มากพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ จึงมีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรีในการมีส่วนร่วมทางศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.9$) เนื่องจาก การที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมทางด้านศิลปวัฒนธรรมได้มากนัก แต่เนื่องจากการที่มีวัดและโรงเรียนอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก ทำให้สามารถที่จะมีส่วนร่วมดังกล่าวได้

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.6$) เนื่องจาก การที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม ประกอบกับการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบ้านมีอยู่น้อย ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบ้านอยู่ในระดับปานกลาง

4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรีในด้านการมีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.4$) เนื่องจากการที่ชาวบ้านไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม ทำให้ไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจได้มากนัก

ข้อเสนอแนะ

1. เชนนโยบาย

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชนควรจะเข้ามาบิบทบาทส่งเสริมการมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจให้มากขึ้น เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชนควรคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของชาวบ้าน ประกอบกับความเหมาะสมในด้านสภาพแวดล้อมประกอบการดำเนินการของตนเอง เพื่อที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. เชนปฏิบัติการ

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 กลุ่มทางเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงการปฏิบัติงานของตนเองมากยิ่งขึ้น และควรวิธีการในการเข้าถึงชาวบ้านที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมให้มากขึ้น

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชนควรหมั่นตรวจสอบและพิจารณาความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชนควรเน้นการเข้าถึงความต้องการของประชาชนให้มากขึ้น โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม พบปะพูดคุย เป็นต้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). การวัฒนธรรมศึกษา กระบวนการบริหารและจัดการวัฒนธรรม.

กรุงเทพฯ: อนุกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2542). สหกรณ์ก้าวไกล ด้วยน้ำพระทัยในหลวง. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมสหกรณ์.

โกวิท พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ. (ม.ป.ป.). รายงานการวิจัย เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____ และปรีดี โชติช่วง. (2543). อะไร ทำไม อย่างไร อบต. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา. (2530). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสหกรณ์. (ม.ป.ท.): ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2537). วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัชวาล บุญปิ่น และสมเกียรติ ตั้งนโม. (2544). ท้องถิ่นพัฒนากับโลกาภิวัตน์ วิฤตโลก วิฤตไทย อะไรคือทางรอด. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคนอื่น ๆ. (2544). ธรรมชาติของการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ชูเกียรติ เปี่ยมศรี. (2543). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา นโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชื่นใจ บูชาธรรม. (2542). การมีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว บริเวณชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังแวดล้อมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ดิเรก ปัทมศิริวัฒน์ และพัชรินทร์ สิริสุนทร. (2545). ความรู้คู่สังคม รวมผลงานวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์ และคนอื่น ๆ. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชน : ความยั่งยืนของประชาธิปไตย : การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 2-4 มีนาคม 2544 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน พัทยา จังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- นวลน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่น ๆ. (2546). รายงานผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. (ม.ป.ท.).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประธาน ทวีผล. (2546). การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตราด. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประสวาท หลีกศิลา. (2528). คู่มือการศึกษามานุษยวิทยา : สังคมวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปณปศมาธัน อวะภาค. (2546). ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปกครอง สุนทรสุทธิ และคนอื่น ๆ. (2545). 4 ปี กต. เอกสารวิชาการ เนื่องในงานวันสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 10 มิถุนายน 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- พรเพ็ญ อันตระกูล. (2544). คลองธรรมประชาธิปไตย. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ยศ สันตสมบัติ และคณะผู้วิจัย. (2544). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากร (Ecotourism, cultural diversity and natural resource Management). กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT).
- รัชนีกร เศรษฐโช. (2536). โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- รัตนะ ทวีผล. (2546). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2545). การเมืองการปกครองของไทย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยา บุญยะเวชชีวิน. (2543). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมัย รื่นสุข. (2526). การสหกรณ์. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- สามชาย ศรีสันต์. (2545). ประชาชนกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลและวิชาการ พรรคชาติพัฒนา.
- สุริยะ เขียมประชาชนรากร. (ม.ป.ป.). การสหกรณ์ กข 013 รหัส 22012208. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สมฤกษ์ พิมพ์ทอง. (2540). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดชลบุรีตามทฤษฎีของคณะกรรมการสภาตำบล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมรภูมิ ขวัญคุ้ม. (2542). คนสหกรณ์ : รวมบทความวิชาการ. (ม.ป.ท.): เอส. พี. เอ็ดดูเคชั่น เซ็นเตอร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2543). รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2533). การขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม (Broadening Participation in Culture). ใน ประเทศไทยกับทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนา วัฒนธรรม (THAILAND AND WORLD DECADE FOR CULTURAL DEVELOPMENT). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- อังฉรา รักยุติธรรม. (2544). คำสัญญาที่ว่างเปล่าจากนักเลือกตั้ง. เชียงใหม่: สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือและองค์กรประชาชนภาคเหนือ โครงการพัฒนากลุ่มน้ำภาคเหนือโดยองค์กรชุมชน.

เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง. (ม.ป.ป.). งานวิจัยเรื่อง การพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา
 ตำบลหมี่ - ขิด จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

Bureekul, T. (2000). **Public Participation in Environmental Management in Thailand.**
 Nonthaburi: King Prajadhipok's Institute.

Ganjanapan, A. (2000). **Local Control of Land and Forest: Cultural Dimensions of
 Resource Management in Northern Thailand.** Bangkok: Amarin Printing and
 Publishing Public.

Phipatanakul, P. (1980). "INDUSTRIAL DEMOCRACY IN THAILAND" in **INDUSTRIAL
 DEMOCRACY IN ASIA** (P. 365). FRIEDRICH - EBERT - STIFTUNG. Bangkok.

Schregle, J. (1980). "INDUSTRIAL DEMOCRACY IN ASIA: PROBLEMS AND
 PROSPECTS" in **INDUSTRIAL DEMOCRACY IN ASIA** (pp. 27 - 32).
 FRIEDRICH - EBERT - STIFTUNG. Bangkok.

Smith, D. H., Macaulay, J., & Associates. (1980). **Participation in Social and Political
 Activities.** California: Jossey - Bass.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เกี่ยวกับเรื่องของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งข้อมูลทุกอย่างผู้วิจัยถือว่าเป็นความลับส่วนตัวของท่าน ไม่สามารถเปิดเผยได้ ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสอบถามตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) เพศ

ชาย

หญิง

2) อายุ ปี

3) สถานภาพสมรส

โสด

สมรส (หม้าย, หย่า)

4) การศึกษา

ระดับประถมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา

ระดับปริญญาตรี

สูงกว่าระดับปริญญาตรี

อื่น ๆ ระบุ

5) อาชีพ

ภาคเกษตรกรรม

ภาคอุตสาหกรรม

6) การตั้งถิ่นฐาน

ต่ำกว่า 5 ปี

สูงกว่า 5 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของท่านในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วมของท่านในการพัฒนาชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<u>การมีส่วนร่วมทางการเมือง</u>					
1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง					
2. การประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้ง					
3. การลงสมัครรับเลือกตั้งของท้องถิ่น					
4. การติดตามข่าวสารการเมืองจากสื่อต่าง ๆ					
5. การทำกิจกรรมโครงการทางการเมืองท้องถิ่น					

การมีส่วนร่วมของท่านในการพัฒนาชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. การตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมือง					
7. การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ					
8. การเข้ารับฟังการอภิปรายทางการเมือง					
9. การสนับสนุนพรรคการเมืองด้านการเงิน					
10. การระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการเมือง					
การมีส่วนร่วมทางศิลปวัฒนธรรม					
11. การทำบุญตักบาตรในวันพระ					
12. การทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ					
13. การสนับสนุนการซ่อมแซมวัดวาอาราม					
14. การประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ					
15. การจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น					
16. การชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่น					
17. การประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ					
18. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ					
19. การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น					
20. การสร้างโบราณวัตถุและโบราณสถานต่าง ๆ					
การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ					
21. การจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ ฯลฯ					
22. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ					
23. การสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ					
24. การเข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ					

การมีส่วนร่วมของท่านในการพัฒนาชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
25. การติดตามข่าวสารของกลุ่มทางเศรษฐกิจ					
26. การแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางเศรษฐกิจ					
27. การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มทางเศรษฐกิจ					
28. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทางเศรษฐกิจ					
29. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานของกลุ่มทางเศรษฐกิจกับเพื่อน					
30. การสรรหาสมาชิกเพื่อเข้ากลุ่มทางเศรษฐกิจ					
การมีส่วนร่วมทางด้านสิ่งแวดล้อม					
31. การปลูกต้นไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
32. การเข้าร่วมโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ					
33. การเป็นสมาชิกของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม					
34. การไม่ทิ้งขยะนอกภาชนะรองรับ					
35. การทำความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัยของตนเอง					
36. การเข้ารับการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากที่ต่าง ๆ					
37. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม					
38. การวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ					
39. การดูแลสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น					
40. การประสานงานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม					
รวม					

โครงการฝึกงานภาคฤดูร้อน

ชื่อสารนิพนธ์ (ภาษาไทย) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา : หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี 20230

ชื่อสารนิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ) The Participations to Community Development
Case Studies : Moo6, Tambon Bowin Sriracha, Chonburi, 20230

ชื่อนิสิตฝึกงาน นายคมกฤษ สันคนาภรณ์

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาภาคสนาม นางสุพิทภรณ์ หริวัณวรรณ

สถานที่ฝึกงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีราชา
ที่ว่าการอำเภอศรีราชา ถนนสุขุมวิท อ. ศรีราชา
จ. ชลบุรี 20110

โทร. 038 - 312210, 038 - 325492

ระยะเวลาในการฝึกงาน 22 มีนาคม – 21 พฤษภาคม 2547

หลักการและเหตุผล

ในการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนานั้น ช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองของประชาชน ทำให้ประชาชนในชุมชนสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ในอนาคต โดยไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน จะทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการคิด ตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตนเอง และทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการของชุมชน เพราะมีประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นผู้ร่วมในการดำเนินการพัฒนาในทุก ๆ ขั้นตอน ซึ่งผู้ที่รู้ปัญหาของชุมชนดีที่สุด คือคนภายในชุมชนนั่นเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีอยู่หลายรูปแบบและหลากหลายวิธีการด้วยกัน มีทั้งการมีส่วนร่วมโดยการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมโดยการมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมโดยการเสนอความคิดเห็นของประชาชน การมีส่วนร่วมโดยการจัดตั้งและรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมโดยการแสดงออกของประชาชน ซึ่งก็แล้วแต่ว่าในชุมชนนั้น ๆ จะสามารถใช้การมีส่วนร่วมรูปแบบใดได้ ทั้งนี้ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หรือ

อาจจะใช้หลาย ๆ รูปแบบผสมกันก็ได้ เพราะในชุมชนก็ถือเป็นหน่วยทางสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเสมอ ๆ

ดังนั้น ในการพัฒนาชุมชนจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองของประชาชน การสามารถพึ่งตนเองได้ของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนขึ้นเพราะเห็นความสำคัญดังกล่าว

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
- 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน
2. ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน บ้านเขาหิน จังหวัดชลบุรี

ที่ ศธ 0528.05/ค 3 76

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ค. แสนสุข
อ.เมือง จ. ชลบุรี 20131

๑๙ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตฝึกงาน

เรียน พัฒนาการอำเภอศรีราชา

ด้วยภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีนโยบายส่งเสริมนิสิตเข้ารับการฝึกงานตามหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้นิสิตมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานภาคปฏิบัตินอกเหนือจากทฤษฎีที่ได้ศึกษามา อีกทั้งยังเป็นการปูพื้นฐานทางด้านอาชีพให้กับนิสิตอีกด้วย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณารับนิสิตเข้าฝึกงานในระหว่างวันที่ 22 มีนาคม 2547 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 คือ นายคมกฤษ สันคนาภรณ์ วิชาเอกการพัฒนาชุมชน ชั้นปีที่ 3

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการรับนิสิตเข้าฝึกงาน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัล มกรรจ์แดง)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานเลขานุการคณะฯ

โทร. 0-3874-5900 ต่อ 2310, 2311

โทรสาร 0-3839-0355

เลขงาน 4726

ร่าง.....

ที่ ขบ 0518/32

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีราชา
ถนนสุขุมวิท ขบ 20110

๒๕ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือฝึกงาน

เรียน คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อ้างถึง หนังสือที่ ศธ 0528.05/0376 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2547

ตามหนังสือที่อ้างถึง ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีนโยบายส่งเสริมนิสิตเข้ารับการฝึกงานตามหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้มีโอกาสดำเนินการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานภาคปฏิบัตินอกเหนือจากทฤษฎีที่ได้ศึกษามา โดยทางมหาวิทยาลัยบูรพาได้แจ้งรายชื่อนักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน จำนวน 1 ราย คือ นายคมกฤช สันคนาภรณ์ วิชาเอกการพัฒนาชุมชน ปีที่ 3 ฝึกงานระหว่างวันที่ 22 มีนาคม 2547 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 นั้น

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีราชา ขอแจ้งว่า ยินดีให้ นายคมกฤช สันคนาภรณ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเข้ารับการฝึกงานตามวัน เวลา ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุพัทภรณ์ หิรัญวรรณ)
พัฒนาการอำเภอศรีราชา

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

โทร. 0-3832-5492

ที่ ขบ 0518/๑๐

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีราชา

ถนนสุขุมวิท ขบ 20110

21 พฤษภาคม 2547

เรื่อง ส่งตัวนิสิตเข้ารับการฝึกงาน

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อ้างถึง หนังสือที่ ศธ 0528.05/0466 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2547

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบฟอร์มการประเมิน จำนวน 1 ชุด

ตามที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ส่งนิสิต คือ นายคมกฤช รัตนภรณ์ วิชาเอกการพัฒนาชุมชน ชั้นปีที่ 3 เข้ารับการฝึกงาน ระหว่างวันที่ 22 มีนาคม 2547 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 นั้น

บัดนี้การฝึกงานได้เสร็จสิ้นแล้ว สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีราชา จึงขอ ส่งตัวนิสิตฝึกงานกลับ และได้ส่งแบบฟอร์มการประเมินมาพร้อมนี้ จำนวน 1 ชุด

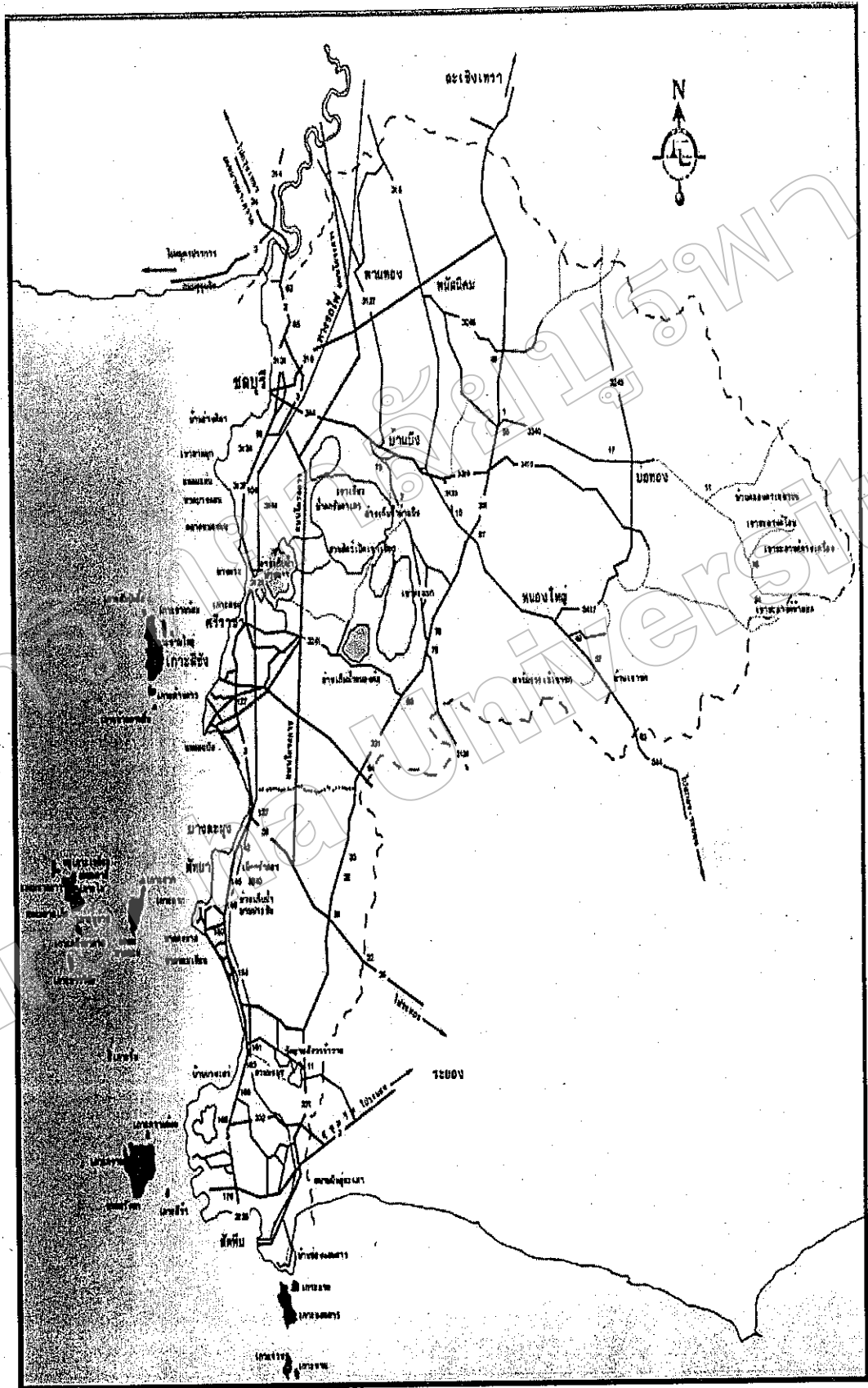
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

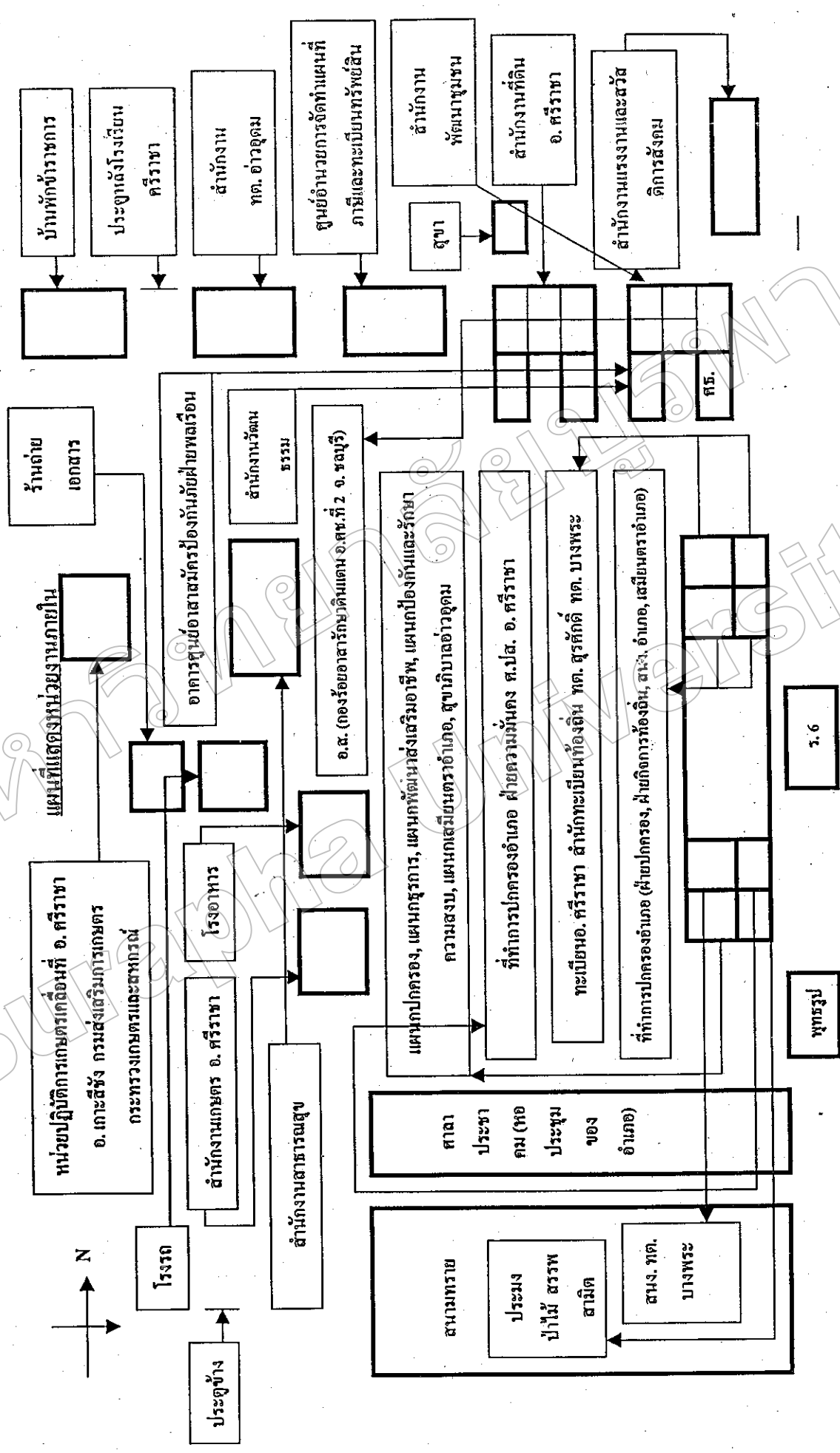
ขอแสดงความนับถือ

(นางสุพัทภรณ์ หิรัญวรรณ)
พัฒนาการอำเภอศรีราชา

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

โทร. 0-3831-2210

ผลการประเมิน

- () ผ่าน
() ไม่ผ่าน

กรณีไม่ผ่าน เพราะ

.....
.....
.....

ลงชื่อ..... อาจารย์ที่ปรึกษาภาคสนาม
(นางสุพักตร์ หิรัญวรรณ)
วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2547

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ขอมอบเกียรติบัตรนี้ให้แก่

นายคมกฤษ ทัศนภากรณ์

เพื่อแสดงว่าได้รับรางวัลการทำสารนิพนธ์ยอดเยี่ยมทางด้าน

“ภูมิหลังและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง”

ให้ ณ วันที่ 4 มีนาคม 2548

รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายคมกฤษ ลั่นคนาภรณ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 59/16 ม. 5 ต. แสมดำ อ. บางขุนเทียน
ถ. พระรามที่ 2 กรุงเทพฯ 10150
วัน/เดือน/ปีเกิด 11 เมษายน 2526
อายุ 21 ปี
ส่วนสูง 177 เซนติเมตร
ศาสนา ศาสนาพุทธ
เชื้อชาติ ไทย
สัญชาติ ไทย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2530 โรงเรียนอนุบาลผ่องอำไพ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2536 โรงเรียนแสงอรุณ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2543 โรงเรียนวัดราชบพิธ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2547 ศิลปศาสตรบัณฑิต (เอกการพัฒนชุมชน
วิชาโทจิตวิทยา) มหาวิทยาลัยบูรพา

ความสามารถพิเศษ

- สามารถพิมพ์ดีดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้เล็กน้อย เช่น Microsoft Word, Microsoft Powerpoint, Microsoft Excel, Adobe Photoshop 6.0

ประสบการณ์

- เข้ารับการฝึกอบรมอัครศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพา
- ทำงานในช่วงภาคฤดูร้อนที่โรงแรมแมนดาริน กรุงเทพฯ
- ทำ Webpage ประจำรายวิชา เรื่องประเทศ Indonesia
- เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของภาควิชา เช่น กิจกรรมค่ายวันเด็ก ฯ
- เป็นนิสิตช่วยงานหอพัก (พี่หอพัก) ในปี 2545-2548
- ฝึกงานที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และจัดเก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย เรื่อง "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา: หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อวิน อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี"

Resume

Name - Surname KOMGRICH SANKANAPORN

Address 59/16 M. 5 Samaedum Bangkhuntian
Rama 2 Rd. Bangkok 10150

Birthday 11th April. 1983

Age 21 years

Height 177 cm.

Religion Buddhist

Race Thai

Nationality Thai

Education

1987 B.C.	Pongumpai Kindergarten, Bangkok
1993 B.C.	Sangarun School, Bangkok
2000 B.C.	WAT RAJABOPIT SCHOOL, BANGKOK
2004 B.C.	Bachelor of Arts Program (Major : Community Development, Minor: Psychology) , Burapha University

Special Skills

- Typing both Thai and English language.
- Computer program such as Microsoft Word, Microsoft Powerpoint, Microsoft Excel, Adobe Photoshop6.0.

Experiences

- Carefully fire Training in Burapha University.
- Summer job at Mandarin Hotel in Bangkok.
- Made webpage in the subject about Indonesia.
- Co - operate with Major such as Children Day Camp.
- Student supervisor of the dormitory in Burapha University between 2002 to 2005.
- Internship at Si Racha's Community Development Office and collected data to research "The Participations to Community Development, Case Study: Moo 6, Tambon Bowin Si Racha, CHON BURI.